

ΟΡΙΖΟΝΤΙΕΣ

* ΜΗΝΙΑΙΑ ΤΕΥΧΗ ΓΡΑΜΜΑΤΩΝ ΚΑΙ ΤΕΧΝΗΣ *

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ: Ο ΜΑΡΙΟΣ ΒΑΪΑΝΟΣ

ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΕΣ ΤΟΥ ΤΕΥΧΟΥΣ ΑΥΤΟΥ

*
† ΝΑΠΟΛ. ΛΑΠΑΘΙΩΤΗΣ
ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ ΞΕΝΟΠΟΥΛΟΣ
ΤΑΚΗΣ ΠΑΠΑΤΖΩΝΗΣ
ΜΑΡΙΟΣ ΒΑΪΑΝΟΣ
ΣΤΕΛΙΟΣ ΞΕΦΛΟΥΔΑΣ
ΚΩΣΤΗΣ ΜΠΑΣΤΙΑΣ
ΠΕΤΡΟΣ ΣΠΑΝΔΩΝΙΔΗΣ
ΝΙΚΟΣ ΠΡΟΕΣΤΟΠΟΥΛΟΣ
ΠΑΥΛΟΣ ΚΡΙΝΑΙΟΣ
ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΨΑΘΑΣ
ΠΑΝ. ΠΑΠΑΔΟΥΚΑΣ
ΛΑΙΛΙΟΣ ΚΑΡΑΚΑΣΗΣ

* * ΒΙΒΛΙΑ * *
ΘΕΑΤΡΟ-ΜΟΥΣΙΚΗ
ΚΑΛΕΣ ΤΕΧΝΕΣ
ΔΙΑΝΟΗΣΗ

ΧΡΟΝΟΣ Α' - ΤΕΥΧΟΣ 2
ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΣ 1944

ΕΛΛΗΝΙΚΟΝ ΗΜΕΡΟΛΟΓΙΟΝ
ΟΡΙΖΟΝΤΕΣ

ΤΕΛΕΥΤΑΙΑ
ΑΝΤΙΤΥΠΑ
—
ΠΩΛΕΙΤΑΙ
ΠΑΝΤΟΥ

1944

ΕΚΥΚΛΟΦΟΡΗΣΕ :
ΣΠΥΡΟΥ ΞΑΝΘΑΚΗ
ΚΥΚΛΩΝΕΣ

ΕΚΔΟΣΗ ΠΟΛΥΤΕΛΕΙΑΣ
ΕΙΚΟΝΕΣ : Π. ΒΑΛΣΑΜΑΚΗ

ΑΠΟ ΤΟΝ ΑΠΡΙΛΙΟ :

Π*Ο*Ι*Η*Σ*Η
ΤΕΤΡΑΜΗΝΗ ΕΚΔΟΣΗ ΛΥΡΙΚΟΥ ΛΟΓΟΥ

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ : ΜΑΡΙΟΣ ΒΑΪΑΝΟΣ
ΕΚΔΟΣΗ : ΠΡΑΚΤ. ΠΝΕΥΜ. ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑΣ

ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ

[ΟΙ «ΟΡΙΖΟΝΤΕΣ» αναγγέλλουν
εδώ, δια βιβλία τους σταλθησαν]

* Ι. Αγγέλου: «ΙΣΤΟΡΙΕΣ ΤΩΝ ΓΑΛΛΟ-ΣΙΩΝ ΩΡΩΝ» διηγήματα (σελ. 164, δι-βιβλιόπωλησις Κ. Κακούλιδη, Αθήνα 1943).— Θ. Βιδιέρη: «ΕΝΑΛΛΑΓΕΣ», ποιήματα (σελ. 64, έκδοσις Αετός, Αθήνα 1944).— Δημ. Βουτυρά: «Ο ΕΡΩΤΑΣ ΣΤΟΥΣ ΤΑΦΟΥΣ» διηγήματα (σελ. 104, έκδοσις Πηγάσου, Αθήνα 1943).— Άννας Π. Γαλανού: «ΗΜΕΡΟΛΟΓΙΟ Ε. ΝΙΟΣ ΓΑΤΟΥ», διήγημα (σελ. 52, Αθήνα 1943).— Ειρήνη Π. Γαλανού «ΚΟΝΤΡΑ ΣΤΟΝ ΑΝΕΜΟ», μυθιστόρημα (σελ. 232, έκδοσις Αετός, Αθήνα 1943).— «ΜΙΚΡΕΣ ΚΑΙ ΜΕΓΑΛΕΣ ΑΙΤΙΕΣ» διηγήματα (σελ. 192, Αθήνα 1940).— Δ. Γιατρούκου: «ΠΟΝΕΜΕΝΑ ΤΡΑΓΟΥΔΙΑ», ποιήματα (σελ. 32, Πειραιάς 1944).— Φοίβου Δέλη: «ΑΓΡΟΤΙΚΗ ΣΥΜΦΩΝΙΑ», ποιήματα (σελ. 64, έκδοσις Ε.Δ.Ι., Αθήνα 1943).— «Ο ΑΝΘΡΩΠΟΣ ΤΗΣ ΓΗΣ» πεζά (σελ. 80, έκδοσις Μαρή και Κοντοντζή, Αθήνα 1944).— Κ. Θ. Δημαρά: «ΔΟΚΙΜΙΟ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΟΙΗΣΗ», μελέτη (σελ. 96, έκδοσις Γκοβόστη, Αθήνα 1944).— Ειρήνη Ίψεν: «Ο ΜΙΚΡΟΥΛΟΣ Ο ΕΓΓΙΟΛΦ» δράμα (=μετάφρασις: Β. Δασκαλάκης, σελ. 100, εκ. Κασσιόπουλου, Αθήνα 1944).— Θ. Καλλιμάχη: «Η ΑΣΤΡΟΛΟΓΗ» μυθιστόρημα (σελ. 128, έκδοσις Ε.Δ.Ι., Αθήνα 1943).— Άλβου Κερνή: «ΠΡΟΟΙΜΙΑ», ποιήματα (σελ. 80, Αθήνα 1943).— Π. Κασσιόπουλος: «ΓΥΡΩ ΑΠ' ΤΟ ΘΕΑΤΡΟ», μελέτες (σελ. 160, έκδοσις Μαυροβιάνης, Αθήνα 1933).— Κ. Καραβόλης: «ΤΟ ΠΙΛΜΕ ΑΜΕΣΙΟ ΦΩΤΙΣΜΟ» ποιήματα (σελ. 40, έκδοσις Μαυροβιάνης, Αθήνα 1943).

— Β. Λοιμωρολέσιου: «ΤΡΑΓΟΥΔΙΑ ΤΟΥ ΛΙΜΑΝΙΟΥ» ποιήματα, (σελ. 16, Πειραιάς 1943).— «Η ΦΩΝΗ ΤΟΥ ΦΑΥΝΟΥ», ποιήματα (1928-1929), σελ. 16, Πειραιάς 1943. — Ι. Λυπαρινιώτη: «ΤΑ ΤΡΑΓΟΥΔΙΑ ΤΗΣ ΜΕΛΙΤΤΙΣ» ποιήματα (=μεταφράσεις: Ν. Ποριώτη, σελ. 32, έκδοσις Γκοβόστη, Αθήνα 1944).— Γεωργ. Λογοθέτη: «ΜΑΙΑΝΔΡΟΣ» ποιήματα (Επαύλιο Παλαιά Δήμου Άργους), σελ. 72, έκδοσις Ι. Ν. Σιδέρη, Αθήνα 1944).— Άπ. Ν. Μαγγανάρη: «Ο ΑΛΛΟΣ ΔΡΟΜΟΣ», ποιήματα (σελ. 66, σχέδια Στ. Ορφανίδη, έκδοσις Ωρέων, Αθήνα 1943).— Σοφία Μαυροειδή — Παπαδάκη: «ΤΟ ΠΑΡΑΜΥΘΙ ΤΟΥ ΟΛΥΜΠΟΥ», παιδικά διηγήματα (σελ. 128, έκδοσις Γ. Λουκάτος, Αθήνα 1943).— Α. Μπενιζέλης: «ΡΟΝΤΕΝ», Άμστερ. Βολφάρ: «Σεζάν» Π. Καμί: «Μαγικό» μελέτη (=πρόλογος μετάφρασις και σημειώσεις: Ηλίας Ζιζώγας, σελ. 96, έκδοσις Ε. Νικολοπούλου, Αθήνα 1943).— Ν. Χάγερ Μπουφίδη: «Αύτοβιογραφία» ποιήματα (σελ. 80, έκδοσις Μαυροβιάνης, Αθήνα 1943).— Στρατή Μυριβήλη: «Ο Βασίλης ο Άρθεσίτης» νουβέλλα

(=με εικόνες του ζωγράφου Π. Βαλσαμάκη, σελ. 116, έκδοσις Πηγάσου, Αθήνα 1943).— Άντ. Μυστακίδη: «Σύντομοι σταθμοί στη σύγχρονη Ρουμανική ποίηση» άθρολογικό δοκίμιο (σελ. 56, Θεσσαλονίκη 1943).— Γκ. Μπάξ: «Σωκράτης» δράμα (=μετάφρ. Νίκ. Παπαρόδου, σελ. 112, Αθήνα 1943).— Σπύρου Ξαυράκη: «Κυκλώνες» ποιήματα (=με 8 εικόνες του ζωγράφου Πάνου Βαλσαμάκη, σελ. 80, Αθήνα 1944).— Άνδρ. Παναγιωτοπούλου: «Τραγουδισμένες Εικόνες» ποιήματα (=δ' έκδοσις, σελ. 48, Αθήνα 1943).— Σπ. Παναγιωτοπούλου: «Νυχτερινός Διαβάτης», ποιήματα (= με 8 σχέδια του ζωγράφου Γ. Γουναρά, σελ. 80, έκδοσις Α. Α. Φα, Αθήνα 1943).— Νίκου Παπαγεωργίου: «Καθύμια» ποιήματα (σελ. 48, Χαλκίδα 1943).— Νασ. Παπαγιωργίου: «Ο Παράδοξος Γαλιζόφ» (κι' άλλω) διηγήματα (σελ. 112, Αθήνα 1943).— Π. Παπαδούκα: «Ιστορίες χωρίς Σάκκουα» (χιομοιοστατικά) διηγήματα (σελ. 160, Αθήνα 1943).— Όλμου Περάνθη: «Ο Τσέλιγκας» μυθιστόρημα (=εξολογραφίες Σπ. Βασιλείου, σελ. 224, έκδοσις Μιχ. Σαλιβέρου, Αθήνα 1943).— Σ. Προκοπίου: «Κρισμέτα» υπελλάντα (σελ. 32, Αθήνα 1944).— Μαρίας Περ. Ράλλη: «Λόγια σε Νεκρό» ποιήματα (=με εικόνες του Π. Βαλσαμάκη, σελ. 140, έκδοσις Πηγάσου, Αθήνα 1943).— Β. Ράνα: «Παιδιάτικα Τραγουδία», ποιήματα (σελ. 32, Αθήνα 1944).

ΟΡΙΖΟΝΤΕΣ

* ΜΗΝΙΑΙΑ ΤΕΥΧΗ ΓΡΑΜΜΑΤΩΝ ΚΑΙ ΤΕΧΝΗΣ *
ΕΤΟΣ Α' — 1944, ΑΡΙΘ. 2 — ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΣ
ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ: ΜΑΡΙΟΣ ΒΑΪΑΝΟΣ

ΠΟΙΗΜΑΤΑ

ΕΝΑ ΤΡΑΓΟΥΔΙ ΑΠΕΛΠΙΣΜΕΝΟ

ΤΟ ΚΟΙΜΗΤΗΡΙ

Ηρθ' ένα χέρι, χτές τό βράδι,
στ' άγριο σκοτάδι τής έρήμου,
και μουσφαξε όλα τ' όνειρά μου,
κι' έλουσε στο αίμα τή ψυχή μου...

ΑΠΕΛΠΙΣΜΕΝΟ τό χλωμό φεγγάρι,
στά μάρμαρα τών τάφων γέρνει άγάλι,
στούς πεδαμένους νά γλυκομιλήση,
κι' ένα φιλάκι νά τούς δώση, πάλι...

Τόβλεπα, μέσα στό σκοτάδι,
νά σέρνεται, νά τ' άσκοτώνη,
—κι' ήμουν μονάχος... Δέ μπορούσα
νά ξεφωνίσω «Δολοφόνοι!»...

Μέ δίψα, κάθε τάφος, τό άσημένιο
χαμόγελο τού φεγγαριού προσμένει
μέσ' στών κυπαρισσιών τούς μαύρους ίσκιους,
πλάι-πλάι, γλυκοκοιμούνται οι πεδαμένοι...

Μέ κίταζαν, μέ τ' άχλωμά τους
τά προσώπια, πεδαμένα...
Μου τ' άσφαξε όλα, και μ' άφηκε,
σά μ' άναπέλιπσμένη, έμένα...

Όλη τή νύχτα, μέσα στό σκοτάδι,
τό φώς του καρτερούνε νά προβάλη,
νά ρδη, σιγά-σιγά, νά τούς μιλήση,
κι' ένα φιλάκι νά τούς δώση, πάλι...

...Ηρθ' ένα χέρι, χτές τό βράδι,
κι' έρριξε τή ψυχή μου χάμου,
και μου στραγγάλισεν, ένα-ένα,
τ' άδωα, τ' άόλοευκα όνειρά μου!

Ξυπνήσαν όλ' οι τάφοι, μέ λαχτάρα,
σάν άσπρα νυχτολούλουδα, στούς βάτους,
στό φώς τού φεγγαριού νά δροσιστούνε,
τά κρύα, τ' άμαραμένα πέταλά τους!

Θά πάω, άπόψε, νά τ' άδάψω,
στό μακρινό τό κοιμητήρι,
και θάρρη, άγάλια, τό φεγγάρι,
χλωμό, στόν τάφο τους νά γείρη!

Άπέραντη έρημιά! Κανείς, στών τάφων,
δέν έρχεται νά κλάψη, τή γαλήνη:
μονάχα τό φεγγάρι τούς χαϊδεύει,
και τού χαμογελούν, μ' άγάπη, εκείνοι!

Κι' άπόψε, πιό γλυκά, κι' ή δύση
ή ματωμένη, τής έρήμου,
μ' άγάπη δά χαμογελάση,
στή ματωμένη τή ψυχή μου...

Σά βασιλιάς, μέσ' στό λευκό του κόσμο,
ήρθε τό κρύο φιλάκι τους νά πάρη:
Γιά τό φεγγάρι έπλάστηκαν οι τάφοι,
—και φέγγει γιά τούς τάφους, τό φεγγάρι...

ΑΝΟΙΞΙΑΤΙΚΟ ΤΡΑΓΟΥΔΙ

ΠΕΘΑΜΕΝΟΣ, από τότε πού ή χαρά μου έχει
[πεθάνει
(και μπορώ νά πώ τήν ώρα, τή στιγμή και τή χρονιά),
— δίχως νάχω, σέ κανένα, τό κακό ποτέ μου κάνει,
κι' όμως πάντα μέ μι' ά τύψη, σάν τόν άθελο φονιά,

Τ' είναι, τάχα, αυτό, βαθιά μου, πού δέ θέλει νά
[πεθάνη,
κι' όλο μένει, κι' επιμένει σά μι' ά πλάνα μουσική,
δίχως νά μπορη τό χέρι, πού όλα σιωπηλά τ' ά κάνει,
τά βαρειά τ' ά δάχτυλά του, νά τ' άπλώση κι' ως εκεί ;...

τώρα πού ό καιρός κοντεύει πιά νά φύγω, κάποιος δείλι,
και νά διαλυθώ γιά πάντα, σά νά μην είχα φανή,
γιατί, πάλι, τό τραγούδι νά μου πλημμυρη τ' ά χείλη,
μέ τήν ίδια, Θε μου, πρώτη, παλιά γνώριμη φωνή ;...

Τ' είναι αυτό πού, κάθε τόσο, σά μι' ά φλόγα μαγεμένη,
πυρπολεϊ τού νοῦ μου, Θε μου, τό σκοτάδι τό βαθύ ;...
Τίποτα δέν έχει μάθει, — κι' ένα, μονάχα, τού μένει,
νά βαδίξη μέσ' στή νύχτα, κι' εκεί κάπου θά χαθή...

ΘΕΑΤΡΟ ΑΛΙΚΗΣ
ΘΙΑΣΟΣ
Κ. ΜΟΥΣΙΟΥΡΗ ΜΑΙΡΗ ΑΡΩΝΗ
Σύμπραξη : ● ΑΡΩΝΗ
●
ΚΑΘΕ ΜΕΡΑ :
ή καινούργια μεγάλη έπιτυχία
Α. ΒΙΣΣΟΝ :
"ΟΤΑΝ ΑΓΑΠΟΥΝ ΟΙ ΓΥΝΑΙΚΕΣ,"
3 πράξεις — 4 εικόνες

ΘΕΑΤΡΟ - ΘΙΑΣΟΣ
ΚΑΤΕΡΙΝΑΣ ΑΝΔΡΕΑΔΗ
Σύμπραξη : **ΑΝΤ. ΓΙΑΝΝΙΔΗ**
●
ΝΕΟ ΕΡΓΟ :
ΡΟΜΠΕΡ ΝΤΕ ΦΛΕΡ
"ΡΩΜΑΝΤΣΟ,"
(3 πράξεις μέ πρόλογο και επίλογο)
Σκηνοθεσία : **Γ. ΣΑΡΑΝΤΙΔΗ**

ΘΕΑΤΡΟ "REX"
ΘΙΑΣΟΣ
ΜΑΡΙΚΑΣ ΚΟΤΟΠΟΥΛΗ
●
ΖΥΛ ΡΟΜΑΙΝ
ΚΝΟΚ
"Η
Ο ΘΡΙΑΜΒΟΣ ΤΗΣ ΙΑΤΡΙΚΗΣ
Τρίπρακτη κωμωδία
●
ΔΕΥΤΕΡΑ, ΤΕΤΑΡΤΗ, ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ ΟΡΑ 5 Μ.Μ.
ΤΡΙΤΗ, ΠΕΜΠΤΗ, ΣΑΒΒΑΤΟ, ΚΥΡΙΑΚΗ
ΟΡΑ 3 & 5-30 Μ.Μ.

ΗΡΘΕ Η ΨΥΧΗ ΜΟΥ...

ΗΡΘΕ η ψυχή μου, κι' έπεσε στα πόδια μου :
— Δυπήσου με ! 'Απ' τόν πόνο λύτρωσέ με !
Μά εγώ, τήν αποπήρα, και τήν έδωξα :
— Φύγε από μένα ! Είν' όμορφο να κλαίμε...

Ηρθε η ψυχή μου, κι' έπεσε στα πόδια μου :
— 'Αχ πιά, μὴν αγαπᾶς ! Πεθαίνω... φτάνει !
Μά εγώ, τήν αποπήρα, και τήν έδωξα :
— Μακρὰ μου ! 'Όποιος αγαπήσε, ἄς πεθάνη...

... Πάω στή ψυχή μου, και φιλω τὰ πόδια της :
— Πονῶ ! Λίγη χαρά ! Συχώρεσέ με !
Μά εκείνη με κυτάζει, σάν τὸ μάρμαρο :
— Φύγε από μένα ! Είν' όμορφο να κλαίμε...

Πάω στή ψυχή μου, και φιλω τὰ πόδια της :
— Μὲ σκότωσε ἡ τρελλή σου ἀγάπη... φτάνει !
Δὲ μου μιλάει, —μὰ βλέπω, μεσ' στὰ μάτια της,
γραμμμένο : 'Όποιος αγαπήσε, ἄς πεθάνη...

ΑΔΙΚΑ ΠΡΟΣΜΕΝΩ...

ΑΔΙΚΑ προσμένω από τή Μοῖρα
να θελήση να με λυπηθῆ :
κάθετί που πέρασε με σκίζει,
σάν ἕνα θανάσιμο σπαθί :

κάθετί που πέρασε, μ' ἀγγίζει,
καθώς ἕνα σίδερο καυτό,
— λὲς κι' ἔλο τὸ μῖσος τὸ κρυφὸ της,
να μου δείχνη, ἀκόμα και σ' αὐτό...

Κι' ἔπος ἕνα δάχτυλο που σκάβει,
ξανανοίγει μιὰ παλιὰ πληγή,
— τὸ ἴδιο και τὰ Περσασμένα κάνουν
τὴ φτωχὴ καρδιά μου να ριγῆ !

ΚΙ' ΕΤΣΙ, ΜΕ ΣΥΝΤΡΙΨΕ ΤΟ ΦΩΣ...

Κι' ΕΤΣΙ, με συντριψε τὸ Φῶς, γιατί εἶδα πρὸς τὸ Φῶς,
και γιατί μέθησ' ἀπὸ Ζωή, με ἔχει συντριψ' ἡ Ζωή :
κι' ἐπειδὴ στράφηκα, κι' ἐγώ, και μ' ὄλη μου τήν πνοή,
στὴ Μελωδία, με συντριψεν ἡ Μελωδία : Κουφός !

Και γιατί πήγα στή Χαρά, με συντριψε ἡ Χαρά :
κι' οὐδ' ἕνα τί, κι' οὐτ' ἕνας ποιός, και δὲ με δένε τὰ *Υψη !
Γιατί μιλῶ πλατιά, σὰ θεός, με φτόνεσε κι' ὁ Θεός.
Και γιατί πήγα στή Χαρά, — με συντριψε κι' ἡ ἄλληψη...

(ΑΝΕΚΔΟΤΑ)

Handwritten signature: Διονύσιος Ζασιδιώτης

Κι' οὔτε τὴ βαθειὰ φωνὴν εκείνη,
που σάν ἕνα μήνυμα γλυκό,
μου μιλοῦσε γιὰ ὄλα τὰ χαμένα,
— μήτ' εκείνη, δὲν τὴν ἀγροικῶ...

... Γιατί κάποια νύχτα, νύχτα τρόμου,
— κὰν βοριάς φουσοῦσε, κὰν νοτιάς,
πέρασε σὰ μιὰ μεγάλη φλόγα,
σὰ μιὰ δίνη πένθιμης φωτιάς.

ΚΙ' ΟΜΩΣ ΜΟΝΟΣ...

ΘΑΘΕΛΑ, — ὦ, να τὸ μοροῦσα ! — να μὴν εἶχα
[ποτὲ ζήσει,
να μὴν εἶχα ποτὲ γίνει, μέσ' στὰ βάρη τῶν καιρῶν,
— να μὴν εἶχα κὰν γνωρίσει, μήτε ἀγγῆ και μήτε δύση,
μήτε τ' οὐρανοῦ τὸ χρῶμα, και τὸ διάβα τῶν ὄρων !

Νὰ μὴν εἶχα ποτὲ μάθει τὴ χαρὰ και τὴν ἐλπίδα,
να μὴν εἶχα κὰν ἀκούσει τῆς 'Αγάπης τὴ φωνή,
— γιατί μόλις, γελασμένος, εἶπα κάπου πὼς τὴν εἶδα,
κι' ἔνωσα πὼς δὲν ὑπάρχει, και ποτὲ δὲ θὰ φανῆ !

... Κι' ὅμως, δίχως να τὸ θέλω, κι' ἔχω ζήσει, κι'
[ἔχω νιώσει,
κι' ἡ καρδιά μου ἔχει γνωρίσει και τὴ νύχτα και
[τὸ φῶς,
— και βαρὺς ἀπὸ λαχτάρεις, κι' ἀπὸ πάθη, κι' ἀπὸ
[γνώση,
περπατῶ με τοὺς ἀνθρώπους, μόνος, κι' ὅμως
[ἀδερφός...

'Αδερφός, — γιατί, μαζί τους, προχωρῶ στὸν ἴδιο
[δρόμο,
πρὸς τὴν ἴδια, πάντα, νύχτα, με τὸν ἴδιο τὸ σταυρό :
Κι' ὅμως μόνος, μόνος, μόνος, με τὸ βάρος του στὸν
[ἄωμο,
και ζητιάνιας, — κι' ἐβλογώνιας —, τὸ σκοτάδι που
[θὰ βρῶ...

ΑΝΑΜΝΗΣΕΙΣ ΓΥΡΩ ΣΤΟ ΛΑΠΑΘΙΩΤΗ

ΣΜΕΙΩΜΑ ΤΟΥ ΑΚΑΔΗΜΑΪΚΟΥ Κ. ΓΡΗΓ. ΞΕΝΟΠΟΥΛΟΥ

ΠΡΙΝ γνωρίσω τὸν μέλ-
λοντα ποιητὴ, ἐγνώρι-
σα τὸν πατέρα του, τὸν
στρατηγὸ Λεωνίδα Λαπα-
θιώτη. Ὁ λαμπρὸς ἄν-
θρωπος ἦταν στενὸς φί-
λος τοῦ θεοῦ μου Μι-
χαήλ Π. Παπαδοπούλου,
τοῦ ἀρχιάτρου — ἀδελφοῦ
τοῦ ἰδρυτῆ τῆς «Διαπλά-
σεως» Νικολάου — και
συχνὰ τὸν ἔβλεπα στὸ
σπίτι του, στὴν πλατεία
τῆς Ὁμόνοιας, ὅπου μα-
ζεοῦσαν κυρίως στρα-
τιωτικοὶ και γιατροί. Μιά
μέρα, ὁ Λαπαθιώτης πα-
τέρας μου εἶπε :

— Θὰ σὰς φέρω τὸ γιό
μου, να τὸν ἐγγράψετε
στὴ «Διάπλαση». Εἶναι,
νομίζω, καιρός του.
— Μὰ πόσω χρονῶν εἶναι ;
τὰ ἔξη.

— Ὁ Ναπολέων μου, ἔκλεισε
— Μικρός ! 'Αφῆστε τον ἄ
κόμα κανένα χρόνο...

— Τί λέτε ! Αὐτὸς ὁ κατε-
ργάρης διαβάζει ἀπὸ τώρα
και βιβλία γιὰ μεγάλους.
'Ἐχει πολὺ πρόωρο ἀνάπτυ-
ξη.

— Τότε να μου τὸν φέρετε.
Πρέπει να γλυκαθῆ, να πέση
με τὴ «Διάπλαση» και να μὴ
διαβάζη πιά βιβλία γιὰ με-
γάλους, που δὲν τοῦ κάνουν
βέβαια καλὸ.
Και τὴν ἴδια ἑβδομάδα, ὁ
στρατηγὸς ἦρθε με τὸ γιό
του στὸ γραφεῖο τῆς «Διά-
πλασης», που μόλις εἶχε με-
ταφερθεῖ στὴν ὁδὸν Εὐρι-
πίδου 38, στὸ παλιὸ σπῆτι
ὅπου βρίσκεται ὡς σήμερα,
μόνο που ὁ ἀριθμὸς του ἔ-
γινε ἀργότερα 42.

Ὁ μικρὸς Ναπολέων ἦταν
ἕνα χαριτωμένο ἀγοράκι λε-
πτό, ψηλό, κάτασπρο, ξαν-
θόμαλλο, γαλανομάτικα, με
κομπὴ χτυπητὴ κάπως, ναυ-
τικὴ φορεσιά. Κι' ἔτσι τὸν
ἔβλεπα, (ναυτάκι) γιὰ πολ-
λά χρονία κατόπι. Τὰ κοντὰ
παιδιάτικα πανταλόνια τὰ
μάκρυνε σὲ λίγο : ἄργησε ὁ-
μως να βάλῃ και «πολιτι-
κά», ὅπως και πολλοὶ ἄλ-
λοι ἔφηβοι τὴν ἐποχὴ εκείνη,
ἕνα σήμερα και νήπια ἀκό-
μα βιάζονται να φορέσουν
σακκάκι. Ἀπὸ τὴν πρώτη
μας γνωριμία, μου ἔκανε
ἐντύπωση ἡ γυναίκεια σχε-
δὸν ὁμορφιά τοῦ μικροῦ
Ναπολέοντα, ἡ ζωηρότητά
του, ἡ ἐξυπνάδα του, ἡ πνευ-
ματικότη του μπορῶ να πῶ,
και προπάντων ἡ τρυφερὴ ἀ-
γάπη που ἔδειχνε στὸν πα-

τέρα του. Δὲν ξέρω ἂν τότε ἀκόμα εἶχε τὴ μητέρα του, ἀλ-
λά κι' ἂν τὴν εἶχε, ἀρισμένως τὸν πατέρα του ἀγαποῦσε
περισσότερο και μ' αὐτὸν συνεννοοῦνταν καλύτερα. Στὸ
γραφεῖο τῆς «Διαπλάσεως» ὅπου ὁ νέος συνδρομητῆς
ἔγινε τακτικὸς — ἐρχόταν γιὰ να φέρνῃ τὰ γράμματά
του, τὶς λύσεις του, τὶς ἀπαντήσεις του σὲ διαγωνισμοὺς,
ἢ ν' ἀγοράζῃ βιβλία και φυλλάδια — συχνότερα τὸν συν-
ῴδευε ὁ πατέρας του παρὰ ὁ στρατιώτης ὑπὲρτης. Καί
μαζὶ με τὴν ἀγάπη τοῦ παιδιοῦ πρὸς τὸν πατέρα του,
ἔβλεπα και τὴ λατρεία τοῦ πατέρα πρὸς τὸ μοναχογιό
του. Κάποτε ἔφθασε ὡς τὶς ἐφημερίδες ἕνα χαρακτηρι-
στικὸ ἐπεισόδιο : Ὁ μικρὸς Ναπολέων τῆγαινε σ' ἕνα
ιδιωτικὸ σχολεῖο. Μιά μέρα γύρισε στὸ σπίτι του δαρ-
μένος ἀπὸ τὸ δάσκαλο. Κι' ὁ πατέρας, ἀκράτητος ἀπ' τὸ
θυμό του, τρέχει στὸ σχολεῖο και σπάζει τὸ δάσκαλο
στὸ ξύλο μπροστὰ σ' ὄλα τὰ παιδιά τῆς τάξης του ! Οἱ
ἐφημερίδες κατηγόρησαν τότε τὸν στρατηγὸ Λαπαθιώτη
γιὰ τὴν ἀπρεπὴ αὐτὴ χειροδικία του. 'Εγώ, πάλι, ἐκά-
κιασα τὰ παιδιά που τὴν ἀνέχθηκαν και δὲν ἄρνησαν
σύσσωμα να ὑπερασπισθοῦν τὸν δάσκαλό τους και να
πετάξουν ἔξω ἐκείνον που τόλμησε να τὸν κακοποιήσῃ
μπροστὰ τους. Τί δεῖλά κι' ἀφιλότιμα παιδιά ἦταν αὐτά ;
Τὸν πατέρα ὅμως, ἀπὸ μέσα μου, τὸν ἐδικαίωνα. Καθέ-
νας στὴ θέση του, τὸ ἴδιο θὰ ἔκανε...

Ὁ Ναπολέων Α. Λαπαθιώτης ἀναδείχθηκε ἐν' ἀπὸ
τὰ θερμότερα Διαπλάσσοπου-
λα τῆς ἐποχῆς του, διακρί-
θηκε στοὺς διαγωνισμοὺς
και τὴν ἀλληλογραφία τοῦ
παιδικοῦ περιοδικοῦ με τὸ
ψευδώνυμο «ΑΙΘΗΡ» που
τόσο του ταίριαζε, και κά-
ποτε μάλιστα δημοσιεύθηκε
κι' ἡ φωτογραφία του — εἶχε
βραβευθεῖ πολλές φορὲς —
με τὰ αἰώνια ἐκείνα ναυτι-
κά. Ἀλλὰ ἐκτὸς ἀπὸ Πνευ-
ματικὲς Ἀσκήσεις, Παιδικὰ
Πνεύματα και ἴσως καμμιά
βραβευμένη ἀπάντηση σὲ λο-
γοτεχνικὸ διαγωνισμό — διη-
γήματος ποιήματος — τίποτ'
ἄλλο δὲν τοῦ δημοσιεύθηκε
στὴ «Διάπλαση». Δὲν εἶχε
ἰδρυθεῖ ἀκόμα ἡ περιφημὴ,
ἡ ἱστορικὴ Σ. Σ. Σ. (Σελῆς
Συνεργασίας Συνδρομητῶν)
ὅπου πρωτοεμφανίσθηκαν
ἀργότερα τόσο και τόσο
μέλλοντες διαπρεπεῖς λογο-
τέχνες, ὅπως ὁ Τέλος Ἄγρας,
ὁ Μιχαήλ Στασινοπούλος, ὁ
Μητσοῦ Παπανικολάου κ. ἄ.

Ὁ ΑΙΘΗΡ μεγάλωσε και
ἀποσύρθηκε πιά ἀπὸ τὴ
«Διάπλαση» γιὰ να ἐμφανι-
σθῆ σὰ λογοτέχνης, ποιητῆς
και πεζογράφου, σὲ περιο-
δικὰ γιὰ μεγάλους. Κι' εἶναι
γνωστὸ πὼς πολὺ γρήγορα
ἐκίνησε τὴν κοινὴ προσοχὴ
ἡ πρωτοτυπία του, ἡ χάρη
του, τὸ χιοῦμο του, ἡ φι-
λοσοφικὴ του διάθεση, ἡ σο-
βαριὰ του αἰσθηματικότητας,
ἡ ὠραία του ἡ γλώσσα κι' ἡ
πάντα καλλιτεχνικὴ του ἔκ-
φραση. Τὴ «Διάπλαση» ὅμως
που στὸ σχολεῖο τῆς μορ-
φώθηκε ἐξάρχῃς αἰσθητικὰ,
δὲν ἔπαυε να τὴν ἀγαπᾶ και

Ὁ Λαπαθιώτης
κι' ἡ σημασία τῆς διάβασής του

Σ τούτους κόσμους τῆς Τέχνης ὑπάρχουν δημιουργοί, που
θυσιάσαν τὴν ποιότητα τοῦ ἔργου τους, γιὰ να ὑπη-
ρετήσουν σκοποὺς ἀνθρωπιστικούς, ὠφελιμιστικούς, το-
πικιστικούς, γλωσσοπλαστικούς, φιλοσοφικούς. Αὐτῆς
τῆς θυσίας ἡ συνειδηση ἦταν τὸ ἑσωτερικὸ τους δρᾶμα.
Οἱ ἱκανοποιήσεις τους ὅμως ἦσαν ἀρκετές, ὥστε να τὸ
γλυκαίνουν κάπως ἢ και ὀλότελα. Τίποτε ὅμως δὲν ἔρ-
χεται να γλυκάνει τὸ δρᾶμα ἐκείνου που βάλνεται να
κυνηγεῖ μ' ὄλο τὸ πάθος τῆς ψυχῆς του τὴν ἄδολη
θεότητα τοῦ Κάλλους, που ἀγωνίζεται τὸν σκληρὸν και
μάταιον ἀγῶνα τοῦ ἀπόλυτου και τοῦ ἀκατόρθωτου,
και που γιὰ τὴν ἐντέλεια τῆς ἀνέγχιτης, θυσιάζει τὴν
ἴδια του τὴ ζωή. Οἱ τελευταῖοι τοῦτοι κυνηγοὶ στάθη-
καν γιὰ τοῦτο πάντα λιγοστοί. Καί γιὰ τοῦτο ὅμως ἡ
ἀξία τους μέσα στὴν τάξη τῶν πάντων, ἀπέραντη.
Τέτοιος μανιακὸς τοῦ ὠραίου ὑπῆρξε ὁ Ναπολέων
Λαπαθιώτης. 'Αφθονα, πλοῦσια ἴχνη τοῦ ἀσύλληπτου
αὐτοῦ Κάλλους θὰ βροῦμε στὸ ἔργο του, και τίποτα
ἄλλο εἶδος που να τὸ νοθεύει. 'Ἐξω ἀπὸ κάθε ἰδιότη-
τητα, ἔξω ἀπὸ κάθε σκοπὸ, ἔργο ἔξω τῆς ζωῆς θὰ τὸ
παῦν, ἔξω τῆς φύσης, ἔργο ματαιότητας, ἔργο κενό, με-
τεωρόλιθος που πλανιέται και σβῆνει. Ἀλλὰ τί τὰ θέ-
λετε, με ὅσες θεωρίες και ἂν φουσκῶσουμε, ὅσους ἔξυ-
πνους συνδυασμοὺς κι' ἂν βροῦμε, ἔρχονται στιγμὲς που
μέσα μας λέμε, πὼς αὐτὸ και μόνο εἶναι ἡ ἄδολη Τέχνη.
Μήπως ὄλα δὲν εἶναι μάταια και κενά ; Μιὰ δίσπα ὡ-
ραῖο ἔρχεται να μὰς κατευάσει ἡ Τέχνη. Μὰς προσ-
φέρεται. Καί μεῖς ἀντὶ τὰ ρουφήξουμε, διψασμένοι,
τὴ διυλίζουμε. Πεσότερο πράξη ματαιότητας θαρρῶ
εἶναι ἡ δικὴ μας. Γιὰ τοῦτο, κάτι με σπρώχνει ἔξω ἀπὸ
κάθε παρόρμηση τῆς λογικῆς και τῆς σωφροσύνης να
πιστεύω με ἔδραϊα πίστη, πὼς τὸ ἔργο τοῦ Λαπαθιώτη, αὐ-
τὸς ὁ πανωραῖος πύραυλος ἐνὸς φευγαλέου παραμυθιοῦ
τῆς ζωῆς, συυφασμένο με τὴν σάν μετέωρο φωτεινὴ και
σύντομη διάβασή του, θὰ μείνει γιὰ πάντα πηγὴ
χαρᾶς και θὰ τιμηθεῖ ὅσο τοῦ πρέπει, ἀκριβῶς γιατί
εἶναι ἔργο πίστεως αἰσθητικῆς, ἔξω σκοποῦ, ἔξω ἀπὸ
χρησιμότητες και παροτρύνσεις.

Τ. Κ. ΠΑΠΑΤΖΩΝΗΣ

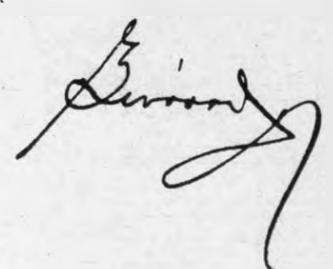
νά τη νοσταλγία. Κι' έναν καιρό, μεγάλας πιά, δέν μπόρεσε να βαστάξει: ξαναγράφηκε συνδρομητής με άλλο όνομα, πήρε το ψευδώνυμο "Ο ψιμος Κρίνος" — κι' αυτό πάλι τόσο ταιριαστό — και ξανάρχισε νάλληλογραφή και νάνταλλάση Μικρά Μυστικά με τὰ Διαπλαστούλα! Τότ' εἶχε κάνει προτίτερα κι' ο Γιάννης Καμπύσης. Καί μόνο ἀπό τὸν ἀξέχαστό μας γραφικό του χαρακτήρα, τὸν ιδιόρρυθμο καὶ ἀναλλοίωτο ὡς τὰ τελευταία χρόνια τῆς ζωῆς του, μάθαμε πὼς ὁ νέος "Ο ψιμος Κρίνος" ἦταν ὁ παλιός μας Αἰθέρ, ὁ ἀγαπητός μας Ναπολέων Λ. Λαπαθιώτης!

Οἱ ἀνάμνησες μου γύρω στὸν ἐκλεκτὸ αὐτὸν λογοτέχνη, πού τόσο πρόωρα τὸν χάσαμε, περιορίζονται σχεδὸν στὶς παλιές ἐκείνες διαπλαστικές. Μόνο ὅσο ἦταν συνδρομητής κι' ἐρχόταν ἀπὸ γραφεῖο, βλεπόμαστε συχνὰ καὶ μιλοῦσαμε γιὰ τὰ πράγματα πού ἐνδιέφεραν καὶ τοὺς δύο μας. "Ἐπειτα χωριστήκαμε. Πολὺ σπάνια συναντοῦσα ἔξω τὸν Λαπαθιώτη, καὶ μόνο κάπου-κάπου λάβαινα κανένα γράμμα του, γιὰ ζήτημα πάλι πού ἐνδιέφερε καὶ τοὺς δύο μας. Κάναμε βλέπετε πολὺ διαφορετικὴ ζωὴ. Ἐκεῖνος κλεισμένος ἅλη τὴν ἡμέρα στὸ σπῆτι του, δὲν ἔβγαινε παρὰ τὴ νύχτα ἀργά, γιὰ νὰ γυρίσῃ ἔξω σχεδὸν ὡς τὸ πρωτὶ. Ἐγὼ, ἀπεναντίας, μόνο τὴν ἡμέρα φαινόμωνα στὰ κέντρα — κι' ὄχι πολὺ ταχτικά — ἐνῶ τὴ νύχτα κλεινόμουν στὸ σπῆτι μου γιὰ νὰ ἐργασθῶ καὶ νὰ κοιμηθῶ. Αὐτὸς εἶναι κυρίως ὁ λόγος πού ὁ Λαπαθιώτης δὲν εἶχε μαζί μου τὴν ἐπικοινωνία πού εἶχε με ἄλλους λογοτέχνες... Ἐξενύχτηδες, μάγαποῦσε ὅμως ἐξαιρετικὰ σὰν ἄνθρωπο — ἴσως καὶ σὰ διηγηματογράφου, αὐτὸ δὲν τὸ ξέρω — καὶ μοῦ τὸ ἔδειχνε κάθε φορὰ πού μ' ἔβλεπε ἢ λάβαινε ἀφορμὴ νὰ μοῦ γράψῃ. Τελευταίως, ἐνῶ εἶχα πολλὰ χρόνια νὰ τὸν ἰδῶ, ἔλαβα ἑαφνικὰ ἕνα γράμμα του. Μοῦ ἔλεγε πὼς αἰσθανόταν ἐπιτακτικὴ τὴν ἀνάγκη νὰ ἰδωθοῦμε ἄλλη

(Σκίτσα: Ἄντ. Πρωτοπάτης)

μιὰ φορὰ καὶ νὰ μιλήσουμε, καὶ με παρακαλοῦσε νὰ τοῦ ὀρίσω μιὰ συνάντηση. "Ἐχὼ μεγάλη τύχη πού δὲν κατόρθωσα νὰ ἀπαντήσω σ' αὐτὸ τὸ γράμμα. Τὸ ἀνέβαλα ἀπὸ μέρα σὲ μέρα, ὡς που ξαφνικὰ πάλι, μοῦ ἤλθε ἡ εἶδηση τοῦ τραγικοῦ του θανάτου. Καὶ συλλογίσθηκα: γιὰτί ἄραγε ὁ Λαπαθιώτης αἰσθάνθηκε τὴν ἀνάγκη νὰ ἰδωθοῦμε «ἄλλη μιὰ φορὰ»; Τότε ἀκόμα δὲν εἶχε ἀποφασίσει βέβαια τὴν αὐτοκτονία του. Ἐἶχε λοιπὸν τὸ προαίσθημα πὼς ἡ συνάντησή μας, ἂν πραγματοποιείταν, θάταν ἡ τελευταία; "Ἐγὼ ὁμολογῶ πὼς τέτοιο προαίσθημα δὲν εἶχα ὅταν ἔλαβα τὸ γράμμα του. "Ἀπὸ πού κι' ὡς πού; Φανταζόμουν τὸν Λαπαθιώτη τόσο εὐτυχισμένο! Γιὰτί δὲν ἤξερα τίποτα ἀπὸ τὰ θλιβερὰ ἐκεῖνα πού τὸν ἔφεραν στὴν ἀπελπισία καὶ στὸ θάνατο, οὔτε καν πὼς εἶχε χάσει τὸν ἀγαπημένο του πατέρα κι' εἶχε μείνει στὸν κόσμο ὀλομόναχος... Γιὰ τὸ λογοτεχνικὸ ὡς καὶ τὸ ἄλλο του ἔργο — ἦταν καὶ μουσικός — δὲν θὰ μιλήσω ἐδῶ. Θὰ πῶ μόνο πὼς τὸν παρακολουθοῦσα με ἀγάπη καὶ με ἀπόλαυση. Ἡ ἰδιορρυθμία τοῦ Λαπαθιώτη ἦταν ἀπὸ τίς λιγοστες πού ἐννοοῦσα κι' αἰσθανόμουν. Γι' αὐτὸ μοῦ ἄρεσε κι' ἡ ζωὴ του — ἡ τόσο διαφορετικὴ ἀπ' τὴ δική μου...

Ο ΠΟΙΗΤΗΣ ΠΟΥ ΕΦΥΓΕ

ΑΠΟ ΤΗ ΖΩΗ ΤΟΥ ΝΑΠ. ΛΑΠΑΘΙΩΤΗ

Μὰ καὶ μερικὰ ὅμως ἀπὸ ἐμὰς τοὺς νεώτερους, πού τόσο καλά τὸν γνωρίζουμε ἀπὸ κοντὰ καὶ ἔβγαλε τὰ κατὰ καὶ τὰ ὑπὲρ του, τοῦ τὸ συγχωροῦμε. Ἦταν ἕνας ἐξέχων, ἕνας διαφορετικὸς, ἕνας ἄλλος, πού τοῦ ἐπιτρέπονταν κάθε εἶδος παραξενιά, καὶ εἶχε τὸ δικαίωμα τῆς. Καὶ θάταν ἀκόμα μεγαλύτερος στὰ Γράμματα καὶ στὴ Λογοτεχνία μας ἂν οἱ ἐκκεντρικότητες του αὐτῆς, ἢ τόσο παιδιόσπικες, ἀφέλειες καὶ ἀπλῆς δὲν πρᾶξαν τόσο πολὺ, δὲν τοῦ ἦσαν «ἐμμονες» ἰδέες, ὡστε νὰ τοῦ θλάσουν καὶ αὐτὸ ἀκόμα τὸ ἔργο του: "Ἄν ἡ παλυσμένη καὶ πολυχιθῆς ἐργασία πού σκόρπισε τόσο πλοῦσια καὶ ἀνοιχτάχαρα ἐδῶ κι' ἐκεῖ, συγκεντρωνόταν ἐπιτακτικὰ σὲ διβλίτα, τὰ διβλίτα αὐτὰ θὰ τὸν ὕψωναν στὴν συνείδηση τοῦ κοινῶ καὶ τὸν θαυμάσων του καὶ θὰ τὸν τοποθετοῦσαν σὲ περιβλεπτό θέση στὰ Γράμματα.

Κι' εἶται ἐκεῖνο πού κινήθηκε μανιακὰ καὶ τὸ ἰάμισο γιὰ ὄσο ἐγγίχε ληθαίσματα. Τὸ τυπωμένο ἔργο, πού εἶναι πάντα ὁ πιο εὐθύς κριτικὸς δὲν ἀνθρώπου δὲν εἶδε τὸ φῶς, κι' ὁ Ποιητὴς σπρώχτηκε σὲ περιθώριο. "Ὅταν ἀποφάσισε νὰ ἐγγάλῃ τὸ πρῶτο του διβλίτο (ὕστερα ἀπὸ μεγάλη πείση κι' ἐξαναγκασμὸ) ἦταν ἀργὰ πλέον: ἄλλοι εἶχαν ποσηγηθεῖ πρὶν ἀπ' αὐτὸν, στὸν τόπο εἶχαν πνεύσει ἄλλοι ἀνεμοὶ κι' ἄλλα ρεύματα. Κι' εἶται ἔμεινε ὁ θρόνος ὁ θρόνος μετὰ τὸ παρελθόν, κι' ἡ ἀνάμνησή του.

Ὁ Λαπαθιώτης, ἡμπερὶ νὰ πῇ κανεὶς γεννηθῆκε μαζί μετὰ τὸ παράδοξο καὶ πῆθανε καὶ μ' αὐτὸ. Τὸ παράδοξο περιέβαλλε καὶ τὴ Ζωὴ του καὶ τὸ ἔργο του. "Ὅτι κυκλοφοροῦσε γιὰ τὸ θῆτο τοῦ ἰδιωτικῶ, τὸ συμπλήρωνε καὶ τὸ ἐπιφοροῦνε τὸ ἔργο του. "Ἐνα ποιητὴ πού ἐπιβεβαίωσε τὸ μυστήριον τῶν πράξεων του... Πόσο ὅμως ἀπὸ τὸν ἀδύκησαν δὲν ὤνησε σὲ θέση ποτὲ νὰ τὸ καταλάθῃ. "Ἄν καὶ ἄσκατες ὄλες του οἱ πράξεις, ἔβινον ὅμως ἀφορμὴ καὶ λαθὴ παρεξηγήσεων. Μοῦ διηγείτο κάποτε, πὼς τὸν καιρὸ πού ἦταν ὁ πατέρας του ὑπουργὸς τῶν Στρατιωτικῶν, κι' ἦταν αὐτὸς τὸς ἐκδότες τῆς πολυβούλητης «Ἀνεμίνας», πού τὸσον ἤγειρε θόρυβο τὸ α' φύλλον πού ἔβγαλε, μετὰ τὰ ἐκκεντρικὰ περιεχόμενα τῆς, κάποιος πολιτικὸς ἀπίσταλος του καὶ φίλος του ὅμως, θέλοντας νὰ τὸν εἰρωνεύθῃ, τοῦ μίλησε γιὰ τὸ γυῖο του καὶ τελείωσε πάνω κῆτω, μετὰ τούτα τὰ λόγια: — "Ἐνα τὸν ἔκαμες... — ὄχι, λέοντα καὶ Ναπολέοντα, συμπλήρωσε ὁ πατέρας του (διήγησας τοῦ ἰδίου τοῦ Ναπολέοντα σ' ἐμὲ) — καὶ τοῦ γυρίσε τίς πλάτες συνεχίζοντας τὸ δρόμο του. Αὐτὸ δὲχίρει πόσο ἦσαν βέβαιαι γιὰ τὴν ἠθική τοῦ γυῖο τῶν οἱ γονεῖς του, — καὶ τὸ διεπίστασα κι' ἐγὼ πολλὰς φορὲς σὲ συνομιλίαις μετὰ τὴν μητέρα του. Θυμηθεῖτε τί παραξενιές καὶ τί ἀτυχεῖαιρα ἐπιμοιροῦσαν γύρω τους μετὰ τὴν ζωὴ τους καὶ τίς ἐπικεντρικὲς τοὺς κουβέντες ὁ Μπαν Ζυαίρο, ὁ Πόσο, ὁ Ουαϊνὸς καὶ τέλος ὁ Κ.α. θάφης, στὰ χνῶρια τῶν ὀπίμων βιβλίων καὶ τῶν ὀπίμων τὸ ἔργο τὸς θαυμάζε κι' ὁ ἱ.δ.ι.ος καὶ γι' αὐτὸ τοὺς ἐμμεῖτο παρτοῦ. Ἄνεξάντητος σὲ κέφι, λαϊκὸς στίς συ.

ναναστροφές. Δημοτικώτατος ὥστε γὰ τὸν ξέρουν κι' οἱ πῶ ἀπομακρυσμένοι κάποι. καί τῆς Ἀθήνας καὶ πολλὰς φορὲς τῶν προαστείων τῆς πού τὸν καλοῦσαν μάλιστα μετὰ τὸ μικρὸ του ὄνομα, ζῶσε μόνο γιὰ τίς δικές του χαρὲς καὶ γιὰ τὴν τέχνη του. Πλαταῖα, τὸν ἤξεραν ἄλλοι σὺν λογοτέχνες καὶ ποιητῆς, συμμοσθητῆς, συνδιδασκάλου τοῦ ἡ παιδικοῦ του φίλου. Οἱ μεταγενέστεροι δὲν τὸν ἤξεραν καθόλου: τὰ τελευταία ὅμως χρόνια γνωρίστηκε κι' ἀνακατεῦτηκε πολὺ με ὄλους γιὰτί κάμνοντας ὑποχώρηση στίς ἀρχές καὶ στίς συνήθειές του, ἀναγκάστηκε νὰ συνηθίσῃ σὲ κέντρα πού πῆγαιναν: αὐτὸ συστηματικὰ κι' εἶται νὰ γνωριστοῦνε. "Ὅμως παρ' ὅλ' αὐτὰ ἦταν ὁ ἱ.δ.ι.ος: εἶρων καὶ δεικτικὸς, ἀκατάστατος στὰ ραντεβού του καὶ πολλὰς φορὲς συστηματοῦς ἐξενελαστικὸς στίς ὑποσχέσεις του, τόσο πού νὰ ἐξαγριῖν τὸς σεβαστότερος ἀπ' αὐτοὺς — αὐτοὺς δηλαδὴ πού δὲν συμπαροῦσε, κι' ἤθελε μετὰ τὸν τρόπο αὐτὸ νὰ τοὺς τὸ βῆση νὰ τὸ καταλάθουν γιὰ νὰ τὸν ἀφῆσουν ἡσυχο. "Ἐσπασε στίς πορῆς μετὰ τὴ μιὰ ἀπὸ τὰ μεσάνυχτα, ζῶσε ἅλη τὴ νύχτα ὡς τίς πρωινές τῆς ἄρες κι' ἐπέστρεψε σὲ τὸ σπῆτι τοῦ πρῶτο στίς 4 γιὰ νὰ κοιμηθῃ κλπ. Ἦταν μουσικὸς ἀριστος, ἔχει δὲ συνθέσει πάνω ἀπὸ ἑκατὸ μουσικὰ κομμάτια, πού τὰ περισσότερα ἔπαιξε σὲ πιάνο ὁ ἴδιος (γιὰτί ἦταν καὶ ἐξωριστὸς πιανίστας) πρὸς μεγάλη εὐχαρίστηση τῶν γειτόνων του πού θύαζαν στὰ παράθυρα καὶ στὰ μπαλκόνια καὶ με ἰερὴ σιωπὴ τὸν ἄκουγαν. Οἱ ἔρωτες του ὑπῆρξαν ἀπεριόριστοι καὶ διαρκεῖς, ἀσφαλῶς δὲ τὰ περισσότερα του τραγοῦδια εἶνε καρποὶ αὐτῶν, ὅπως καταλασάσκουμε. Ἀγαποῦσε μετὰ τὸν ἴδιο τρόπο κάθε ἔμψιχο εἶτε λογικὸ εἶτε ἄμυχο. τὴν πῶ μεγάλη δὲ συμπάθειά του γινώρισαν οἱ γάτες τῆς γειτονιάς, οἱ ὄλητισσες, πού περισυλλέγονταν ἀπ' αὐτὸν με στοργὴ γιὰ νὰ γίνων μόνιμα οἰκόσται τόσο τὴν ἐποχὴ πού ζῶσαν οἱ γονεῖς του, ὅσο καὶ ἔωρα — ἀκόμα δὲ καὶ στὸν πρῶτο χρόνο τῆς κατὰχρητης, ὅπου αὐτὸς, τοὺς

πῆγαινε σ' ἕνα βιβλὸ καὶ τανεὶς φορητὸ ἀγορασμένο ἀπ' τὸ ἐστιατόριο πού πῆγαινε νὰ φάῃ. Γιὰ τὴν ἱστορία ἀναφέρω, πὼς μαθητῆς Γυμνασίου μάλις 16 χρονῶν, ὅταν ἔγραφε τοὺς πρῶτους στίχους του ἀκόμα, ἔβγαλε τὸ πρῶτο καθ' αὐτὸ βιβλίον του τὸν «Ἠέρωνα» δράμα γραμμένο σὲ στίχους καὶ στὴν ὑπερκαθαρεύουσα. Μοῦ ὑπέσχετο χρόνια τώρα νὰ μοῦ τὸ δειθῃ, κι' ἐπὶ τέλους τὸ καλοκαίρι ὄχι μόνο μοῦ τὸ ἔδειξε, μὰ μοῦ πρόσφερε κι' ἕνα ἀντίτυπο γιὰ τὴ διβλιοθήκη μου. Κι' εἶδα πὼς εἶχε κι' ἄλλα, πολλὰ ἀντίτυπα ἀκόμα. Σπαθμός τῆς ζωῆς του, ὅπως μοῦ διηγείτο κάποτε, ὑπῆρξε ἡ γυναιμία τοῦ Καθάρη στὴν Ἀλεξάνδρεια, ὅταν πῆγε 21 χρονῶν περίπου μετὰ τὸν πατέρα του, ἀπεσταλμένος τότε ἀπ' τὴν κυβέρνηση (θαρρὸ στὰ 1914) νὰ στρατολογήσῃ τὸ ἐκεῖ ἐλληρικὸ στοιχεῖο γιὰ τὸν ἐλληνοτουρκικὸ πόλεμο. "Ὅταν ὁ δῶ «αἰσθητικὸς» θρέθησαν ἀπέναντι ἀλλήλων, — ὁ ἕνας ἐκδιηλωμένος στὴν πρωτεύουσα πλάταιά καὶ μετὰ τὸ ὄνομα, ὁ ἄλλος ἡ ἐπισημοποιημένος ἀκόμα γιὰτί ἡ κοίτη δὲν τοῦ εἶχε ἀναγνωρίσει ἀκόμα ἀξία κι' οἱ λογοτέχνες τοῦ τόπου του ἦταν μοιρασμένοι ὑπὲρ καὶ κατὰ του. κυττάχτηκαν στὰ μάτια βαθεία, κι' ἐχαριετίστηκαν με συγκίνηση. Δὲν μοῦ ἐπιτρέπει ἡ ὥρα κι' ὁ ἄλλος νὰ πῶ τί διηγείτο, ὅπως μοῦ τὸ διηγείτο ὁ ἱ.δ.ι.ος ὁ Λαπαθιώτης, μὰ ὅταν στὰ 1932 ὁ Καθάρης ἤρθε ἀριστος στὴν Ἀθήνα καὶ μοῦ ζήτησε νὰ τοῦ πῶ τὸν ποιητὴ, νὰ ἰδωθοῦν καὶ παραβρέθηκα κι' ἐγὼ στὴ συνάντησή των, οἱ δύο συνδιδασκάλου πού λυρῶν καὶ λόγου πού δὲν περπατοῦν μαζί — μαζί στὰ Ἠλύσια, ἀγκυλιόστησαν, φίληθησαν, κι' ὁ Καθάρης πρῶτος τοῦ εἶπε ἐνῶ ἀκόμα τὸν φιλοῦσε, συγκινημένος καὶ θροσνὸς ἀπ' τὴν ἀφῶστητα τοῦ λαμοῦ του: — Τὶ νέος πού εἶσαι ἀκόμα Ναπολέων... Ἐσὺ εἶσαι ἀκόμα πῶ νέος κι' ἀπ' τὸν ἄλλο Ναπολέοντα πού ἐγνωρίσα ἐδῶ καὶ 20

χρόνια στὴν Ἀλεξάνδρεια σπῆτι μου... Ναι ἦταν ἀκόμα πῶ νέος. Γιὰτί ὁ Ναπολέων Λαπαθιώτης καὶ ὡς ποιητῆς καὶ ὡς ἀθῶρος ἦταν ὄλο καὶ πῶ νέος, αὐτὴ ἦταν ἡ προσπάθειά του σ' ἅλη του τὴ ζωὴ. Καὶ δὲν ἦταν καθόλου, οὔτε αὐτὸς πού γινώσκουμε χτές στὴν κηβεία οὔτε κείνος πού τὸν τελευταῖο καιρὸ βλεπάμε στὸ δρόμο καὶ σπῆτι του. Αὐτὸς ἦταν ἕνας ὄλλος, ἕνας σωσίας του, ἕνα κηκεῖτομο του, πού κυκλοφοροῦσε γιὰ νὰ τὸν διασημῆ καὶ νὰ τὸν διαψεύσει. Ἐκεῖνος ἦταν ὄρατος πάντα, καὶ σ' ἅλη του τὴ ζωὴ, 58 τόσα χρόνια πού ἔφευρε στοὺς ὄλους του, — ἀμιλλῶτα νὰ εἶνε πῶτα νεώτερος, ὄραϊότερος, καλύτερος, μ' ἕναν τρόπο πού τὸ μυστήριον του ἦταν ἀνεξήγητο καὶ σπῆριζόνταν μᾶλλον στὸ γεγονός πὼς δὲν τὸν εἶδε ποτὲ ὁ φίλος γιὰ νὰ μαρῶνι τὸ βῆμα του... "Ὅμως γιὰ κι' αὐτὸ πού κατέρρευσε: 55 χρόνῶν καλλιέργεια καὶ προσαρμοστικὴ, ἂν γὰ χρόνια, λίγοι μῆνες κι' ἡ σκαπάνη τοῦ χρόνου κύλιε σὲ κομμάτια κι' ἔρεῖται ἕνα ἄργο, τόσο σφῶ καὶ ἀρχιπιστορικὰ περιποιημένο καὶ κατασκευασμένο. Εἶται ὁ «χρόνος» δὲν εἶχε ἡ καθῶτὸ ἀλήθεια. Καὶ συμπληρώνω: ὁ χρόνος κι' ὁ ἴδιος μαζί, — γιὰτί φαίνεται πὼς βαρῆθηκε τὸν τελευταῖο καιρὸ νὰ φροντίζῃ τόσο πολὺ τὴν ὑπαρξὴ του, γιὰτί κορυφώθηκε. Ἡ περὶ τῆς ζωῆς καὶ τῶς ἀλλὰ ὑπερασπιστὴν τὴν ὑπομονὴ του. Ἡ αἰσιοδοξία του λυγίσε καὶ τὴν διαδέχτηκε ἀπαισιοδοξία κι' ἀπογοήτευση. Ἄδυναμια νὰ πολεμήσῃ τὰ τὸν ἔχθρὸ πού τὸ ἐπιτίθετο με παντοῦ εἶδους ὄπλα καὶ με διάφορους τρόπους καὶ με πολλὰπλά πρόσωπα (ὡς θυμηθοῦμε ἕνα ἀπὸ τὰ ἄρθρα πού δημοσιεύσαμε στὴν «Πρωτῆ» τὸν Ἰούλιον θαρρὸ, μετὰ τὸν τρίτον «Ἀνθρωπικὸ καὶ σημεῖα τῶν καιρῶν»). Ἄπεκυψε. Βοήθησε μετὰ τὸν τρόπο τοῦτο τὸ χρόνο. Καὶ τὸ ἀποτέλεσμα: ἔφυγε ἀπὸ τὴ ζωὴ, ὅπως δὲν θὰ ἤθελε ἡ ποιητικὴ του ἱ.δ.ι.οσυγκρασία...

ΜΑΡΙΟΣ ΒΑΛΙΑΝΟΣ

ΔΟΥ ἂν σκοτώθηκε * Ἐστὸν πόλεμο μποροῦσε τώρα νὰ κοιτάζει τὸν οὐρανὸ ὄχι γιὰ ν' ἀνακαλύψει πίσω ἀπ' τὸ γαλάζιο τοὺς ἀγγέλους, οὔτε γιὰ νὰ μιλῆσει μετὰ τὸ Θεό, πού ἴσως ν' ἀκούε τὴ φωνὴ αὐτῆ τῆς σιωπηλῆς νύχτας πού δὲν ἔκλαιγε οὐτ' ἕνα παιδί πάνω στὴ γῆ, μὰ γιὰτί ξανάγει ὁ ἄνθρωπος πού εἶναι ἐλεύθερος νὰ περπατᾷ χωρίς κανένα τρόπο σ' ὄλους τοὺς δρόμους πού ἀνοίγονται μπροστὰ στὰ βήματά του. Δρόμοι γεμάτοι σκόνη, σκέφτηκε, πού σέρνονται κάτω ἀπὸ τὴν ἀνάμνηση στὴν πεδιάδα ἢ σκαρφαλώνουν πάνω σὲ λόφους, γυμνοὺς, δρόμοι μαυροῖ σὴν τὴν πίσσα πού γυαλίζει, πλυμένη ἀπὴ τὴ βροχὴ, κάτου ἀπὸ ἀμέτοχη φῶτα ἢ ἀσφαλτο, δνεῖρα ἀναρίθμητα σὲ κάθε βλῆμα, ἢ θάλασσα εἶναι μακρὰ, οἱ πόθοι ἔβιναν πλοῖα πού δὲν ἀράζον, κανεὶς δὲ σηκώνει τὸ χέρι νὰ σὲ ραπίσει στὸ μάγουλο, ὑπάρχει πρὶν ἀπὸ τὸ θάνατό σου, καθῶς κ' ὕστερα ἀπὸ τὸ θάνατό σου, δρόμοι πού μακραινάν ἀτελείωτοι μπροστὰ στὰ κουρασμένα μάτια σου μέσα σ' ἕνα δωμάτιο χωρίς καμμιὰ φωνὴ πού καίει ἢ φωτιά στὸ τζάκι ὅταν ἔκλεινες τὰ μεγάλα βιβλία μετὰ τίς χρωματιστὲς εἰκόνες ἀφοῦ σὲ κράτησαν αἰχμάλωτο τοὺς ὄρα πολλὰ, κι' ἄλλοτε γινόσουν ὁ ἦσκιος τοῦ Δὸν Κιχώτη, ἄλλοτε μιλοῦσες μοναχὸς σου μετὰ τὸ Ροβινσώνα κι' ὅμως ἔξω ἀπὸ τὸ παράθυρο ἦταν ἡ ἴδια ἡ νύχτα καὶ κάτου ἀπὸ τὴ νύχτα ἡ ἴδια μικρὴ ἄδεια πλατεῖα, ἦταν ἡ ἴδια μέρα κι' ὁ ἴδιος ἥλιος καὶ κείνο τὸ σπῆτι μετὰ τὸν ἴδιο χρωματισμὸ καὶ τὰ τέσσερα μεγάλα παράθυρα. Γιὰτί οκεπτόταν ὄλα αὐτὰ κι' ὁ ἴδιος δὲν καταλάβαινε. Ἡ πολιτεία γύρω του κοιμόταν, ἢ περίμενε τοὺς ἀνθρώπους πού θαρχόνταν νὰ κοιμηθοῦν. Ἄν εἶχε σκοτωθεῖ, θὰ εἶχε ξεχάσει τὸν κόσμον, θὰ εἶχε λησμονήσει ὄλους τοὺς δρόμους τῆς γῆς καὶ τῆς θάλασσας καὶ δὲ θάχε τίποτα νὰ περιμένει ἀπὸ τὸν

Η ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΠΕΖΟΓΡΑΦΙΑ ΠΕΡΙΠΛΑΝΗΣΗ

ἄνθρωπο οὔτε αὐτὸ τὸ ράπισμα στὸ μάγουλο, τὸ φτύσιμο στὸ πρόσωπο οὔτε ἕνα χαμόγελο, ἕνα χαιρετισμὸ. Κάποτε κάποιος, ἕνας παράξενος φαλακρὸς πού φοροῦσε γυαλιὰ κ' εἶχε ἕνα μαῦρο γενεῖκα μυτερὸ, ἦταν σὲ μιὰ συγκέντρωση, τοῦ εἶπε: «Δὲ μπορεῖς νὰ κάνεις ζωὴ σου τὴ μοναξιά, νὰ μὴν ξαίρεις πού νὰ πᾶς, νὰ μὴν ἔχεις πού νὰ πᾶς, νὰ παίρνεῖς ὅποιον δρόμο βρίσκειται κάτου ἀπὸ τὰ πόδια σου, νὰ ὑπάρχει μέσα σου τὸ ἄπειρο τοῦ κόσμου. Σταμάτησε νὰ ξεκουραστεῖς κάτου ἀπὸ ἕνα δέντρο ὅταν γύρω σου ὁ ἥλιος θὰ καίει καὶ πάνω στὸ πρᾶσινο καλάθι θὰ στέκεται ἕνα πούλι κι' ἕνας χωρικός μέσα σ' ἕνα χωράφι στὴ σκιά θὰ τρώει τὸ ψωμί του καὶ κάτου θὰ εἶναι ἡ θάλασσα ἡσυχη σὴν κοιμισμένη κ' ἕνα πλοῖο θ' ἀνθίξει ἀκίνητο σὰ ριζωμένο στὰ γαλάζια νερά τῆς». Μὰ πού νὰ σταματήσω ὅταν εἶμαι μόνος, ὅταν δὲν πέθανα, ὅταν ἔχω μέσα στὸ α μου ἕνα δαιμόνα καὶ μιὰ κατάρη! Παίρνω ἕνα πλοῖο γιὰ νὰ μὴν πάω πουμενά. Δὲν ἀγωνίζομαι μετὰ σιδερένια χέρια, θὰ πεί κανεὶς, γιὰτί φοβάμαι. Κάθε ἄνθρωπος βάζει ἕνα σκοπὸ στὴ ζωὴ του, ἐτοιμάζει κατὰ ἕνα τρόπο τὸ θάνατο του. Ἐγὼ κοιτάζω τὸν οὐρανὸ καὶ μοῦ φαίνεται ὅτι ἡ γῆ εἶναι ἕνας τόπος ἔρημος ὅπου ἔχουν πεθάνει καὶ τὰ μικρὰ φῆδια, καὶ δὲ μὲνει τίποτα ὄρθιο οὔτε ἕνα ἀσήμαντο δέντρο πού νὰ ρίχνει τὴ σκιά του στὸ γυμνὸ ἔδαφος. Κανένας ἄνθρωπος δὲν ἔχει μέσα του τὸ Θεό. Μπορεῖ νὰ ἔχει τὸ Θεό του. Ὁ καθένας ἀνοίγει κάτου ἀπὸ τὸ μέτωπο δυὸ μεγάλα γυάλινα μάτια καὶ βλέπει τὸν κόσμον "Ὅμως ὁ κόσμος δὲν εἶναι ὄνειρο μέσα στὴν ψυχὴ τοῦ καθενὸς. Κανεὶς δὲν ἔχει ψυχὴ, γιὰτί ντρέπεται νὰ πεί στοὺς ἄλλους ὅτι ἔχει ψυχὴ. Ἀνοίγει τὸ στόμα του καὶ μιλάει χωρίς ψυχὴ. Κανεὶ παράξενους μορφασμοὺς καὶ δειχνεῖ ἕνα καμικὸ πρόσωπο, πού δὲν τὸ εἶδε ποτὲ, γιὰτί πάντα προσέχει τὸ πρόσωπο τοῦ ἄλλου.

‘Ο καθένας δέν έχει ούτε δυο μεγάλα γυάλινα μάτια, είναι τυφλός, γιατί τίποτα δέ βλέπει πέρα απ αυτό που φαίνεται, δέ βλέπει τὸ Θεό, ούτε τὸν ἑαυτό του. ‘Η γῆ λοιπὸν μπορεί νά εἶναι ἕνας τόπος ἔρημος, μιὰ ἀπέραντη γυμνή ἔκταση, ὅπου δίπλα σου σέρνεται μοναχά ἡ σκιά σου καὶ τίποτα ἄλλο. Τόσο ἡ ἔρημος φαίνεται χωρίς καμμιὰ καταγωγή καὶ κανένα τέλος. ‘Ομως ἂν βρῶ τὸ Θεό. Ἴσως νά βρῶ τὴ γαλήνη, νά σταματήσω κάπου καὶ νά μὴν περιμένω τίποτα. Αὐτὴ ἡ γυναίκα μὲ τὰ κόκκινα μαλλιά πού εἶδα μέσα στὸν ἀδειο δρόμο νά στέκεται ὀλομόναχη μέσα στὴ σκιά καὶ νά περιμένει κοιτάζοντας τίς μύτες τῶν παπουτσιῶν της δέ φοβόταν νά σηκώσει τὰ μάτια της στὸν οὐρανό. Δέ μπορείς νά πεις εἶμαι μόνος καὶ δίπλα σου νά πεθάνει ἕνας ἄλλος ἄνθρωπος. Πότε δέν εἶσαι ὅμως μόνος ὅταν ἴσους τὰ βήματά σου σ’ ἕναν ἀπ τοὺς ἀμέτρητους δρόμους πού προχωρεῖς. Θά καταλαβαίνεις τὸν ἄερα πού θά σοῦ φέρνει ἀντίσταση, θά πατάς τὴ μακρὰ σκιά ἑνὸς δέντρου, θ’ ἀγγίζουσ τὴν δραση σου ἡ γραμμὴ ἀπ τὴν κορφή ἑνὸς βουνοῦ, τὰ ἀστρα μέσα στὴ νύχτα, τὸ σκοτάδι πού θά σοῦ φαίνεται τίς πιὸ πολλές φορές σὰν στερεό, τὰ χρώματα τῆς γῆς, ἡ ἀνατριχίλα τῆς θάλασσας, θά φτάνει στὴν ἀκοή σου ὁ πῖο μικρὸς ἦχος μέσα τῆς ἔρημιά, ἕνα πουλὶ πού πέταξε ἀπὸ ἕνα δέντρο, τὸ φίδι πού πέρασε ἀνάμεσα στὰ πόδια σου, τὸ φύλλο πού ἔπεσε κι’ ἀκούμπησε τὸ πρόσωπο σου, ἡ βροχὴ πού βρέχει τὰ χέρια σου κι’ ἀνατριχιάζουν, ἡ ἔρημιά πού περνάει μέσα στὴ σάρκα σου, σὰ νά εἶναι ἕνας ἄλλος ἑαυτός σου, τὸ ἀγκάθι πού τρυπᾷ τὸ πόδι σου, ἡ πηγή πού ἀγγίζει τὰ διψασμένα χεῖλιά σου, ἡ πέτρα πού σκονιάφει πάλι τὸ πόδι σου, τὸ ποτάμι πού σὲ χωρίζει ἀπ τὴν ἄλλη ὄχθη, ὅπου τὰ δέντρα περιμένουν πράσινα ὄλα αὐτὰ θά καταστρέφουν τὴ μοναξιά σου. Μποροῦσε νὰ σκέπτεται ὅτι δέν ἦταν μόνος, ἡ δὲ ἀπομόνωσε τὸν ἑαυτό του ἀπ τὸν κόσμο, ὅμως καταλάβαινε πὼς γύρω του ὑψώνταν μιὰ πολιτεία, μιὰ πολιτεία πάντα μὲ δρόμους πού μοιάζουν, μὲ πλατεῖες πού ἀνοίγουν τὸ στόμα καὶ χάσκουν, μὲ δειροστοιχίες πού κάποτε φαίνονται σὰν ψεύτικες, μὲ τὰ σπίτια πού ἔχουν μιὰ εἴσοδο πού δέν ἀνοίγει στὸν καθένα, πίσω ἀπ τὴν πόρτα φυλάει ἕνα σκυλί, μιὰ γάτα παλιανιέται ἀσκοπα ἀπὸ δωμάτιο σὲ δωμάτιο, ἕνας παπαγάλος ἐπαναλαμβάνει τίς ἴδιες λέξεις ἔξω ἀπ τὸ σιδερένιο κλουβί του, τὸ πορτραῖτο μιᾶς γυναίκας κρέμεται στὸν τοῖχο, ἕνας γέρος κάθεται κοντὰ στὸ παράθυρο φορᾷει γυαλῖα καὶ διαβάζει μὴν ἐφημερίδα, ἕνα παιδί παίζει μ’ ἕνα ξύλινο ἀλογάκι, δέν ἀνοίγει ἡ πόρτα ὡσὰν ὁ ἄνθρωπος νά μὴν μποροῦν νά συνεννοηθοῦν μεταξύ τους, νά τρομάξουν ὁ ἕνας τὸν ἄλλο. Πάντα ρωτοῦν «ποιὸς εἶναι;» Γι’ αὐτὸ τὰ σπίτια ἔχουν τοῖχους χοντρούς, πόρτες καλὰ κλειδωμένες, παράθυρα πού κλείνουν τὴ νύχτα καὶ δέν ἀνοίγουν εὐκόλα. Εἶναι σὰν ἕνα παρθένο δάσος οἱ πολιτείες, ὅπου τὰ ζῶα τὰ πιὸ μικρὰ γιατί τρομάζουν τὰ μεγάλα ζῶα, ἀνεβαίνουν στὰ ψηλὰ δέντρα γιὰ νά εἶναι ἀσφαλῆ. Καὶ τὰ πορτραῖτα τῶν προγόνων εἶναι πάντα κρεμασμένα στους τοίχους κι’ ὑπάρχει πάντα κάποιος νά μᾶς διηγηθεῖ τὴν ἱστορία τους. «Πέθανε μόνος χωρίς νά εἰσρεῖ ἂν αὐτὸ πού ἔζησε ἦταν ἡ ζωὴ ἢ ἡ ζωὴ ἦταν αὐτὸ πού δέν ἔζησε. Τὸν βρῆκαν ἕνα πρωὶ γεμάτο βροχὴ καὶ ὀμίχλη σκοτωμένο στὸ δωμάτιο ἑνὸς λαϊκοῦ ξενοδοχείου σ’ ἕνα στενό, ὑποπτο δρόμο κάποιου μεγάλου λιμανιοῦ. ‘Η ἀστυνομία εἶπε πὼς ἔφατνε κάποιον γυναίκα». Τὸ πρόσωπό του φαίνεται ἀδύνατο, τὰ μάτια πολὺ μαῦρα, τὰ χεῖλιά λεπτά, ἡ ἀγωνία σκεπάζει τὴν ἔκφραση. Φυσιογνωμία ἑνὸς ναυτικοῦ πού δέν κατέβηκε ποτὲ ἀπ τὴ γέφυρα τοῦ πλοίου. Τὰ πορτραῖτα τῶν προγόνων πάντα μᾶς βλέπουν καὶ τὰ βλέπουμε κρεμασμένα στὸν τοῖχο, κι’ εἶναι πάντα κάποιος ἔτοιμος νά μᾶς πεί τὴν ἱστορία τους. Θά ἦταν τὸ ἴδιο λοιπὸν νά ζοῦσε σ’ ὀποιαδήποτε πολιτεία. ‘Ἴδιοι θά ἦταν παντοῦ οἱ δρόμοι, μποροῦσε μάλιστα νά ἔχουν καὶ τὸ ἴδιο ὄνομα, μέσα στους δρόμους θά περνοῦσε μιὰ κηδεῖα, ἄνθρωποι θ’ ἀκο-

λουβοῦσαν τὸ νεκρὸ μὲ τὸν ἴδιο τρόπο, στὰ πεζοδρόμια θά σταματοῦσαν νά χαϊρετήσουν τὸ νεκρὸ μὲ τὸν ἴδιο τρόπο. Κάποιοι θά τοῦ γύριζαν τὴν πλάτη καὶ θά διάβαζαν στὸν τοῖχο τίς διαφημίσεις τῶν κινηματογράφων. ‘Οπως θυμότανε τὸς δρόμους πού γνώρισαν τὰ βήματα του, ἦταν σὰ νά θυμότανε ἕνα δρόμο, ὡσὰν ὄλοι αὐτοὶ οἱ δρόμοι νά μὴν ἔχουν μεταξὺ τους καμμιὰ διαφορά. Κι’ αὐτοὺς τοὺς δρόμους περνᾶν ἴδιες κηδεῖες, ἴδια χρωτισμένα φέρετρα, ἴδιες νεκροφόρες, ἴδια πόδια, ἴδια κεφάλια, ἴδια δνεῖρα, ἴδιες κακίες, περνάει τὸ πλήθος, γεμίζουν ἀπ τὴ μουσικὴ τοῦ πλήθους, ὅπως οἱ ἄκτες γεμίζουν ἀπ τὴ μουσικὴ τῆς θάλασσας. Οἱ ἄνθρωποι στὸ βάθος εἶναι ἴδιοι, εἶναι ὅπως τὸ νερό. Κι’ ὅμως ὁ καθένας εἶναι διαφορετικός. ‘Εμεῖς δημιουργοῦμε διαφορετικούς τοὺς ἄνθρώπους γιατί ἀγαπᾶμε πῖο πολὺ ἀπ αὐτοὺς τὸν ἑαυτό μας. ‘Ολοι περπατοῦμε πάνου σὲ δυὸ πόδια, ἀνοίγουμε τὰ μάτια καὶ τὰ κλείνουμε, φέρνουμε στὸν ὄμο ἀπάνου κολλημένο ἕνα κεφάλι γεμάτο σοφία ἢ ὀλωσδιόλου ἀδειο, ἔχουμε δυὸ χέρια σκληρὰ πού δέν ἔννοοῦν ν’ ἀναπαυθοῦν, κοιτάζουμε τὸ Θεὸ μὲ ἀγάπη, ἢ σηκώνουμε τὸ χέρι νά τὸν ραπίσουμε στὸ πρόσωπο. ‘Ομως ἡ γυναίκα πού γνώρισε βρισκόταν στὸ τελευταῖο στάδιο τῆς φυματίωσης καὶ νευροτόνου. Νευροτόνου ὅταν θά πήγαινε στὸν Παράδεισο καὶ θά μιλοῦσε μὲ τοὺς ἀγγέλους καὶ τὰ παιδιά. Μὰ εἶχαν πεθάνει οἱ ἀγγελοὶ καὶ τὰ παιδιά κι’ ὁ ‘Αδάμ κι’ ἡ Εὐὰ ἔφυγαν ἀπ τὸν Παράδεισο, γιατί ἐκεῖ ἦταν πολὺ εὐτυχημένοι. ‘Εφυγαν ἀπ τὸν Παράδεισο διι γιατί ἀμάρτησαν μὰ γιατί κοιτάζαν τὸ πρόσωπο τοῦ Θεοῦ, θέλησαν νά μιλήσουν μὲ τὸ Θεό, δέ μπόρεσαν νά γίνουν ἀγγελοὶ. Τὸ φίδι εἰρωνεύεταν τὸν ἄνθρωπο κρυμμένο στὴ σκοτεινὴ γῆ, δέν καταδεχότανε νά κοιτάξει τὸ πρόσωπο τοῦ Θεοῦ, νά βγει στὸ φῶς, νά μιλήσει μὲ τὰ πουλιὰ πού πετοῦσαν χαρούμενα, μέσα στὸν ἥλιο. Δέ σήκωνε, τίς παρθένας νύχτες, τὸ κεφάλι του νά ρωτήσῃ τὰ ἀστρα ἀπὸ τί ἦταν κατωμένα. Κάτω ἀπ τὸν ἥλιο τὰ μεγάλα δέντρα στέκουν ἀκίνητα σὰ νά κοιμόνταν ναρκωμένα στὸ ἕνα πόδι κι’ ἡ σκιά τους πεσμένη στὴν πράσινη χλόη ἔχειρνε σήματα παράξενα. ‘Ετσι δέ μποροῦσε νά ξεχωρίσεις τὰ κλαδιά καὶ τὰ μέλη ἀπ τὸ γυμνὸ σῶμα. Τὰ μαλλιά δέν ἦταν παρὰ σὰν φυτὰ πού φύτρωναν ἀπ τὸ κεφάλι τῆς γυναίκας κι’ ἀνακατώθηκαν μὲ τὰ δέντρα ἀνάμεσα στὴ σιωπὴ τῆς μέρας. Καὶ τὸ φίδι μέσα ἀπ τὴ γῆ κοιτάζε τὸ γυμνὸ κορμί κι’ ἀνατριχίαζε. Βγῆκε κρυφὰ ἀπ τὸ χῶμα καὶ γλυστρώντας ἀθέατο πάνου στὴ χλόη χάθηκε στὴ σάρκα της κι’ ἐνώθηκε μαζί της. Τίποτα δέν ἀνάνησε. ‘Ο ἔρωτας γέμισε τὴν ἀτμόσφαιρα ὅπως καὶ ὁ θάνατος. ‘Ο κόσμος γιὰ νά ὑπάρχει χρειάζεται νά ὑπάρχει ὁ ἔρωτας καὶ ὁ θάνατος. ‘Η γυναίκα βρισκόταν στὸ τελευταῖο στάδιο τῆς φυματίωσης. Καὶ ὅμως κάποτε ἦταν τόσο εὐτυχημένος ἀπλωνόταν μπροστὰ στὰ βήματά του ὀλόκληρη ἡ γῆ, καὶ δίπλα του περπατοῦσε αὐτὴ ἡ γυναίκα πού ἦταν σὰν τὸν ἥλιο καὶ τοῦ μιλοῦσε ἢ ἀγάπη μας εἶναι σὰν τὴ θάλασσα» κι’ ὁ ἦσκιος της ἦταν γαλάζιος στὴν ἄκρη τοῦ λευκοῦ δρόμου. ‘Ηλιος τὰ χέρια καὶ τὸ πρόσωπο, καὶ τὸ κορμί καὶ τὰ μάτια καὶ τὰ δνεῖρα. Πού ἦταν ἡ καταγάλανη θάλασσα, ἦταν παντοῦ, ἀκόμα καὶ στὸν ὕπνο ἀνάμεσα στὰ δυὸ σώματα κι’ ἀπάνω της ἦταν γραμμένα τὰ δνεῖρα τους, γιατί ὁ καθένας εἶχε μέσα του μιὰ γαλάζια ψυχὴ. Μιὰ λευκὴ πολιτεία ἔβγαине μέσα ἀπ τὸν ἥλιο. Κ’ ἡ φωνὴ τῆς γυναίκας ἔβγαине λευκὴ, ὀμως τὸ αἵματις ἦταν σὰν ἕνα πορφυρῶδες. Πλανιότανε μέσα στους δρόμους κάτω ἀπ τὰ φῶτα πού κρῶναν καὶ σκεπτότανε.

Στὴν ἔρημιά σου

Ο ΠΛΟΙΑΡΧΟΣ ἀπὸ τὴ μέρα πού ὑπόγραψε τὸ χαρτί ἀνέβηκε στὸ καράβι καὶ καταπίστευσε μόνος νά φτιάξει τὴν κάμαρή του. ‘Αλλο σπῖτι στὰ εἰκοσιπέντε χρόνια τῆς θαλασσοῖνῆς ζωῆς δέν εἶχε γνωρίσει. Σπῖτι καὶ ἡσυχαστήριο καὶ καταφυγὴ τοῦ τὴν ὥρα τῆς μοναξιάς, στάθηκε πάντα ἡ κοκέτα κάποιου καραβιοῦ. ‘Εκεῖ μάζευε καὶ ταχτοποιοῦσε μὲ τρόπο πού νᾶνε πρόχειρα στὸ μάτι καὶ στὸ χέρι τὰ βιβλία πού ἀγαποῦσε καὶ τὸν συντροφεύανε πρόθυμα κι’ ἀνυπόκριτα τὴν ὥρα πού οἱ ἄνθρωποι τοῦ χαλοῦσαν τὴν καρδιά. ‘Ιστορίες γιὰ τίς θάλασσες, τῆς Νότιας καὶ τὰ νησιά τοῦ Εἰρηνικοῦ, γραμμένες ἀπὸ τὸν Ρομπέρ Λουὶ Στήβενσον, ταξείδια τοῦ Κόνρατ, τὰ ταξείδια τοῦ ταγματάρχη Σκῶτ, στὸν Βόρειο Πόλο, τὸ περίφημο ναυάγιο τῆς «Μέδουσας» κι’ ἄλλα πολλὰ πλοηγικά καὶ ναυτικά βιβλία. ‘Εβλεπε κανεὶς καὶ λίγες φωτογραφίες Νορβηγίξων καὶ Δανέζων ναυτικῶν, πού εἶχε δουλέψει μαζί τους δέκα πέντε χρόνια στὶς μεγάλες θάλασσες, καὶ τὸν περισσότερο καιρὸ στὴ θάλασσα τοῦ Βορρῆ. Τὸ πῖο παράξενο ἦταν πὼς μιὰ μοναχὰ γυναικεία φωτογραφία ἔβλεπε κανεὶς. ‘Ηταν ἡ φωτογραφία τῆς μάνας τοῦ καπετάνιου. Καμμιὰ ἄλλη. Παράξενο, μὰ τὴν ἀλήθεια, γιατί κι’ ὁ τελευταῖος ναύτης τῆς κουβέρτας, ὁ Μπῶ Γκοφάρ, εἶχε σκεπάσει τὴν κοκέτα του μὲ λογιῶ-λογιῶ γυναικεία μούτρα. Γυναίκες χλιμ λογιῶ. Κάθε καρυδιάς καρυδί. ‘Απὸ τίς φτιασιδωμένες Μαρσεγιέξες τοῦ Λουπανάρ, μέχρι μαῦρες, πού τὸν εἶχανε ἔρωτευεῖ σ’ ὅλη τὴν κόστα τῆς ‘Ερυθρῆς Θάλασσας. Κάθε γυναίκα καὶ μιὰ ἱστορία, κι’ ἕνα μεθύσι, κι’ ἕνας καυγᾶς. Καὶ στὶς κοκέτες ὅμως τῶν ἀξιωματικῶν καὶ τοῦ ἀσυρματιστῆ καὶ στὴ λουῆ καμπίνα τοῦ Μάξ, κυριαρχοῦσαν τὰ γυναικεία πρόσωπα. Μόνου στοῦ πλοίαρχου δέν ἔβλεπε κανεὶς θυμαίκες. Κι’ ὄχι μόνο αὐτὸ, ἀλλὰ καὶ κανεὶς δέν θυμῶντανε ποτὲς μιὰ γυναίκα στὴ ζωὴ τοῦ καπετάνιου. Τίς ἀπόφυγε, σὰ νά τίς μισοῦσε. ‘Ο Μπρυνῶ κάποτε τοῦ ἐρωτολογήθηκε πὼς λογάριζε ν’ ἀρραβωνιαστεῖ κάποιον κορίτσι ἀπὸ τὴν Τουλῶν. ‘Ο πλοίαρχος δέν εἶπε λέξη. ‘Οταν ὅμως ἀνταμωθήκανε τὸ βράδυ στὴν κάμαρη τοῦ ἀξιωματικοῦ τῆς πορείας, τοῦ εἶπε:

ΚΩΣΤΗ ΜΠΑΣΤΙΑ:

...S.O.S! S.O.S... Ο „ΠΟΛΙΚΟΣ“ ΒΥΘΙΖΕΤΑΙ

ΑΠΟΣΠΑΣΜΑ ΑΠ ΤΟ ΜΥΘΙΣΤΟΡΗΜΑ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ IV

φουντάρωμε σ’ ἕνα λιμάνι; — ‘Οχι. — Ἐξέρω πὼς γλεντᾶς καὶ πὼς γυρίζεις ἡσυχος. Κι’ ἂν τύχει καὶ σὲ δῶ συλλογισμένον νά κυτᾶς τὰ μούραγια, τὰ σπῖτια, τοὺς μακρυνοὺς μαχαλάδες, νά φέρνεις βόλτα στὴν κουβέρτα, λέω μέσα σου: «‘Αμα σαλπάρουμε θά τοῦ περάσει». Δέν θέλεις ὅμως νά μὲ καταλάβεις. Κανέναν δέν ὀρμήνεψα νά πείε κόντρα στὴ φύση. Δέν εἶμαι ὅμως τόσο χαζὸς νά πῶ στὸν ἄνθρωπο πὼς ἀξίζει ν’ ἀπλώσει τὸ χέρι γιὰ νά φουχτιάσει τὰ δσα δίνει ἡ φύση κι’ ἡ ζωὴ. Εἶναι μικρὸς ὁ ἄνθρωπος κι’ ἡ φύση εἶναι μεγάλη. Κι’ εἶναι τόσα τὰ δῶρα της, πού ἡ φούχτα του εἶν’ ἀνήμπορη νά τὰ κλείσει. Φιάνει νά φουχτιάσει ἕναν της καρπὸ, νά λαχταρήσει γιὰ ἕνα καὶ μόνου πρᾶμα. ‘Ο μιστὸς θᾶνε πολὺς. ‘Ο δεύτερος κυτοῦσε. Σὰ νά μὴν ἔμπαινε πλέρια στὸ νόημα. — Θυμᾶσαι τοὺς Ζουντρέ; τοῦπε ξαφνικά ὁ πλοίαρχος. Ταξιδεύεσαν μαζί μας γιὰ τίς ἀποικίες. Θυμᾶσαι ὅταν ἔκοψε τὸ χέρι του μὲ τὸ σουγιά πὼς βουρκώσανε τὰ μάτια τοῦ κοριτσιοῦ πῶ τὸν εἶχε παντρευτεῖ ἕνα μῆνα πρῖν; — Κι’ ἔστερα στὸν Ἰνδικὸ ἄμα ἔπιασε ὁ πουνέντες κι’ ἡ Μαρσέλ Ζουντρέ ζαλίστηκε, ἔκανε σὰν τρελὸς ὁ ἀντρας της. Τί ἀγάπη ἀλήθεια! — Κι’ ὅμως ἔσβουσε, παρ’ ὅλη τὴ δύναμή της καὶ τὸ παιδί ποῦφερε στὸν κόσμο. ‘Η Μαρσέλ Ζουντρέ κλέφτηκε μ’ ἕνα μηχανικό πού βοηθοῦσε τὸν ἀντρα της. ‘Ο γάμος, Μπρυνῶ, εἶναι ἀλυσόδεμα τοῦ φυσικοῦ νόμου. Χρειάζεται ὅμως καὶ πολὺ ἀλυσόδεμα γιὰ τοὺς στεριανούς. ‘Εμᾶς μᾶς ἔχει καλὰ ἀλυσόδεμένους ἡ θάλασσα. Κάθε ἄλλη ἀλυσίδα εἶναι παραπᾶνισα. Κι’ ἀφοῦ διαλέξαμε τοῦτο τὸ δρόμο, χρέος μας καὶ χαρὰ μας νά μὴν ξεστρατίσουμε οὔτε λεφτό. ‘Η θάλασσα εἶναι πολὺ πλατειὰ κι’ ἀποκρίνεται σ’ ὄλα μας τὰ μεράκια. ‘Ο Μπρυνῶ τὸν κυτοῦσε ὄλο ἀπορία. — Πιστεύεις σὲ Θεὸ καπετάνιου, τὸν ρώτησε ξαφνικά. — Στοιχάζομαι πὼς ὁ ἄνθρωπος εἶναι πολὺ μικρὸς γιὰ νά μὴν πιστεῦει. ‘Αλλὰ πιστεύω στὸ θεὸ τῆς θάλασσας. — Στὸν ἅγιο τῶν νερῶν; — Ναικοκῶρης εἶσαι νά τὸν ὀνοματίσεις κατὰ πὼς θέλεις. Εἶμαι οἴγουρος ὅμως πὼς ἡ θάλασσα ἔχει τὸ Θεὸ της. — Μὰ τότες θάχει κι’ ἡ στεριά τὸν διάκομε ὁ Μπρυνῶ. — Καὶ ποιὸς σοῦπε πὼς δέν τὸν ἔχει. Κι’ ἡ στεριά τὸν ἔχει κι’ ὁ ἔρωτας τὸν ἔχει, κι’ ὁ πόλεμος... — Πιστεύετε σ’ ὅτι κι’ οἱ ἀρχαῖοι ‘Ελληνες... — ‘Οχι. Σὲ μένα ὁ ἕνας Θεὸς νικοῦσε τοὺς ἄλλους. Μέσα μου ἄλλη θεότη δέ βρίσκει θέση νά βρονιαστεῖ. — Δέν καταλαβαίνω πλοίαρχε... ‘Αλλὰ ἐγὼ πολὺ συχνὰ νοιώθω τὴν ἀνάγκη ν’ ἀγαπήσω καὶ ν’ ἀγαπηθῶ. Νά ξέρω πὼς μιὰ καρδιά χτυπᾷ γιὰ λόγου μου, πὼς

μιά σκέψη μ' άκολουθά σαν τον Ισκιο μου, πώς δυνάμια διακρύβουν στη θύμησή μου. Θέλω το ταξίδι κι' ο γυρισμός νάχουν ένα σκοπό.

— Κι ή γυναίκα θά σου τόν δώσει τουτό το σκοπό; — Γιατί όχι;

— Γιατί κοροϊδεύεις τόν έαυτό σου Μπρυνώ; Τό σκοπό θά τόν βρεις μέσα σου. Θές νά υποτάξεις μιά γυναίκα. Αυτό είν' όλο. Δέ θά την υποτάξεις όμως ποτέ. Ο άνθρωπος πού δέν κατάφερε νά υποτάξει τόν έαυτό του άδिका παιδεύεται νά καταχτήσει τό φίλο ή τή γυναίκα, ή τή δουλειά του. Από μās τούς ίδιους άρχινάει ο άγώνας και σέ μās τελειώνει. Οί έρωτες, οί έρκοι, τά κλάματα, όλα τουτα είναι ή κωμωδία. Τό δράμα βρίσκειται άλλοου...

— "Ηθελα νάξερα καπετάνιο άν δέν σέ τάραξε ποτέ ή μορφή μιάς γυναίκας;

— Ο πλοίαρχος τουβρίξει μιά έπίμονη ματιά:

— Φέρε μου τό χάρτη του Κόρσου πού είπε.

Κι' ύστερα πρόστεισε.

— Άγωνίζουμαι Μπρυνώ...

Ο Μπρυνώ άφού έφερε τό χάρτη τραβήχτηκε από τήν κάμαρη του καπετάνιου.

Ο πλοίαρχος τόν κυτούσε από τό άνοιχτό πορτάκι και συλλογιόυταν. Ήταν άσκηκος άντρας ο Μπρυνώ. Τουτό ήτανε ή αίτία τής τόσης βιασύνης του ν' άγαπηθεί. Ωστόσο ήτανε καλός θαλασσιός και καλή πάστα. Ντρίτος και καλοπροαιρετος άνθρωπος.

Ο Γουσταύος Μπρυγκά δε γύρισε ούδέ στιγμή νά κυτάξει τό χάρτη του. Ο νους του ήτανε στραμμένος στον Μπρυνώ. Και πιότερο στά λεγόμενά του. Και βέβαια πίστευε στό Θεό τής θάλασσας κι' ήθελε νά μένει πιστός στή δούλεψη του. Άλλά γιατί; Ξέ τι θά τόν άμπόδαγε μιά γυναίκα, μιά άγάπη, ένα κομμάτι γής στή στεριά νά λατρεύει τό Θεό του; Και καθώς συλλογιόυταν όλα τουτα χαμογέλασε ένα χαμόγελο όλο συμπόνια. Τόν λυπόντανε τόν έαυτό του. Τόν λυπόντανε γιατί έδω και χρόνια τόν είχε υποψιαστεί περίτρομο. Τόν φόβιζε ή Ιδέα πώς μπορούσε ν' άπλωθεί. Νά μοιράσει τήν έγνοια του σέ δύο πράματα. Στή στεριά και στή θάλασσα. Κι' ή γυναίκα ήταν ή στεριά. Και φοβόταναν τουτό τό μοίρασμα και κλείνονταν στό καράβι κι' δλάκαιρη τή δύναμη του τήν έριχνε στή δουλειά. Ωστόσο γεύονταν και τις στεριανές χαρές.

Κατάφερνε πάντα νάχει γυνωριμίες στά λιμάνια πού νά ζουνε στήν προσοχή του. Γυναίκες πού πουλούσανε τό κορμί τους σ' όλους τούς άντρες για νά φυλάζουνε τόν έρωτά τους για τόν καπετάνιο. Φραντζές, μιά δανέζα, μιά ρωμή και δύο άραπίνες στό Τζιμπούτι. Καθώς πλεούριζε, τό «Αυστράλια» ένα μαντήλι άνέμιζε από τό μαχαλά πού συνόρευε με τό πόρτο. Και τή νύχτα ξεγιώντανε για νά μετανοιώσει τα έημερώματα και νά σουρθεί ως τήν κοκέτα του. Ο ίδιος ξεμολογιόυταν στήν μάνα του. — Θάθελα νάμουνα ξετίσποτος, νά σβύσω όλο τουτό πού λέμε συνείδηση. Νά τό ξερριζώσω. Μ' άμποδάει νά γεύουμαι τή χαρά και νά ζώ τό σήμερα. Έτσι από συνήθεια πιά είχε ριζώσει σά καρφή στις λαμαρινες τών караβιών. Ένα με τά σκαριά. Καλαφατισμένος κι' αυτός, άρμπουρο παράξενο πού φτιάχτηκε για νά τσாகιστεί από τό μανιτό του νερού.

Έρριξε μιά ματιά στό χάρτη. Δέν τόν χρειάζονταν. Όμως έπρεπε κάτι νά γυρέψει κάτι νά πεί για νά ξεκοίσει τήν κουβέντα. Τά μάτια του δεύτερου κείνο τό βράδυ έχυγαν μιά βάνουση περιέργεια. Ένοιώθε τή ματιά πού ξεντύνει τόν άνθρωπο κι' ο Γουσταύος Μπρυγκά φοβότανε τή γυνίνα.

Ωστόσο μιά κι' είχε μπροστά του τό χάρτη τόν κύταζε, όλα όμως του φαίνονταν μπερδεμένα: Οί γραμμές, τά σχήματα, τά νούμερα τά γράμματα.

Όλα. Σά νά κινιόυταν με διάλογο γρηγοράδα. Έτσι σέ λίγο δέν έβλεπε πια τό χάρτη άλλα ένα άσπρογάλατο τεζαρισμένο χαρτί... Τό ματι του σέ λίγο έπεσε σένα τραπέζι κοντά στήν πόρτα. Πάνω ήταν άκουμπισμένο ένα ηλεκτρικό δρομόμετρο. Σηκώθηκε και τό περιεργάστηκε άφηρημένος. Ξέτασε τήν έλικα, τόν τροχό. Καλό ήτανε νά μετράνε τήν

ταχύτητα συλλογιόυτηκε. Ο Μπρυνώ είχε βάλει σ' ένέργεια τούς «Δείχτες ταχύτητας» άλλα δέ θάταν άστοχο νά κοντρολάρει τά μίλια και με τό δρομόμετρο... Ο «Πολικός» ήτανε καλά άρματωμένος από εργαλεία. Πριν νά σαλπάρει είχε κυτάξει τό μεγάλο μπουσούλα και τούς άλλους, όλο πυξίδες γυροσκοπικές και δύο διοπτήρες. Είχε κυτάξει τά όργανα για τή διόπτευση, τήν άντιστοχία μ' άλλα λόγια κι' όλα τά διαστημόμετρα πού είχε τό καράβι. Διαστημόμετρα κατά τό σύστημα του Μπάρ-Στράουντ και διαστημόμετρα τύπου Έξάντα. Στο «Αουστράλια» μεταχειρίζονταν τό σύστημα Φλερίε και τό Ούρλιμαν. Τά θυμωτανε. Τι παράξενη φυλακή κείνο τό μασκάδο σκαρι του «Αουστράλια»... Άθελα τόν ζα-νακύταζε τό χάρτη και τό μάτι του σταμάτησε στό άνεμολόγιο και καθώς κυτούσε έπιασε κι' έφερε μπροστά του τό διπαράλληλο κανόνα. Κάτι τόν έδιωχνε από τό χάρτη και κάτι τόν ματαγύριζε.

Ωστόσο τό χρέος του τόχε κάμει. Πριν από τό ταξίδι μαζί τό δεύτερο είχε χαράξει στό χάρτη όλη τή γραμμή του ταξιδιού ως τό Μπερούτι. Από κεί θάκανε άλλη χάραξη. Είχε μεταφέρει τις πορείες και σ' άνεμολόγιο είχε βρει τις σωστές και τις μηχανικές «πλεύσεις». Είχε πάρει τις παρεκτροπές απ' τό πινακίδιο, τις είχε μεταλλάξει σέ πορείες πυξίδας κι' είχε έτοιμη τή δουλειά για τόν τιμονιέρη. Τυφλοσύρτη σωστός. Ωστόσο πάλι ήταν με τό διαβήτη στό χέρι έχοντας άντίκρου του πάνω από τό τραπέζι τό βαρογράφο.

Όλα τά εργαλεία στή θέση τους. Ο καιρός στρωτός και τό σκαρι καλοτάξιδο. Ωστόσο ο Γουσταύος Μπρυγκά ήταν άνήσυχος. Κάτι τόν τυραννούσε μολοντί είχε κάνει τό χρέος του κι' είχε προνοήσει τό ταξίδι καθώς έπιασε πάντα πριν νά σαλπάρει τό καράβι. Όλη τούτη ή προετοιμασία πέρασε από τό νου του για νά συγουρευτεί πώς ή λαχτάρα του τούτη τή φορά δέν ήταν θαλασσινή. Ύποψιάζονταν για λόγου του κείνο πού άρχισε νά ξεδι-λύνει ο δεύτερος ο Μπρυνώ άμα έδω και λίγην ώρα τουπίασε κουβέντα Δέν είχε ξεκαθαρίσει τά καμώματα του και για τουτό σκελεζιόυταν.

Τι γύρευε ο Γουσταύος Μπρυγκά στον «Πολικό; Γιατί δέχτηκε τήν πλοιαρχία σ' ένα καράβι πού κουμαντάριζαν άρματώροι σαν τόν Τζιμεράτο και τόν Μάξ Λεόν; Τι προσδοκούσε από τούτη τήν πλοιαρχία ύστερ' από τό «Αυστράλια» και τό «Αμιράλ Ζουβέ». Του φαίνονταν πώς έμπαινε σέ παράξενα πλάγια πού δέν μπορούσε νά μαρκάρει στό χάρτη. Τόσα χρόνια δούλεψε με παστροκούς ανθρώπους κι' ή ζωή του δέν ήξερε παρά τις φουρτούνες και τις μουννάσες του πελάγου. Είχε φτιάξει νιός ακόμα όνομα και λίγο βίος. Τι γύρευε λοιπόν στον Πολικό; Μονάχος δέ θά πάγαινε νά γυρέψει τήν πλοιαρχία. Μιά και του τήν πρόσφεραν όμως τή δέχτηκε. Τώρα πού τήν είχε στό χέρι κι' ο «Πολικός» άρμυνίζει για τό στενό του Μπρονιόφτισιο άρχιζε νά υποψιάζεται τόν έαυτό του. Νά τόν γραπνύνει με λερωμένη τή φωλειά. Δέν ήτανε από τούς άντρες πού πιστεύανε στήν τύχη. «Αν είμαι τιποτένιος άναρωτήθηκε κανένας δέν φταίει έξόν έγώ».

Είχε διαβάσει στα φύλλα τής μεγάλης κυκλοφορίας τις τεράστιες έφτάστηλες ρεκλάμες τής «Τρανζόσεαν» για τόν «Πολικό». Έβλεπε τις ώραιες εικό-νες κι' είχε έπισταεί απ' όλα τουτα. Είνε άσημαντο και βρώμικο τό «Αουστράλια» και τό «Αμιράλ Ζουβέ» καράβι τής άράδας. Ένα σωρό άνθρωποι με κοτζάμ όνόματα γράψανε άρθρα και περιγραφές για τό «Πολικό». Τόν ένοιωσε λοιπόν τόν πειρασμό. Τόν είδε κατάφατα. Και τόχει ο διάβολος νά χαμογελά τόσο τραβηχτικά πού δέ γίνετα άνθρωπου θέληση νά μη λυγίσει. Και λύγισε. Ύστερα ήταν και κάτι άλλο. Μιά άμαρτωλή άποκτοία έυπνοόσε μέσα του όμα συλλογιόυταν πώς πια απ' όλη τούτη τή λάμψη κρύβονταν κατεργαρία. Κάτι τούλεγε πώς ή θάλασσα δέν είναι έκκλησία και ούτε μοναστήρια τά σκαριά. Τόσα χρόνια κύλησαν ήρεμα, χωρίς μεταλλάγες ή παράξεν' άναπάντεχα. Κι' ένα τέτοιο

ζητούσε τώρα. Μιά άλλαγή άς ήταν και ξεστρά-τισμα. Ύστερα συλλογιόταν πώς μιά κι' ίδιος ήταν τίμιος και σωστός στή δουλειά του, τί νοιάζονταν για τούς άλλους;

Χωρίς νά τό νοιάσει καλά καλά και ο ίδιος, τούτη ή άνάγκη νά πάσει τά καλούδια πού τόν είχαν φυλακώσει βέριεψε μέσα του. Άποζητούσε κάτι πού νά παγώσει και τήν ίδια τήν καρδιά του. Γύρευε μιά πράξη πού νά μαστιγώνει όλη του τή ζωή κι' έκείνη τήν ώρα, νά τήν άρνιέται κι' άς μήν ήταν ο ίδιος από φυσικού του άρνητής. Και γύρευε ν' άρνηθεί ότι πιά ιερό έκρυβε στήν καρδιά του. Τήν καθαρή ζωή και τόν τίμιο μόχτο. Νά χτυπήσει τό ίδιο τό Ιδανικό του καθώς ο πιστός νοιώθε κάποτε τήν άνάγκη νά βλασημίσει τόν πλάστη του. Άποζητούσε μιά πράξη πού νά τόν κάμει νά μετανοιώσει γι' αυτήν. Άποζητούσε νά ταπεινωθεί στα μάτια του

γιατί είχε υποψιαστεί φτηνή τήν άρνηση του. Βγήκε ξεναμένος στήν κουβέρτα. Ήταν μονάχος άνάμεσα ούρανου και πελάγου. Βύθισε τό βλέμμα του στα βάθεια του σκοτεινού ούρανου ξεπερνώντας τή μεγάλη Άρκο και χαμογέλασε για τήν άρετή του και για τή γνώση του.

Ένα άγιάζι όμως άρχισε νά τόν περουνιάζει κι' ένοιωσε τήν άνάγκη νά ξεαναμπί στήν κοκέτα του... Πάσχισε νά λησμονήσει τούτη τήν αλύπητη άνά-κριση πού έκανε του έαυτού του και κύταζε τό βα-ρογράφο.

Ο ΜΑΒΙΑΗΣ γεννήθηκε στήν Ίθάκη από πατέρα Ισπανικής καταγωγής και μητέρα Έλληνίδα. Η οικογένειά του ήταν ένγκαταστημένη στήν Κέρκυρα. Έκει ο Μαβίλης γνώρισε τόν Ίάκωβο Πολυλά, πού του μετάδωκε από νωρίς τά καίρια τής σολωμικής παράδοσης: τήν άγάπη για τήν πατρίδα και τήν τέχνη. Στά 1879 πήγε για σπουδές στή Γερμανία, όπου έμεινε 14 χρόνια. Έκει μελέτησε τήν επιστήμη τής γλωσσολογίας, τή σασκριτική γλώσσα, γνώρισε τή σκέψη του Καντ του Schopenhauer του Nietzsche, του Fichte. Έπιστρέφοντας στήν Ελλάδα έλαβε μέρος στους διαφόρους κατά καιρούς άγώνες τών διαμερισμάτων του Έλληνισμού για τήν έλευθερία τους και τέλος ηλικιωμένος 53 ετών, έβελοντής στα 1919 σκοτώθηκε στή μάχη του Δρίσκου. Από τό διάγραμμα αυτό τό βιογραφικό φαίνεται, πώς ο Μαβίλης ήταν λόγιος, μά κι' ένας άνθρωπος άνήσυχος, πού περιέ-φερε τόν έαυτό του όπου έθνική διαμαρτυρία. Άν προεξοφλήσουμε τήν έντύπωση μας από τήν ποιήση του, θά τόν βρούμε έναν άνθρωπο εύαίσθητο. Λογιό-τητας, φιλοπατρία, εύαισθησια είναι οι τρεις άποχρώ-σεις τού χαρακτήρα του άνθρώπου και τού ποιητή Μαβίλη. Ποιά από αυτά είναι τό έσωτερικώτερο, τό γνησιώτερο;

Από τή σπουδή τής Ίνδικης γλώσσας φιλολογίας και σκέψης, καθώς και από τό συγγενή σοπενχουε-ρικό στοχασμό ο Μαβίλης στα νεανικά του χρόνια έπηρεάστηκε. Άπαισιόδοξες σκέψεις περνούν σαν μαύρα σύννεφα στήν ποιήση του, άρνηση τής ζωής, τάση προς τή λυτρωτική άνυπαρξία και τό θάνατο. («Άνεμόμυλος» 1895). Ο κόσμος τώρα γι' αυτόν είναι ένα πλανερό μαγνάδι· πρέπει νά έξορκίσουμε τήν κατάρα τής ζωής και νά μπορούμε σ' άδυστα τής άνυ-παρξίας. Σ' ένα άλλο ποίημα γραμμένο μετά ένα έτος, στό «Έρωσ και θάνατος» άπευθύνεται προς τό άνέσπερο φέγγος του θανάτου πού πραινει τά βά-σανα. Στο «Μούχρωμα» (1899) ή διάθεση αυτή τροπο-ποιείται: τό σούρουπο είναι για τόν ποιητή ή ώρα τών όνειρων του, πού προγεύεται τήν αιώνια γαλήνη: από κεί ή ψυχή του κοιτάζει τή ζωή. Κάθε άξέχασ-τη γυνωιμία, τόπος, ξανθές άνάπες ύγρα μάτια, όλα ήσαν πλάνα δώρα (όχι μιάς ζωής πού είναι γε-μάτη ζωντάνια, άλλα)

της ζωής πού άρροσθείται και τελειώνει σά θαμπό γοαί πού ούλονα λέωνει.

Αυτό τό αίσθημα δέν είναι άρ-νηση τής ζωής, άλλα θλίψη άπαι-σιόδοξη πού είναι μιά ώραία όσο και θλίβερα άπάτη είναι μιά

«διάθεση δειλινή» (καθώς λέει τόσο καλά ο Κλ. Παρά-σχος). Το ίδιο έντελές συναίσθημα έκφράζει στα «Εΐδωλα» (1891), όπου βρίσκει, ότι οι χαρές είναι εί-δωλα, καμμός ή αλήθεια. Έπίσης στό ποίημα «Άμέ-λεια» (1895), όπου βλέπει τό ούράνιο ψέμα τής εύτυ-χίας και στή «Αθήνη» (1898), όπου άπαισιόδοξα καλεϊ τούς άνθρώπους νά θρηνούν όχι τούς νεκρούς, άλλα τούς ζωντανούς; και τέλος στό «Άργυρή κούπα» (1898), όπου παρομοιάζει τή ζωή με άργυρή κούπα πλούσια Ιστορημένη, άλλα γεμάτη πικρα.

Διακρίνουμε λοιπόν δύο φάσεις άπαισιόδοξίας. Η μιά καταλήγει στήν άρνηση τής ζωής, ή δεύτερη πα-ρατρπει τή ζωή και θλίβεται. Η πρώτη μορφή τής ά-συμβίβαστης άπαισιόδοξίας είναι για τό Μαβίλη κάτι μεταφερόμενο απ' έξω· κάτι, πού τό βρήκε νά αλωρή-ται στήν άτμόσφαιρα τής έποχής, κάτι, πού είναι ο θόρυβος του καιρού, τόν όποιο παρεξήγησε και τόν θεώρησε δική του φωνή. Άν ο Μαβίλης είναι άμετά-πειστα άπαισιόδοξος, αυτό δέν όφείλεται σέ μιά σκέψη, πού καλλιέργησε ο ίδιος. Και τουτό θέλγνε-ται από τό ότι δέν άποτελεί αυτή ή άπαισιόδοξία τό υπέδαφος, τή βαθεία ένότιτητα τής στάσης του άπέναντι στή ζωή, του Έγώ του με τή ζωή. Ο Μα-βίλης ήδη στα ποιήματά του, πού άναφέραμε, άρνεί-ται τή φιλοσοφημένη άπαισιόδοξία πού βρήκε έτοιμη και μόνο οδηγημένος από τό φυσικό του έκφράζεται με μιά πυκνή ά π α ι σ ι ο δ ο ξ η δ ι α θ ε σ η. Σιγά σιγά όμως κι' αυτή αϊθριάζει και δέ φαίνεται νά εί-ναι ή θλίψη μόνιμη διάθεση τής ψυχής του Μαβίλη, γιατί ο ποιητής σύγχρονα έχει άλλη άπασχόληση, δέν συγκεντρώνει τήν ποιητική του φωνή μοναδικά στό ζωικό συναίσθημα. Και αληθινά Ιδού, ότι έχει και άλλη άπασχόληση: αυτή είναι ή Πατρίδα.

Η άγάπη για τήν πατρίδα είναι για τόν Μαβίλη ένα συναίσθημα αυτόνομο, ένα άλλο συναίσθημα. Έχει κάτι τό ειδυλλιακό, τό νεανικό, τό φυσιολατρικό, τό ρομαντικό. Ο Μαβίλης άγαπά τήν τοπική του πα-τρίδα και λατρεύει τις όμορφές τής, όπως βλέπουμε στα ποιήματα «Έρμონες» «Σωκράκι» «Καρδάκι» και τήν όμνη έπως στα ποιήματα «Πατρίδας» (1878), «Πα-τρίδα» (1888), «Είς τήν Πατρίδα» (1890). Η διάθεση του δέν είναι πιά πεισιθάνατη, σακταινή, ούτε άπλά θλι-βερα κι' άραχνιασμένη, άλλα αισιόδοξη, χαρούμενη· φτάνει εις τήν έντονα φυσιολα-τρική εικόνα τής «Χαρουγής» (1899), όπου μένει αστισμένη ή ψυχή στή δροσερόδα του άέ-ρος και τό πάθος «Έστοχάει». Τά συναίσθηματά αυτά: τής φι-λοσοφημένης άπαισιόδοξίας, τής θλίψης, τής αισιόδοξης ένάτηνη-σης τής Πατρίδας, είναι άσυμβί-

ΛΟΡΕΝΤΖΟΣ ΜΑΒΙΑΗΣ (1860 — 1912)

ΜΕΛΕΤΗ

Βαστα. Μέσα στη θεμιτή έναλλαγή της θλίψης και της αισιοδοξίας μενει ανεξήγητη η άρνηση της ζωής. Τα ποιήματα, που εκφράζουν την τελευταία, δε δείχνουν έναν γνήσιον Μαβίλην.

Από τα 1896 μπορεί να ειπωθεί, πώς σημειώνεται μια ανάμιξη χημική των διαφορετικών και ανόμοιων στοιχείων και ο ποιητής δείχνεται πιο γνήσιος και πιο προσωπικός. Ο Μαβίλης έλαβε μέρος σε επαναστατικά κινήματα τοπικά. Γράφει στα 1896 ένα σονέτο, που συνωνυμεί με τη Μεγαλόνησο. Έκεί μας καλεί να χαρούμε μαζί τα τρία δώρα, το θάνατο, την άθανασία, την έλευθερία. Ως τώρα ήταν ένας θάνατος από εγωισμό, άρνηση της ζωής και μια παθητική, άπλως λατρευτική αγάπη για την πατρίδα. Τώρα πλαταίνει το 'Εγώ του ποιητή και ο θάνατος γίνεται άφορμή για έλευθερία, για λύτρωση των συνανθρώπων του. 'Ότι ήταν ο θάνατος και η Πατρίδα είναι ήδη ο θάνατος για την πατρίδα. Πιο πέρα, στο «πλήρωμα του χρόνου» είναι θάνατος για την ύψηλη άποστολή του έλληνομαιού. Τώρα πια ο πόθος του θανάτου ταυτίζεται με τον πόθο της λευτεριάς στο «Excelsior» (1898). Τώρα, το θελημένο σβήσιμο μιας ζωής που δεν έχει σκοπό, φαίνεται ένα απαράδεκτο εγωϊστικό τέρμα. Τώρα ο θάνατος εξευγενίζεται με το κέρδος της γενικής έλευθερίας.

Μπροστά στο συμβιβασμό αυτό της ζωής και του θανάτου με μέσο την έννοια της πατρίδας, το έρωτικό συναίσθημα του Μαβίλη μένει κάπως άτνο και συμβατικό. Ξέρει βέβαια ο Μαβίλης να μας πεί, πώς αντιλαμβάνεται τη γυναίκα σά μια ύπαρξη, που σκορπίζει όμορφα και εξευγενίζει τη ζωή μας και μας ύψωνε ως την ανώτερη χαρά όπως παρατηρεί η Ειρήνη Δενδρινού: «δι η λατρεία προς την αγαπημένη είναι κάτι άφαστο, για το οποίο οι στίχοι είναι ανάξιοι, αλλά αυτά τα αισθήματα είναι ήδη κοινοί ποιητικοί τόποι και δε μπορεί να ονομαστεί κανείς ποιητής, δηλ. δημιουργός εξ αίτιας τους. Άλλά και η άλλη εμφάνιση του Μαβίλη σάν ποιητή της ζωής και του θανάτου δεν παρουσιάζει μια καινούργια πτυχή, δε φέρνει ένα νέο ρίγος, δε ρίχνει μια πρωτοφανέριωτη σκέψη, δε δίνει μια έντελως προσωπική προσφορά. Θά ήταν όμως άδικο και ίσως άκριτο να ζητούμε πάντα κάτι νέο για έγγωση δημιουργικότητας, που θα δικαίωνε τον τίτλο του ποιητή. Ένας ποιητής μπορεί να είναι αξιόλογος όταν και σ' ένα πολύ γενικό συναίσθημα άκόμα δείξει μια δύναμη τόση, ώστε ν' άσκήσει επάνω μας μια καλλιτεχνική σαγήνη. Ένα ξεγέλασμα, μια γοητεία. Τα μεγάλα ποιητικά άναστήματα δεν είναι κείνα, που πρέπει να τα άνακρίνομε, εκείνα επιβάλλονται μόνα τους. Έμεις πρέπει να δούμε, άν ο Μαβίλης είναι ένας ποιητής, που άσκει μια δυνατή αισθητική πειθώ, τότε θα είναι ποιητής. Άν μας ύψωνει προς κόσμους άνώτερους με το πνεύμα και την ευαισθησία του, άν πλάθει καινούργιες μορφές ποιητικής ζωής αυτός θα είναι ένας μεγάλος ποιητής.

Το κεντρικό ποιητικό αίτημα για το Μαβίλη παραμένει σολωμικό: η τελειότητα της μορφής. Μιάς μορφής όμως, που εκφράζει ένα θετικό περιεχόμενο. Πιο σωστά, η άπατηση για μορφική τελειότητα, στην οποία ύπακούει και ο Σολωμός, έχει την προέλευσή της από την Ιταλική ποίηση. Θά μπορούσε ο Μαβίλης να άνομασσει Παρνασσικούς, μια που τραγουδάει σε θλιμμένους τόνους, θά μπορούσε να άνομασσει νεοκλασσικός, όσο στη βάση του ποιήματος κείται όχι ένα συναίσθημα, που πάει να πυκνωθεί σε μια λυρική σκέψη, αλλά ένα συγκρατημένο συναίσθημα, όπως στο ποίημα «Excelsior» 'Όστόσο η ποίηση αυτή, είτε συναίσθημα είτε νόημα κείται στο βάθος, έχει μια θετική λογική οικοδόμηση Διακρίνομε καλά τα μέρη του ποιήματος, χωρίς να μπορεί να λεχθεί γι'αυτά, όπως στον Κάλλιο, ότι φάνουν να γίνουμ σχηματικά. Έξ άλλου δεν ύπάρχει έδω τίποτε από άβέβαιο και μισοφωτισμένο έδαφος. Η εικόνα δεν είναι πλέρια άναπτυγμένη, έπικράει και καθαρά περιγραμμένη, πεζογραφική. Μόλις χαραχεται και χάνεται μέσα στα δίχτυα της

έκφρασης. Κατ' αυτόν τον τρόπο άντι να μεταδίνονται δλόκληρη, είναι πιο δυνάτη, γιατί μας αναγκάζει για συμμετοχή και συμπλήρωση.

Άν όμως δεν είναι καθόλου ούτε συμβολιστικά (μεσ' από μια ύλη διάχυτη) ούτε πλαστικά (μεσ' από καθορισμένες εικόνες) ύποβλητική αυτή η ποίηση άν το νόημα δεν προεκτείνεται μέσα μας ώστόσο ύπάρχει μια άνάδοση, ένας κραδασμός πάνω από το χώρο αυτό, που είναι άδύνατο να προεκταθεί. Είναι η ίδια η δόνηση της ύλης, του συναίσθηματος, που είναι ζεστό, ζωντανό, παλμώδες, όπως στα ποιήματα «Έλιά», «Μούχρωμα», «Λήθη».

Η δόνηση αυτή είναι σά μια άνάδοση θερμού σώματος — μια άτμόσφαιρα. Έτσι, ένώ δεν ύπάρχει ύποβολή, προέκταση—έξύψωση ή έκλέπτυνση—μέσ' από το όρισμένο περιεχόμενο και αυτό το περιεχόμενο παραμένει πάντα σ' έμάς αυτό που είναι, όταν μια για πάντα μεταδοθή, ύπάρχει όμως πάντα μια λυρική μετάδοση, που δίνει δύναμη στο ποίημα και μια άτμόσφαιρα, που του δίνει θερμότητα και ζωντανία. Αυτός είναι ο χαρακτήρας της μαβιλικής ποίησης. Μά η ποιητική συγκίνηση πηγάζει άκόμη και από τη ρυθμική ποικιλία, που είναι άφθονη και από τη στιχουργική φροντίδα, που είναι φανερή (όπως τη μελέτησε ο Γ. Σπαταλάς). Μά η φροντίδα αυτή για τη μορφή, για την άρμονία και για το ρυθμό, για τη ρίμα και για το χρώμα δεν καταλήγει πάντα στα ίδια άποτελέσματα. Πολλά ποιήματα μένουμ πίσω από την πρόθεση του στιχουργού. 'Όστόσο, έξω από το συναίσθημα, που πάλλεται και η έπιμέλεια της μορφής στα πιο χαρακτηριστικά ποιήματα, φθάνει να δώσει στην ύλη έναν τέτοιο παλμό, ώστε να δίνεται η άπαιτηλή έντύπωση, ότι όλη η ύλη κινείται μέσα σ' ένα κραδασμό, στον οποίο έπικρατεί ο ήχος και ο ρυθμός: ότι από τα θετικά στοιχεία του ποιήματος έπρόκυψε μια μελωδία, μια άπαλή μελωδία. Δεν είναι έδω κατάλληλος ο χώρος για να εξετάσομε το χρώμα του μαβιλικού ποιητικού λόγου. Αέμε μονάχα σε γενική γραμμή, πώς ύπάρχει συγκράτηση σε μια απλότητα, η οποία δεν έχει τίποτα το χτυπητό.

Και σχετικά με τον τόνο του ποιήματος, παρατηρούμε πως ούτε ένας πολύ χαραγμένος κυματισμός της έντασης ύπάρχει, που να δώσει μια ύψη δραματική στο ποίημα, όπως συμβαίνει συχνά στο Γρυπάρη (έκτος από τα Ιντερμέδια) ούτε πάλι ένα έξαρηγμα, μια άνειμένη και άκυβέρνητη κλιμάκωση των στοιχείων. Πάντοτε όμως τίποτε δεν είναι ύπερβολικό, όλα κρατειούνται σ' ένα μέτρο.

Ο Μαβίλης δε διευθύνεται από τη φαντασία του. Δέ ζητάει να εκφραστεί μεσ' από έναν κόσμο δημιουργημένο με την ώραία αυθαίρεσία της, μεσ' από ένα τοπίο άπίθανο, από έναν χώρο δνειρικό ή χιμαϊρικό. Είναι ποιητής των θετικών στοιχείων της ζωής.

Άλλά ούτε από το συναίσθημα κυβερνιέται: ένα συναίσθημα που πλεονάζει έπικρατεί, παρασύρει. Άν δεν είναι μια άόριστη και συμβατική ή θλίψη του για το κακό, που είναι η ζωή, είναι η άπόρροια μιας βιοθεωρίας, που δεν είναι δική του.

Μά εκείνο που είναι δικό του είναι η βούληση για πάλη, που ύπάρχει μέσα του, μέσα σ' αυτόν τον άνθρωπο, που όταν του λείπει αυτή η έντονη διάθεση, δεν ξαίρει τί να την κάνει τη ζωή. Ο Μαβίλης στο βάθος είναι ένας συγκινημένος άνθρωπος πάνω σε μια πράξη, την οποία εύχεται, αλλά που δεν την έκανε άκόμα ή σε μια πράξη, που πάει να κάνει. Η ήθικη είναι στη βάση της ποίησης του. Εύτυχώς όμως αυτή βρσκεται στο τελευταίο των σαράντα δωματίων, είναι κάτι που βρσκεται στο ύποπτο, στο μεγάλο βάθος και χρειάζεται να κοπιάσει κανείς για να την άνακαλύψει.

Αυτό είναι το βάθος, όπου μόρεσε να φτάσει και το οποίο δεν ώφειλε να το βγάλει στην έπιφάνεια, άν έμεις δεν είμαστε Ικανοί έξερευνητές. Μια άναλυτική θεώρηση της ζωής, μια τοποθέτηση πλατύτερων οριζόντων δεν ύπάρχει. Ο Μαβίλης δε γνωρίζει να τοποθετείται άπέναντι στη ζωή παρά πρα-

κτικά, ήθικά. Ούτε την έξαρση γνωρίζει ούτε την έκσταση, που πλαταίνει το 'Εγώ μας όσο ο κόσμος, τον ύψώνει όσο ο Θεός ψηλά. Ο φιλοσοφικός ρεμβασμός που περπατεί στα σύννεφα, άπ' όπου η ματιά άγκαλιάζει την οικουμένη, δεν ύπάρχει.

Άν, όχι μόνο από τον ποιητή πρέπει να έρμηνεύεται η ποίηση, αλλά και αντίστροφα, από το έργο ο ποιητής, ο Μαβίλης θα φανεί όχι μόνο ένας ποιητής πρακτικός, δηλ. ήθικός, αλλά και ένας άνθρωπος λόγιος, ένας διανοούμενος. 'Υπάρχουν μέσα στα ποιήματά του συχνές ένδειξεις από μελέτες. Άπαντιώνται μερικά μοτίβα έντελως ξένα προς τη γενική κατεύθυνση της φυσικής του διάθεσης. Όταν γράφει στον «'Υπεράνθρωπο» (1899), πώς πρέπει πάντα ν' άναζητούμε την αλήθεια, μ' άν μάθουμε, πώς ο πόνος είναι η μόνη αλήθεια, τότε πρέπει να γδυθούμε την έγκατέριση και την ταπεινότητα και να γίνουμε θεοί του έαυτού μας και να νικήσομε τη μοίρα μας, αυτό το ήρωϊκό πνεύμα της αντίστασης άπέναντι στη μοίρα προδίνεται ντισεικό και αντίθετο με το άλλο πνεύμα του άλύτρωτου πόνου, που του διδάξε ο άλλος εκείνος Γερμανός δάσκαλος του ο Schopenhauer. Έπίσης έχει έπηρεασθή από τα διαβάσματα του Kant και έγραψε ένα ποίημα που για όποιον γνωρίζει το Μαβίλη δλόκληρο, δεν τον άντιπροσωπεύει μοναδικά.

Μόνος αυτός· ο πόθος θά με φάη
που βάλλουν αί 'Ερινίες
στα φρενασμένα του νοός μου βάθη,
για ναίνι ο δαίμονας μου· κι ο θεός μου:
όλο το έγώ μου λαχαράει να μάθει
το μυστικό του άγνώστου.

Άπό το Fichte έχει την Ιδέα, ότι η αγάπη της πατρίδας είναι η τελική δικαίωση της ύπαρξής μας. Άπό το Goethe και το Schiller, την αντίληψη, ότι η ποίηση είναι στη βάση ένα διάνοημα, που θέτει σε κίνηση και θερμαίνει την καρδιά και τη φαντασία μας.

Ο Μαβίλης έγραψε 51 σονέττα και άλλα ποιήματα. Τα καλύτερα ποιήματά του βρσκούνται στα σονέττα: τα καλύτερα σονέττα του είναι τα «Excelsior», «Λήθη», «Έλιά», «Μούχρωμα». Ο Μαβίλης είναι από την άρχη ως το τέλος πάντα ο ίδιος με τον έαυτό του. Μία μονάχα ποιητική έσωτερική έχει να παρουσιάσει: Έκείνη όπου συνδέει τελικά την ανάγκη του θανάτου με την ανάγκη της λευτερίας σε μια άνώτερη σύνθεση. Μά αυτή δε βγίκε από μέσα από κανέναν έσωτερικό άγώνα: ηρθε μόνη της, δεν κερδήθηκε πνευματικά. 'Όστόσο μερικά μαβιλικά ποιήματα είναι γραμμένα σά σε

άπαρατηρο κατεβατο μαριόρου.

ΠΕΤΡΟΣ ΣΠΑΝΔΩΝΙΔΗΣ

* Η ΝΕΑ ΠΟΙΗΣΗ

ΜΟΝΟΠΑΤΙΑ

ΓΙΑ ΤΟΝ ΑΓΓΕΛΟ ΣΙΚΕΛΙΑΝΟ

«...κάτι να λάμψει έάφρον βαθιά μου
έξω απ' τη σάψη, πέρα από τη σάψη».

1
ΑΓΓΕΛΕ, στο κατώφλι σου, θνυμάσαι...
Βαφτίστηκα, μυρωθήκα, πριν κάμω γάμω μέσα,
Κι' ως τότεμα τί μου εσαι και τί θάσαι,
μ' έζωσε η πίστη και η σιγή, σε άφθαρτη μέσα άνεσα.

2
Το άνάβλεμμα σε σε, Κορφή οδηγήτρα,
θυσία αίμάτων καρπερού προστάζει, σταλαγμό
καθάριος νόησης σ' έτοιμη όρθια μήτρα,
και πάλε ν' άγναντέψει άχρά, θαμπά το λυγρομό.

3
Στηλή η ματιά, κι' όσο μεστή, δε φτάνει
να διαπεράσει τ' άωτα γαλάζια, τα πηχτά.
Μερόνυχτα κι' άν βόγγει το μαγκάνι
δε συβηθηθά του άνεμίρου του κάμπου τα σπαρά.

4
Άσέλωτα, που καρβαλάς, λεβέντη,
τ' άζύγωτα, τ' άμέρωτα τ' άτια στητός, στητά,
δε μαρτυράς, μήτε βαρύν σε γλέντι,
το μυσικό, πώς τα κρατάς τα γκέμα φτερωτά.

5
Μάνα μου Λευκαδίτισσα, τραγοόδι
μ' εμπόλιασεν ο λόγος σου, ανάλαφρο, ο άχνός,
και χάραξα, το άπίθανο λουλούδι,
που άπλωσε και δεν άπλωσε της γύρης του ο άχνός.

6
Λαμπάδα, Έσθ άδελφή, της Έπειείκας,
φώς από φως, αλήθεια άπλη, και από σοφίας τα βύθια,
πήρες και μας άνάστησες στις δικίας
κρίσης Σου την άγκάλη. Πώς μας φάρδυνες τα στήθια!

7
Τι σου χρωστάω, πικρού άδερφού μου γλύκα,

γλύκα του άμάλαγον του ρού, που από ψυχή κινάει,
κάθε μου φύλλο που άνοιξα το βρέχα,
κι' όσο το χάδι άν μουλγει, μένει η έγνοια, που
[άγρυπνάει.

8
Χαρά στο άπλό μας Τώρα, που άψηφάει
τα σμιλεμένα σύπλοκα σμιάδια τα φυρά,
και πιθ γυμνή η οστά μας και βυθάει
σάν άντυτος κολυμπηστής σε ξάστερα νερά.

9
Του έλέους, της καλωσύνης, της γαλήνης
το σαυροδόρμι έγράφηκε καθάριο για στο φως,
κι' ο όρκος, που άνέβαστα, ο ψυχή, μας δίνει
χάραξε για ξεκάθαρα της ώρας σου άδερφός.

10
Τη δωρική σκληράδα, άπαλωσύνη
του Ιωνικού τη χάνδεγε, κι' ο γάμος της ψυχής,
γλυκειά κολώνα, άπλη, την Καλωσύνη
την έσθησ' αλώνιο σύμβολο της άναρχης Άοχής.

11
Η άπλη καμπύλη της ψυχής, το γέρομα
θλιφτής συμπόνας, που έφτασε έντολη χριστιανική,
πότε μας έλειψε σάν άγιο σπέρμα;
Πότε το άσότηχρες, παλιά πατρίδα έλληνική;

12
Τα φτερά της Πατρίδας, η κλεισμένα,
η ξαπλωμένα, σίγουρα, μεγάλη, ηρωϊκά,
πάντα θεομή σου διαφεντιάν τη γέννα,
που τα παιδιά σου ν' αναβράν όλα δμια έλληνικά.

13
Η εκπλήρωση νυχτόμερα του χρέους,
μ' άκέραιο του καθήκοντος το νόημα χωνευτό,

στέρωσε ἀπλὰ τοὺς ἀσφαλτοὺς, ὄραίους
παλμοὺς τῆς ὀφειλῆς σου μπρὸς τὸ Νόμο τὸν ὀρθό.

14

Γιάλι στὸ λόγο τὸν παλιὸ θὰ γύρω:
Στοῦ μύχτου τὴ χαρά, στὸ φῶς πὸν ἀστράφτει ἡ ἀξίνη
στοῦ ἰδρωτὰ τοῦ ἀρμυροῦ τὸ τίμιο μῦρο,
γιὰ νὰ δοξάσω καὶ νὰ πῶ: Μακάρια αὐτὴ ἡ γαλήνη.

15

Νῦναι ἓνα χέρι πλάϊ σου, πὸν φροντίζει
τὴ θρόακα, πρὶν ἢ στάχτη τῆνε πνίξει μέσ' στὴ σιτιά,
χέρι, πὸν ἰσιώνει τὸ δαυλὶ νὰ μὴν καπνίζει,
χέρι, πὸν ἀκοίμητα, ἀσβυστη νὰ σοῦ κρατάει φωτιά.

16

Χάρη στὸ χέρι, κι' ἄς χρωστᾷς. Τὸ χρέος,
σὸν ἀκουμπάει σὲ δώθενε καὶ κείθενε ὁμορφιά,
ποιὰ ἱερουργία, ποιὸς δεσμὸς πιδ ὄραϊος
ἀπ' τ' ἁγιασμένα, πὸν ἀφθάρτα σὲ σμίγουνε καρφιά.

17

Εὐλογημένη ἡ θαλπωρή, πὸν λειώνει
τὰ πάγητα τοῦ ἀνήλιαγον κορμιοῦ, καὶ κάθε ἄρμου
λύνει τὰ βελονιάσματα, καὶ στρώνει
γιὰ τὴν κουλουριασμένη ὄρμη στρατὶ τοῦ λυτρωμοῦ.

18

Τοῦ Ἔρωτα ὁ ἄθλος ἔαφρισε τὰ γύρω
κακόμοιρα φτωχὰ πανιά, πὸν πᾶν γιαλὸ - γιαλὸ,
μὰ ἐμεῖς τὸ λείμονάνθι ἀκούοντας μῦρο,
μὲ τὰ φτερά μας τὸν Ἀγῶνα σηγοῦμε τὸν Καλό.

19

Στὴν ὥρα μίλησε ἡ φωνὴ βαθιά σου:
«Στάσου ἀνθρωπος, καὶ θὰ νοιωσεῖς πιδ κι' ἀπὸ
[Βασιληᾶς].
«Στήσου ὡς ἀλήθεια μπρὸς τὸ Βασιληᾶ σου»,
καὶ τίμησε τὸ ἀκρόκλωνο μιᾶς ἔντιμης φωληᾶς.

20

Μὲ τὴν ἀβόηθητην ὄρμη θεριεύει
τοῦ ἀπόκοτου ἄντρα ἡ οἴγουρη, ἔξχωρη ἀπλὴ σιγμῆ,
πὸν ὡς νοιώσει μόνος, βρῆκε, δὲ γυρεύει,
βρῆκε τὸ σπῆλο πὸν διαμάντια τοῦ εἶναι οἱ σιταλαγοῖ.

21

Κάθε σου πέτρα ἀκρόγωνη, χαρὰ μας,
Πολεμιστὴ καὶ δουλεντὴ τοῦ ἀταίριαστον, τοῦ ἐνός,
καὶ πλάϊ Σου ξεθαρεύουμε, ἡ σειρά μας
νὰ νοιώσουμε πὸν ὁ λυτρωμὸς δὲν εἶναι ἀλαργινός.

22

Δὲν ἔχει οὔτε περιγύρα, οὔτ' ἀπόξω,
κι' ἄδικα γυροστρέφεται οβιλάδα ἀναιμική,
μόνο ἀπὸ μέσα ἂν σοῦ τανέει τὸ τόξο,
θὰ βγεῖς σὲ μι' ἄκραμα ἔαγγαντη, δική σου, ἀροενική.

23

Βόηθα μὲ τὴ λαχτάρα σου, προσβόδα
μὲ τὴν ἀλκή σου μοναχά, στεριόκαρδε ἐραστή,
δὲ διακυλᾷ γιὰ σὲ τῆς τύχης ρόδα,
τί ἐσὲ ψυχώνει τὸ αἷμα σοῦ, κ' ἡ ἀλήθεια, κ' ἡ ἀρετή.

24

Στὸ ἀντικρυνὸ ἀκρογιάλι ἀροεῖ νὰ βγεῖς,
κι' ὄχι γιατί δὲν πρέπει σου, μὰ ὡς στρέφουν οἱ
[σηλιάδες
θὰ σὲ γυροῦν ἑπτὰ φορὲς νὰ δεῖς
νὰ ξαναδεῖς τὰ στερηανά, ὡς νὰ πεῖς καλὰ πὼς ἔαδες.

25

Στὴ δίπλα τὴν ἐφτάδιπλη πὸν ζοῦμε,
γιὰ νὰ χωρίσουμε τὸν ἴσκιο ἀπ' τὴ φωτοβολιὰ
δὲ μᾶς βολεῖ, μακρονάθε ἂ δὲ σταδοῦμε
καρὸ παρθένο, ὄσπου νὰ ποῦμε: Αὐτὸ θὰ νᾶναι πλιά.

26

Ἄς χωρέσει βαθιὰ μέσα στὸ νοῦ σου,
πὼς τοὺς συντρόφους ποῦσμιξες ἐμᾶς τοὺς λιγοστοὺς,
μὲ μᾶς θὰ βγεῖς ἀπὸ τοῦ λιμανιοῦ σου,
βαριαρογολάμνοντας τοὺς μαύρους μῶλους τοὺς κλει-
[στοὺς.

27

Δίχως τοῦ αἱμάτου τὸ ρυθμὸ, μονάχη,
πὼς νὰ στηθεῖ ἡ ψυχὴ στὴ ρωμαλέα τῆς ἀγρυπνιά;
Στὸν ἄθλο τὸ μεσοτὸ δὲν ἔχει «ἂν λάχει»,
τί μιὰ εἶν' ἡ ἄκρα, κι' ὁ πυρήνας μὰ διαλέει γωνιά.

28

Δίχως τὴ σάρκα, πὸν αἷμα τὴν ποτίζει,
δίχως τὸ ἀδρὸ περιβλήμα πὸν ὀπλίζει τὸ μυαλό,
ξεκίνα, ψυχοκίτικο, κι' ἄς σὲ ὀρρίζει
τοῦ Ἄδειου ἡ προή, σὲ στερεμένο ἀνάμεσα γιαλὸ.

29

Ἔξω ἀπὸ τὴ Συνείδηση, ὡς τὴ λέμε,
καὶ πέρα ἀπ' τὴ στεγνὴ Ἡθική, μὲ τὴ στριγγιὰ φωνή,
τὴν Ἀρετὴ τὴν ἑξάστερη, ὡς τὴ θέμε,
ποιὸς τὴ γεννᾷ; Ποιὸς τὴ βοηθᾷ; Ποιὸς τὴ σταλάζει
[ἄγνη;

30

Ἀνήλιαγος ὁ νοῦς, καὶ ἡλιοκαμένη
πορφυρομάνα, ἀνέμυαλη φαρομανᾷ ἡ καρδιά
μὰ ἀπ' τὰ ὄργοπολυτρίχια περιμένει
νὰ σιγουροαστήσει ἀτάραγα, μετὰ παιδιὰ.

31

Χλωμὸς ὁ νοῦς, μὰ πορφυρὴ ἡ καρδιά μας...
— Τ' ἀταίριαστα πὼς νὰ τὰ σμίξει ἀξήμιωτα ἡ ψυχὴ;—
Μὰ ἔρχεται ἡ Χάρη πὸν ἀγρυπνάει οἰμά μας...
Καὶ ἡ Χάρη σμίγει τ' ἄσμιχτα, τί εἶναι γεννητῆρα ἀρχή.

32

— Τάχα αὐτὸ νᾶναι; Ἀναρωτιέσαι, — Μοιάζει...
Καὶ στέκεις ἐδεκεῖ θαμπός, ἐνῶ ἡδρες γιὰ ποῖδ ρωτᾷς.
Μὰ ἡ πιδ πλατιὰ λαχτάρα σου φωνάζει:
— Κι' ἂν εἶναι τάχα αὐτὸ, πιδ τίποτ' ἄλλο δὲ ζητᾷς;

33

Ἄνθρωπε, τόσο σοῦλειπεν ἡ γῆ σου;
τόσο τὴ σμάραγδη ἀπλωσιὰ στερεήθηκες πικρά;
τόσο γιὰ πέλαο πόθησε ἡ προή σου,
πὸν ἔτοι στὸ μικροξάγγαντο σὲ φτέρωσε ἡ χαρὰ;

34

Εὐχαριστίες ὀργάνωσε φλογάτες,
γιαυτὸ τὸ λίγο, ἀπάντεχα πὸν δέχτηκες ἐχτές,
τί ἡ κάπνα τῆς θυσίας χρυσοροδάτες,
ἀπλόχερης ἀνατολῆς, γιὰ σὲ φυλάει ἀγῆς.

35

Δίπλα σου ἀνέφειλ ἡ χαρὰ τῆς ὥρας,
καὶ νὰ τὴν πάρεις οὔτε λὲς οὔτε δὲ λὲς, Ποιητῆ,
τάξιμο σὲ κρατάει τῆς διαφροφῆρας
ἀποστολῆς, πὸν ἔρχεται λὲς, μὰ θὲ ναρθεῖ κι' αὐτὴ;

36

Νὰ σκῶνεις τὴ μορφὴ στὰ οὐράνια πλάτια
καθρέφτη καὶ καθρέφτισμα τοῦ ἀνθρώπινου οὐρανοῦ,
καὶ νὰ ὀδηγᾷς τὰ λυτρωμένα σου ἄτια
ἔξω ἀπὸ στράτες, σι' ἄστρωτα τοῦ ἀταίριαστον, τοῦ
[ἐνοῦ.

37

Ἄπαρθενο, νὰ γνέφει σου τὸ Ἀστέρι:
«Κίνα, καὶ θψώσου, μπήγοντας τὴ ρίζα σου γερά.
Σ' ἐμένα τὸ ἀπλωτὸ σου κλωνοχέρι,
μὰ ἀπὸ τῆς Γῆς σου βύζαξε τὰ πιὸ βαθιὰ νερά».

38

Ἀνέγνωιστα νὰ σκῶνω τὸ ποιήρι,
νὰ μὴν ἀκῶ οὔτ' ἀχὸν ἀχοῦ, σπίθα νὰ μὴ θωροῦ,
νὰ μὴ θωροῖμαι ἂν ἔχω παραθύρι,
καὶ εἰς τέτοια ἀνόθευτη χαρὰ νὰ στήνω ἓνα χορὸ...

39

Ἡ Χάρη μας. τῶν ἄξιων ἡ φροντίδα,
καὶ μοῖρα, τὸ στεφάνωμα χαρίζει μας τοῦ λαοῦ.
Μ' ἀνώφελα ὄλα, δίχως τὴν Ἐλπίδα
πὼς ὀδηγᾷμε τ' ἄτια μας στὸ ἡλιόκαμμα τοῦ Θεοῦ.

40

Στὸ δρόμο τῆς Ἐλπίδας ἀνασαίνει
τοῦ γνήσιου, τοῦ ψυχόρμητου, τοῦ ἐργάτη, τοῦ ποιητῆ
τὸ σπλάχνο, πὸν ἀπὸ δῶ δὲν περιμένει,
τί αὐτὸς κρατάει τὴ μοῖρα του στὴ φούχτα του γραφτῆ.

41

Πρωτόριξη σπορά, καὶ νὰ φνιτρώνεις
κάθε καὶ κάθε σου σιγμῆ, σταλμένη ἀγωνιστῆ
τοῦ μύχτου σου δλοφάνερη νὰ θψώνεις
τὴ δόξα ἀδίσταχτα μπροστὰ στὴ μούχλα τὴν ἀσπὴ.

42

Τῆς Γῆς σου ξελιδάρωσε τὸ χῶμα,
στὴ χλιά του ζέστα ζέστανε τὸ σπέρμα τὸ Μονό,
καὶ νοιάσου το, ὡς νὰ δέσει τέλειο Σῶμα,
κι' ἀναστηρέ το, ὡς νὰ θψωθεῖ στρογῶτὰ στὸν οὐρανό.

43

Καπιο δροσόπνοο ἀνάσσαμα τὰ βράδια
τὰ θερινά, πὸν ὄμοιο ἡ ἐλπίδα γγίζει τὴν ψυχὴ,
χαραματιὰ μέσ' στὰ πνιχτὰ σκοτάδια,
σὲ ὄνειρο, λὲς, καὶ σοῦ μνητᾷ τὴν λιόφωτην ἀρχή.

44

— Μὰ μέσ' ἀπ' τ' ἀστραπόβροντα χαράζει;
Ἐδῶ ψηλά, πὸν ὄλοι οἱ καιροὶ σὲ ὀρίζουνε, Κορφή,
Στεριώνεις τὴ χαρὰ, πὸν δὲ δειλιάζει;
Ἐδῶ σταλώνεις τὴν ἀκμὴ πὸν ἀκαριεράει κρυφή;

45

— Μὰ τί ρωτᾷς; Δὲν ἀγροικᾷς πὸν κρᾶζει
φτασμένη ὀλοῦθεν ἡ λαλιὰ τοῦ ὄριμονο πιδ Ἰσχυροῦ;
Ἡ ἀλήθεια ἐδῶ τσακίζει, αὐτὴ ρημάζει,
μὲ τὴ γαλήνια τῆς φωτιᾶ, τὰ κούφια τοῦ καιροῦ.

46

Δὲ σβεῖ τοῦ Ἀνθρώπου ὁ δικαιομένος Λόγος.
Τοῦ ἡλιον τὸ φῶς δὲ χάνεται, σὰ φτάσει νὰ χωθεῖ
στὰ ἀπόσκια δέη, καὶ μάταια κρῶζει ὁ ψόγος
ὁ ἀνανθος, ὁ ἄμαχος, νεκρὸς ὀπῶχει γεννηθεῖ.

47

Πατρίδα - Ἰδέα, πὸν ὁ ἡλιος ὡς στὸ μεδοῦλι

σοῦ φώλιασε, καὶ σιὰ ἔγκυατα τὴ ρίζα σου πατᾶς,
μὲ τ' ἀκροβλάσταρά σου στὸ πεζούλι,
τὸ πιὸ ἀψηλό μας, ἔχχυνες, κι' ἀκόμα ὀρητὴ πετᾶς.

48

Πατρίδα - Φῶς, τὰ μάτια πὼς τ' ἀνοίγεις
τοῦ Λαοῦ σου, μὲ τὸ ἀξήγητο φιλὶ τὸ οἰωνικό,
καὶ μέσ' στὸ τέλειο πλέγμα πὼς τὰ σμίγεις,
σὲ ἑξάστερον ἀνάβλεμμα, τὰ ὄλα καὶ τὸ δικό.

49

Τὸ Ἀστέρι μας ἐμεῖς, καὶ τὴ δουλειὰ μας.
Τί Ἐσὲ γύρω ἀπ' τῆς γέννας σου τὴν κλίνη ξενυχτᾶν
βιγλάτορες θρεμμένοι ἀπ' τὴν καρδιά μας,
κ' οἱ ἀπλοῖ, ὡς ἐμεῖς, γνωρίζουνε πὸν πᾶν, καὶ δὲ
[ρωτᾶν.

50

Τοῦ ἄρτιου ἡ λαύρα, γήτεμα τοῦ αἰώνιου,
τὸν ἄφραστον, ἀξύγωτον ἀνάστησε παλμό,
ἄπιαστο ἀπ' τὴ βουλή φτωχοῦ ὕποχθόνιου,
ὀρθόφτερο ξεσῆκωμα στὸν πλέριο λυτρωμὸ.

51

Τὸ ἄφωτο στόρισμα ἄγνωρο σὲ σένα,
τί μὲ τὴ Γνώση τὸ μεγάλο Πάθος σου καλεῖ
Μέσα στὸ λόγο σου ὄλα φωτισμένα,
τί Ἐσὸ εἶο Ἐστία κ' ἡ Χάρη σου λαμπάζει, δὲ μιλεῖ.

52

Τὸ νικητήριο χέρι δὲν κινιέται
μὲ τὰ ἀπαλὰ λυγίσματα γυναικείας ὁμορφιάς.
Τὸ πλέριο Πάθος δὲν ἀπολογιέται,
μόνε σφραγίζει μὲ τὴ στέρια βοῦλα τῆς φωτιᾶς.

53

Ἄστος ὁ Λόγος δὲν κνιτᾷει ν' ἀρέσει,
καὶ τ' ἀστοχᾷει ἂν ἐξητᾷς νὰ βάλει σου στὸ νοῦ
χεροπιαστὴ τὴν ἄπιαστὴ του μέση,
τί ἐκεῖ πὸν ἀνέβει δὲν πατάει σιὰ κούφια κανενοῦ.

54

Σὰ δὲν ἐχώνεψες βαθιὰ τὴ χάρη
τῆς ὄριμης σιωπῆς, μπροστὰ στοῦ Μύστη τὸν παλμό,
καὶ θὲς νὰ σκούζεις, στάσου παλλημάρι,
κι' ἀλύχτα γνήσια, ἡ τίμια πὲς τὸ λόγο τὸ θερμοῦ.

55

Κουβεντολόι πὸν σᾶς κινάει, ρημάδια,
μέσ' ἀπ' τὴν κούνια τὴ ρηχὴ, ν' ἀνοίξετε στρογῶτὰ,
πόσο σᾶς πάει, μέσ' στ' ἀδειανά σας βράδια,
στεῖρα ἡ μουρμούρα, ἐνῶ λαμφοῖ πετᾶνε οἱ χρυσαητοῖ.

56

Τί οἴγουρο, τί ἀλάθευτο τὸ γέλιο
τοῦ ἄρτιου ἀνθρώπου, μπρὸς σ' αὐτὴ τὴν ἄγωνα λαλιὰ!
Φτωχὴ λαλιὰ, πὸν γροῦζει μπρὸς στὸ τέλειο,
σὰ μπρὸς στοῦ ἀλόγου τὴν ὄρμη τοῦ κόπρου τὰ σκυλιά.

ΝΙΚΟΣ ΠΡΟΕΣΤΟΨΟΓΓΑΡΟΣ

Ανοιξιάτικοι Ψαλμοί

*

Στή Γῆ Χαναάν

ΛΤΟΜΩΣΕ Κύριε τὸ πολέμιο δόρυ καὶ τὴ ρομφαία του σύντριψε μὲ δογῆ καὶ κάμε νὰ πνοῖσουν οἱ ἀνθοφόροι ἀνέμοι καὶ νὰ ὀρθοῖσαι πάλε ἡ γῆ

Στ'ἀναρχο φῶς, μὲ θροῦτὰ κι' ἀηδόνια, μὲ εἰδυλλία καὶ τραγοῦδια κι' ὠσαννά, καὶ κάμε τὰ πανιά τῶν πλοίων φτερά καὶ τ'ἄστρα σου μουμπούκια ἀνθῶν στὰ κλώνια!

Κάμε νὰ κυματῖσαι ἄδρὸ τ'ἀστράχου καὶ νὰ καρπίσει ἡ εὐλογημένη ἐλλά, νάνθισουν ρόδα κι' οἱ θαλάσσιοι βράχοι καὶ λεμονάνθια ἡ μαύρη λαγγαδιά!

Νὰ ἤχουν ἀυλοὶ καὶ νάναβρῦζει μέλι τῶν προφητῶν ἡ ἔρημο ἡ συγγῆ κι' ἀπὸ τοὺς οὐρανοὺς σου οἱ ἀρχαγγέλοι νὰ μᾶς μιλοῦν μὲ ἀνθρώπινη φωνή!

Τὰ δάκρυα νὰ στερέψουνε κι' οἱ θρήνοι κι' οἱ βόγγοι νὰ ψωφθοῦν Χαρᾶς κρανηγῆ καὶ νὰ εὐωδίσουν οἱ ψυχῆς σάν κρίνοι τοῦ Εὐαγγελίου τὴν ἄχραντη πηγῆ! Νὰ γίνει ἀλέτρι καὶ γυννὶ τὸ δόρυ καὶ κούνια, ἰστίον εἰρήνης ὁ σταυρὸς καὶ νᾶρθει ὁ ὕπνος, ὁ ὕπνος γαλανὸς πὺ θὰ τὸν ραίνουν μ' ἀνθία οἱ μυροφόροι.

Στὴ γῆ Χαναάν, στὴ γῆ τοῦ Παρακλήτου πὺ θᾶρθει ὁ γυιὸς τ'ἀνθρώπου νὰ εὐφρανθῆ στὴ γῆ Χαναάν, στὴ νέα τοῦ Κόσμου Αὐγῆ γυμνός, μὲ τ'ἀστροφῶς γυμνὴ στολὴ του!

Τὸ τραγοῦδι τῆς ἀρχαίας βροχῆς

ΛΑΚΟΥΜΕ ἀπ' ὦρα, σιγανὴ ραψωδικὴ βροχὴ στὴν παναρχαία νὰ μελωδεῖς βαβυλωνία σαμβύκη τὸν ἴδιο πένθιμο σκοπὸ, στροφῆ κι' ἀντιστροφῆ, πὺ κάπου ὀρθοῖται κι' ἴστερα βυθαίνει στὴν ἀμφιλύκη.

Στὸ ἴδιο ἐτοῦτο χαμηλὸ παράθυρο σκυμμένοι γενηῆς γενηῶν σ'ἀκούσανε οἱ παμπάλαιοι πρόγονοί μας στὸ ἴδιο τὸ τζάκι, ὅμοια καρδιά κι' ὅμοια πικρὴ Εἰμαρμένη κῆδία τὰ δάκρυα σου βροχῆ νὰ λυώνουν στὴν αὐλὴ μας.

Ἔρχεται ἡ μνήμη ἀκάλεστη σάν τοῦ δρυμοῦ τὸ ἐλάφι π' ἀναδιμάνει ἡ δίψα του τὴ γάργαρη πηγῆ ἐλαιογραφία μνημόσυνο καὶ στάχτη νεκρικὴ πλαῖσιο παλὸ πὺ ἐξέβαψε τὸ ὑδάτινο χρυσάφι.

Πλαῖ στὴ φωτιὰ ἡ μητέρα μας νὰ πλέκει τοῦ παποῦ τὴν κάλτσα καὶ στὴν ὄψη τῆς νάντιλαρῦζει ἡ φλόγα κι' ἔψελνε ἡ χύτρα τὸ χοχλὸ κι' ἦτανε σὰ νὰ εὐλόγα τὴν ταπεινὴ χορτόσουπα σὲ μάννα τ' οὐρανοῦ.

Κάτω ἀπ' τὴν πένθιμη σποδὸ τῶν οὐρανοῦ στεπῶν ἡ βραδινὴ ἐτρεμόσβυνη ὠδὴ τοῦ Ἀβέ-Μαρία κι' οἱ ἀχοὶ καθὼς τρεμοπετοῦν στὴν ἄκρια τῶν στεγῶν τὰ περιστέρια σ' ἀρυστὴ ἐκυλοῦσαν ἀγωνία.

Βροχὴ τὸ τζάκι ἐθάμπωνεν ἡ ἀνάσα σου ἡ τεφρὴ ἢ μὲ τὸν ἅγιο στεναγμὸ π' ἀνάδινε ἡ μητέρα; —Τὰ χελιδόνια, ἀργοῦν πολὺ, νᾶρθοῦν κι' οἱ γερανοὶ ρωτοῦσα κι' ὄλο ἐκύταγα τὸν χάλκινον αἰθέρα.

—Θὰ ξαναρθοῦν, μὲ ἡσύχαζε ἡ μητέρα λυπημένη σάν κάθε χρόνο! ὕπομονή, θᾶρθοῦν τὰ χελιδόνια μὴ μὲ φροντῶσει ἡ μυγδαλιὰ στὸ φράχτη ἀνθοντυμένη κι' ὅταν κοπάσουν, στὴν καρδιά τὰ δάκρυα καὶ τὰ χιόνια!

II

Βροχῆ, ἡ πανάρχαια σου μολπὴ μὲ τὸ χορὸ τῶν φύλλων στὸ ἔρμο λιθόστρωτο βροχῆ, τὴ μνήμη ἐπαναφέρει μὰ ἡ νεότης ἀνθὸς πὺ ἐμάδησε καὶ τὰ φτερά τῶν [μύλων

πὺ οἱ Δονκιχῶτες πάλευαν ρημάζει τᾶγριοκαίρι.

Βροχῆ, ἡ πανάρχαια σου μολπὴ ἐλεγεία μνημονικὴ μὰ τᾶγριο ρόδο τῆς καρδιάς πὺ ἡ νεότης μας εὐφρανθῆ στὸν ὄμβρο λείψανο ἱερό, γιατίά, γρη῏ βροχῆ κι' ἀφθαρτὴ μόνο ἀπόμεινε ἡ σταυρικὴ του ἀκάνθη.

Τότε ἡ ψυχὴ πὺ ἐμάντευε κι' ἐγνώριζε νὰ ὀρτίζει παιδρὸ τζιτζιζι τ' Αὐριο στὴ μαύρη ἐθῶρειε φλούδα Κ' ἦταν ἀνθὸς καὶ φυλλοθρὸς κι' ὀλάσπηρη πεταλούδα τὸ ἔαρ γλυκὺ, βροχῆ τὸ φῶς, ἀθῶα καρδιά νὰ ὀρθοῖται.

Μὰ πάει καιρὸς κι' ἐξέχασε ἡ ψυχὴ μας νὰ πιστεύει κι' ὀρθῆ στὸ δέσμιο κάγκελο βουβῆ νὰ περιμένει τ' Αὐριο, τὸ Σήμερα, τὸ Χτές, τὸ ἴδιο ρολοῖ σημαίνει τὶς ἴδιες ὥρες τὸ ἐκκρεμῆς μὲ ἴδιο ρυθμὸ κηδεύει.

Μὲ ἴδιο ρυθμὸ βράδου κι' αὐγῆ μὲ φῶς καὶ ἀμφιλύκη ὅμοια ἡ καμπάνια τοῦ Ἑσπερνοῦ καὶ τὸρθρο ὑψά- κι' ἴδιο τὸ νέφος κι' ἄς ἀνθεῖ τὸ ἔαρινὸ κλαδὶ [μωδεῖ βροχῆ κι' ἄν σβύσει ἡ γῆς βροχῆ θὰ κλαῖς μ' ὅμοια [σαμβύκη;

8' ναι ἡ ὦρα

ΤΑΣΠΡΟ τραπεζομάντηλο! τὸ γάλα τὸ σπιτικό, δυὸ μάτια ἀγαπημένα καὶ νὰ τὸ πίνει ἀργά, στάλα τὴ στάλα καὶ λίγο ἀπὸ συνήθεια ἀφαιρεμένα!

Νᾶναι πρωτῆ, ὀκτώ μὴλις ἡ ὦρα καὶ νὰ τὸν περιμένουν στὸ γραφεῖο καὶ νᾶναι ἡ ἀπλὴ καρδιά του μυροφόρα κι' ὁ στοχασμὸς του ὄνειρου πλοῖο

Πὺ πάει μὲ μουσικὴ κι' ὄλο φουσκώνει τᾶσπρο πανί του ὡς νέφος στὸν ἀγέρα, τᾶσπρο πανί, ἡ κουρτίνα πὺς κολπώνει στὸ παραθύρι ἔαρινὴ παντιέρα!

Χαμογελᾷ ἡ γυναῖκα του στὸ πλάι —τὰ μάτια τῆς δακρῦζουσι καλωσύνη! κι' εἶνε δροσιὰ τὸ βλέμμα τῆς πὺς στάει μες τὴν καρδιά τοῦ κρίνου καὶ τὴν πίνει!

Μὰ τὸ ἐκκρεμῆς τὸ κέδρινο σημαίνει σφυριά, σφυριά καὶ τῶνειρο σκοτώνει Μεσ' τὴν καρδιά του ψυχιλίζει χιόνι...

...Ὄκτώ ναι ἡ ὦρα πρέπει νὰ πηγαίνει!..

ΠΑΥΛΟΣ ΚΡΙΝΑΙΟΣ

Ο ΜΗΝΑΣ ΠΟΥ * * ΠΕΡΑΣΕ:

ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΣ (ΣΚΕΙΟ: Π. ΒΑΣΣΑΜΑΚΗ)

Πολὺ μελάνι ἐχῶθηκε πόλι ἀπὸ τὴν ἀνεύθυνη κριτικὴ κι' ἀπὸ τὴ δημοσιογραφία, γιὰ νὰ ἐπιρρολογηθεῖ ὁ ποιητὴς Ναστ. Λαπαθιώτης. Καὶ τὸ κακὸ εἶναι πὺς δὲν περιορίστηκε μολιθὲν στὰ οἰκόμενά του καὶ στὴ γνώσεώς του. Ἄνθρωποι πὺ δὲν τὸν ἤξεραν καθόλου, ἢ πὺ τὸν εἶδαν μόνον μιά φορὰ γιὰ μιά στιγμὴ, ὄλλοι πὺ ἤξεραν μόνον τὸ τυπωμένο στὸ μοναδικὸ του βιβλίον ἔργο του, θάρθησαν νὰ μιλήσουν γιὰ τὴ ζωὴ του καὶ τοὺς θρούλους τῆς σάν νὰ εἶχαν νὰ πρῶν σπουδαῖα πρᾶματα γιὰ ὄλ' αὐτὰ καὶ νὰ φωτίσουν τοὺς ἀσυνώστες τοὺς μὲ τὶς ἀπκαλύψεις τοὺς καὶ τὴν ἀνάληψή τοὺς. Ὅτι εἶνε καὶ μὲ τὸν Καθάφην: ἐγραψαν λοιπὸν πρᾶματα πὺ εἶναι νὰ γελᾷ καπεῖς μ' αὐτὰ καὶ μ' αὐτοὺς καὶ νὰ διερωτᾶται ἄν εἶται ἔχουν γράψει καὶ ὄλο τοὺς τ' ἄλλο ἔργο πὺ τέλος πάντων, λίγο ἢ πολὺ τ' ἀσυνώστες ζῶμε κάποιον ἀξία. Κι' αὐτὰ ὄλα γιὰ νὰ φαῖτον κι' ἐδῶ κάποιες ὑπερβολὲς τυπωμένες καὶ κάποιες ἐνημέρωση τῶν ἀσυνώστων τοὺς σ' εἶνα ζήτημα ἐπικαιρο. Ἀλλὰ ἀσυνώστες ὅπως ὄλο εἶπασαν ἔξω γράφοντες, ὅτι ἐγραψαν γιὰ τὸν Καθάφην, εἶται καὶ γιὰ τὸ ἔργο καὶ τὴ ζωὴ τοῦ Λαπαθιώτη. Γιατὶ τὸν ποιητὴ αὐτὸν λίγοι τὸν γνώρισαν καλῶς κι' αὐτοὶ θὰ μιλήσουν ὅταν εἴθῃ ἡ ὦρα — γιὰ νὰ πρῶν ποῖος ὑπᾶρξε καὶ ποῖος εἶναι. Ἐν τῷ μεταξύ ὅτι γράφεται εἶναι φιλολογία καὶ μάλιστα φιλολογία φτηνὴ καὶ σ' ἴχ.

Κατακλύζουσι κυριολεκτικὰ τὶς βιτρίνες τῶν κεντρικῶν βιβλιοπωλείων καὶ τὶς στήλες ἐφημερίδων καὶ περιοδικῶν ἡ πρᾶξιες γινώμενες πὺ γράφθησαν ἀπὸ τὴ σαρφεία τῶν αὐτοχειροτονουμένων κριτικῶν γιὰ τὰ διάφορα βιβλία πὺ ἐγινάνουν. Παρᾶξενόμενοι γιατί ἔχουμε τόσο πλοῦσια κριτικὴ καὶ τόσο πολλοὺς ἐκπαιστωμένους τῆς προσπάθειας νὰ θροῦμε τὸ σημεῖο τῆς συναντήσεως ὄλων αὐτῶν πάνω στὴν ἀξία γιὰ τὴν τεχνικὴ τοῦ ἔργου γιὰ τὸ ὅποιο καὶ μιλοῦν. Δυστυχῶς ὅμως, τίποτε ἀπ' αὐτὰ, — ὄλο, διαφωτοῦν βασικά καὶ μόνον, ὄλο, συγγραφεῖς νομίζει ὅτι μὲ τ' ἀσπασίματα πὺ ἐξχωρίζεται, ἐπαίνεταί καὶ ἐξαρτῆται ἡ ἀξία του, καὶ τὰ... τυπώνει. Κι' εἶται, κι' ἐκεῖνος κάνει ρεκλάμα τοῦ βιβλίου του, κι' αὐτοὶ ρεκλάμα τοῦ ὄνοματός του γιὰ τὸ ὅποιο καὶ κερταίνονται τόσο διακριτικὰ. Οἱ ἀσυνώστες ὅμως τί φαῖνε; ὄλα τούτα κι' εἶνε ὑποσχεσόμενοι γιὰ νὰ μάθουν τὴν ἀξία ἐνὸς βιβλίου νὰ τὸ πρῶν καίμαθαῖνον πρῶτα-πρῶτα τὸν κατάλογο τῶν τῶσων (ἀντογραφῶν) στὴν πραγματικότητι) κριτικῶν πὺ ποζᾶρουν τέτοιοι γιατί εἶχαν τὴν ποιητρία νὰ γράφουν κάπου, ἢ σ' εἶνα γράμμα τὸς ὅτι τὸ πᾶνε βιβλίον εἶναι σπουδαῖο ἔργο τῆς ἐποχῆς καὶ τοποθετεῖ τὸ συγγραφεῖα στὴν πρῶτὴ σειρά τῆς νεοελληνικῆς πνευματικότητος, κλπ. κλπ. Ὡς πότε τέλος πάντων θὰ ἔχουμε πνευματικὸς ἀνθρώπους, συγγραφεῖς, ποιητῆς, κ. ἄ. πὺ μὴ ἔχουν τὸς τὸ γινῶθι σαῦτόν; καὶ ἴδῃαν τῆς ἀξίας τῶν, περιμένουν ἀπὸ ἄλλους, χειρότερος τῶν νὰ τοὺς πρῶν εἶνα κοπιμμένο τόσο ἀστοχο καὶ κούφιο; Ὡς πότε;

Ἀνάμεσα στὰ τόσα πὺ γράφθησαν καὶ πὺ ἐπὶβῆσαν γιὰ τὸν Παλαμά καὶ στὴς εἰδικὲς ἐκδηλώσεις πὺ ἔγιναν γιὰ τὴ μνήμη του ἀναμφισβήτητα τὸ ἀγκῶδες τεῦχος πὺ ἐβγαλε τὰ Χριστούγεννα ἡ «Νέα Ἑστία», ἐξχωρίζεται. Ἄρτια ἐμφάνιση, ἐκλεκτὲς συνεργασίες, ἐνδιαφέροντα θέματα, καταμετρητὸς ἀπὸ τοὺς εἰδικούς τῶν θεμάτων, κ. ἄ. πὺ κάνουν ἀξιολογότερη τὴν προσφορά τοῦ καλοῦ αὐτοῦ περιοδικοῦ, τόσο στὸν τυπωμένο, ὅσο καὶ στὸ ἀναγνωστικό του κοινὸ πὺ περιέχει πλῆρη κατασκευῆς τῆς κριτικῆς γιὰ τοῦτον. Εὐτυχῶς πὺ ἡ «Νέα Ἑστία», ἐξχωρίζεται ἀπὸ τὰ περιοδικὰ καὶ τὶς ὄλλες ἐκδόσεις, μᾶς συνέβησε σὲ μερικὲς πλοῦσιες χειρονομίες, ἀνάμεσα στὶς ὅποιες πολλὴ ὑπολογίζουμε τὰ παρηγορητικὰ τῆς αὐτῆς τεύχῃ, πὺ κάθε τόσο ἀφαιρῶναι ἀπὸ τοὺς πνευματικὸς μας ἀνθρώπους, πὺ ἔργων...

Ἡ Δημοσιογραφία πολεμᾷ τὴ λογοτεχνία; Αὐτὸ μποροῦμε νὰ τὸ θεσπιάσωμε μὲ τὰ δυὸ χεῖρα σηκαμένα ἀπάνω καὶ μὲ φωνῆς. Δὲν περῶν μέρους, πὺ νὰ μὴν χτυπηθῆ στὴς ἐφημερίδες κι' ἀπὸ εἶνα καλὸ βιβλίον, πὺ νὰ μὴν ἀνορθῆ μιά γνήσια λογοτεχνικὴ ἐκδήλωσις. Ἀντίθετα ἡ ἴδιες στήλες ἀφαιρῶναι νὰ νὰ ὀμνηθῶν, ἀντογραφῶν καὶ μὴ βιβλία χωρὶς καμμὰ ἀξία, χωρὶς κανένα δόθη — κατὰδικασμένα «ἀφ' εἰσῶν» στὴν ἀφάνεια καὶ αἰ τῆς ἔκδοσης. Μὰ γιατί εἶται; Ὡς αὐτὸ τὸ σημεῖο πλοῦσιοντα, ἡ συνειδήσεις καὶ μὲ τὴν ἀφίερα τοῦ «γράφοντες» στὸν κεντρικὸν τόπο, νομίζουσι πὺς τὸ κοινὸ πὺ τοὺς διαδῶναι θὰ προσφερθῆ ἀπ' τὰ λόγια τοὺς καὶ θὰ πιστεύῃ τὰ γραφόμενά τοὺς; Ἐξοχῶν, λοιπὸν, τόσο εὐκόλα πὺς

ΘΕΑΤΡΙΚΗ ΖΩΗ : ΔΙΑΠΙΣΤΩΣΕΙΣ

Σκέφθηκα πολὺ προκειμένου ν' ἀναλάβω αὐτὴ τὴ στήλη πὺ ἔχει τόσες ὀποχρεώσεις τόσο στὸ ἀναγνωστικὸ κοινὸ, ὅσο καὶ στὸς συγγραφεῖς καὶ τοὺς ἠθοποιούς — γιατί οἱ μὲν περιμένουν διαφώτιση, οἱ ὄλλοι πὺς διαφωτοῦν καὶ ἀληθεύουν. Ὡς τῶρα συνήθειαι τοῦ κριτικοῦ εἶναι ν' ἀνθῆκε σὲ μιά παραίτηση καὶ νὰ κερταίνει περισσότερο ὀποκειμενικά καὶ φιλικὰ, παρὰ νὰ θέλει μὲ τὸ μάτι τοῦ ξένου καὶ ἀμερόληπτου θεατῆ. Ἐξω ἀπὸ φωνῆς καὶ προσωπικῆς γνωριμίας. Γι' αὐτὸ δὲ βλέπουμε καὶ καμμὰ καλύτερη στὰ πνευματικὰ μας ζητήματα, γιατί ὄλο μὲρῶνται μὲ τὴ φιλία καὶ τὶς γνωριμίας. Στὸ θέατρο πὺ πάντων κερταίνει πλοῦσια ἡ σίχη αὐτῆ. Κι' εἶναι αὐτὸ ἀφορμὴ πὺ ἡ γνήσια, ἡ ἀληθινὴ Τέχνη βρίσκεται διαρκῶς ἔξω ἀπ' αὐτὸ καὶ τὴ θέση τῆς κατέχει ἡ ἐπιτηδεύματα. Ἡθοποιοὶ καὶ συγγραφεῖς δεμένοι μεταξὺ τοὺς καὶ μὲ τοὺς ἐπιχειρηματίες ἔχουν σὰ χεῖρα τοὺς τὴν τέχνη τοῦ Νεοελληνικοῦ θεάτρου πὺ τὸ σέρουν ὅπως αὐτοὶ νομίζουσι εἰς ἄλλο τὸν πραγματικὸν τεχνικὸν. Εἶναι ἐποχὴ πὺ κυριαρχεῖ ὁ κ. ο. κ. λ. σ. μ. ὅς κι' ἡ κ. α. π. α. τ. σ. ὅς ν' ἡ σὲ ὄλα. γι' αὐτὸ μόνον κατώτερης ποιότητος

πατήσαμε τὸ κατώφλι τοῦ 21 αἰῶνα καὶ πὺς χωρὶς τὸ χεῖρ στὸν «τόπο τῶν ἡλῶν», δὲ γίνεται τίποτα;

Οἱ ἐκδότες, κι' ὄσοι κερταίνουσι πληροφορικὰς στήλες σ' ἐφημερίδες, τὸ παρᾶξενον μὲ τὴν ἐπιθεωρογραφία πὺ δίνουσι καθημερινὰ, γύρω ἀπὸ τὴν κῆρη τῶν ἐκδόσεών τοὺς. Εἶναι γρη῏ νὰ γίνεταί καὶ γιὰ τὸ σοβαρὸ βιβλίον ὅτι γίνεταί μὲ τὶς ἐπιθεωρήσεις, ὅπου μᾶς πληροφοροῦν οἱ ἔμποροι τῶν μὲ ἀριεμοῦς ἀστονομικῶς τί ποσὸ μπωλῶναι στὰ βιβλικά τοὺς ἀπ' τὸν κοσμάκη πὺ πάει νὰ «σπᾶσει κέφι» μὲ τοὺς «...ἀσπασῶν» καὶ τοὺς «καπᾶσους» πὺ διασπᾶν τὸ θεᾶτρο. — ἔστω κι' ἄν εἶναι τὸ ἔσπασμα, λογικὸ «οἱ συγγραφεῖς μας νὰ ἐπιμένουν καὶ νὰ σταματήσουν αὐτὸ τὸ κοκκὸ, πὺ εἶναι μόνον σὲ ἄλλο τοῦς. Οἱ λογοτέχνες μας εἶναι βυρπαλαῖστες καὶ δὲν κερταίνουσι τὰ ὄσα ἐγινάνουν ἀπ' τὰ βιβλία τοὺς; εἶναι ὄμως καὶ τέμιοι καὶ σαμῆροι. Αὐτὰ πὺ γίνονται στὴς στήλες πὺ λέμε, εἶναι μοναχὰ γιὰ ἔρμια τῆς σοβαρότητος τοὺς — νὰ τὸ ξέρουν...

Ἡ θία μας νὰ κυκλοφορήσωμε τὸ ἀ' μας τεῦχος στὴς γιορτῆς καὶ ἡ τεχνικὲς ἐσκαλλές πὺ εἶναι τόσο πλοῦσια σπαρμένες γύρω μας αὐτὸν τὸν καιρὸ (ἡλεκτρικὸ ρεῦμα, περιορισμοί, θλίβειναι, κ. ἄ.). ἔκαστον καὶ παρουσάστηκαν πολλὲς σπουδαῖες τοῦ (Π. Φλωροῦ, Α. Βάττη, κ. ἄ.) μὲ πολλὰ σοβαρὰ ἀσπασίματα λάθη κ. λ. π. Ἐπειθεῖται καὶ τὰ λάθη αὐτὰ ἦταν νοητὰ, ἀφῶναι τὴ διαφωτοῦν τοὺς στὴν καλῶσση τῶν ἀσπασίσεών μας.

Τέχνη βλέπουμε. Οἱ ἐξαπρῆσεις εἶναι σπᾶνιες γι' αὐτὸ εἶναι καὶ λιγοστές. Κέρδος ὄμως μεγάλο πὺ ὑπάρχουν κι' αὐτῆς... Σὲ μιά τέτοια ἀτμόσφαιρα ἀναπτύσσεται τὸ σύγχρονο θέατρο καὶ ζητᾷ νὰ κερταίνῃ τὴ ζωὴ του γιὰ νὰ μωρῶσῃ νὰ ἐπιζῆσῃ καὶ ματαπολημῆκα τότε πὺ τὸ ἀθῆμα του θὰ εἶνε πραγματικὴ πρόδοσις καὶ περταίσιμος γιὰ τὸν τόπο, γιὰ τὴν καινούσια ἔλλαδα. Γιὰ τὶς ἐξαπρῆσεις αὐτῆς, γιὰ τὰ λίγο, σπᾶν αὐτὰ φαινόμενα, — γιὰ τὸν ἀληθινὸ ἠθοποιὸ καὶ τὸ γνήσιο τεχνικὴ δέκτηκα νὰ δῖκα μιά φορὰ τὸ μῆνα ἀπὸ τὶς στήλες αὐτῆς κάποιες σημειώσεις καὶ κάποιες παρατηρήσεις πὺ ἔχουν ὄμοιο σχέμα μὲ τὸ θεᾶτρο. Δὲν θὰ μιμηθῶ τοὺς κριτικούς πὺ σὲ στήλες ἀλόκληρες κερταίνουσι τὴν ἄλλη μερῆ τῆς πρῆμίας ὅτι ἐφημερίδες τοὺς τὴν παράσταση γιὰ νὰ τὴ χτυπήσουν, ἢ νὰ τὴν ὀψώσουν ἀπὸ τὴν ὄραση, ἐπαίνωντας ὄσους θέλουσι καὶ γράφοντας λόγια καὶ μόνον λόγια χωρὶς θεατρικὸ κριτήριον. Μιὰ κι' οἱ «ὀριζόντες» εἶναι ὑπερῶσια ἐκδοσις, ἐπικαιροτῆτα δὲ χωρεῖ. Γιὰ τὴν ιστορία καὶ τὴ θεατρικὴ ζωὴ τοῦ τόπου μας, καλὸ θᾶναι «μὲ μὲ λείπουν ἀπ' τὶς σελίδες τῶν κ' αὐτὸ — τὸ θεᾶτρο, πὺ εἶναι μιά ἀπ' τὶς πρῶ-χυμῶδες ἐκδηλώσεις

ΒΙΒΛΙΑ ΑΠΟ ΠΟΙΗΜΑΤΑ

τη διαφορά πού, έδω, για κάθε κύριο πρόσωπο γράφω μια πλήρη βιογραφία, πολλές φορές εκτενέστατη. 'Η έπαφή μου έτσι με το πρόσωπο γίνεται βαθύτερη, κατανοούμε γνώριμοι και φίλοι. 'Η κ' έχθροι. Τέλος, πιστεύω απόλυτα στην ανάγκη της καθημερινής δουλειάς. 'Η έμπνευση έρχεται γράφοντας, αν υπάρχει το ταλέντο. Και το ταλέντο χάνεται, χαλαρώνει και σαχαίνει όταν λείπει ή καθημερινή δουλειά. Πρέπει κάθε μέρα ν' ανάμετρας τον έαυτό σου, να τον λέγχεις και να τον παρακολουθείς. 'Υστερα από είκοσιπέντε χρόνια πείρα κρίνω πώς, χωρίς την καθημερινή αυτή πειθαρχία, τίποτε δεν μπορεί να γίνει από τα πρεπούμενα.

ΘΡΑΣΟΣ ΚΑΣΤΑΝΑΚΗΣ

ΟΛΑ μου τα βιβλία «Τα τετράδια του Παύλου Φωτεινού», την «Εσωτερική Συμφωνία», την «Εύα», «Στο φως του λευκού άγγελου», τον «Κύκλο», τα έγραφα ώρες πρωινές. Νομίζω, ότι δημιουργικά μπορώ και έργάζομαι μονάχα το πρωί. 'Ισως αυτό να είναι συνήθεια. Συνηθίζει, φαίνεται, κανείς τον έαυτό του να δουλεύει μ' ένα τρόπο ώριμο. 'Ετσι όλα αυτά τα βιβλία γράφτηκαν με μια καθημερινή πρωινή έργασία που την ειχα κάνει, μπορώ να πω, υποχρεωτικά για τον έαυτό μου. Φυσικά το γράψιμο δεν προχωρούσε πάντα ίδια. 'Άλλοτε έγραφα εύκολα, άλλοτε κοίταζα το άσπρο χαρτί να υπερασπίζεται επίμονα τη λευκότητά του και μου ήταν αδύνατο να συνεχίσω. Τότε ζωγράφιζα κεφάλια ανθρώπινα, πολλά κεφάλια παράξενα, με παραμορφωμένα τα χαρακτηριστικά του προσώπου σά να ζητούσα απ' αυτά τα άλλοκοτα σχήματα βοήθεια ενώ αυτά με ειρωνευόνταν άνοιγοντας, το στόμα. Κάποτε όπως έμενα ώρα πολλή χωρίς να μπορώ να προχωρήσω ζωφνικά κάτι συνέβαινε μέσα μου, μια εϋδαιμονία γέμιζε τη ψυχή μου και το σωμα μου, ήταν 'Ισως ή στιγμή που ο βαθύτερος έαυτός μου ξαναβρισκόταν σε άμεση ανταπόκριση, σε πλήρη έπαφή μ' αυτό που δημιουργούσα κ' άμέσως το άσπρο χαρτί έπαυε να υπερασπίζεται τη λευκότητά του. Πάντως γράφω πολύ δύσκολα και δουλεύω πολύ τα κείμενά μου, γιατί νομίζω πώς δεν άρκει μονάχα ένα διήγημα ή ένα μυθιστόρημα να έχουν μια ένδιαφέρουσα υπόθεση κλπ. μά να είναι άκόμα και καλά γραμμένα.

ΣΤΕΛΙΟΣ ΞΕΦΛΟΥΔΑΣ

Ο ΕΚΔΟΤΙΚΟΣ όργασμός των τελευταίων μηνών είνε άνευ προηγουμένου! Και πώς βιβλία, δεν έχουν βγή και τί αυτά δεν άντιπροσωπεύουν; Πεζογραφία: — τοϋλάχιστο είκοσι είκοσιπέντε: ποίηση: — τοϋλάχιστο δέκα δέκαπέντε: μελέτες: — τοϋλάχιστο άλλα δέκα όπως και μεταφράσεις αξιόλογων έργων. Το κοινό, είνε γνώστω, άνέκαθεν έδειχνε την προτίμησή του στην πεζογραφία: μυθιστόρημα, διήγημα μελέτη. Κατά δεύτερο λόγο στην ποίηση. Γι' αυτό και τα πρώτα τυπωμένα τοϋλάχιστο 2 χιλιάδες αντίτυπα, ενώ τα τελευταία, παρ' όλον ότι ή άκρίβεια μιας ένδόξως είνε τρομακτική, θγαίνονυ σε χροστί ξεχωριστές πολυτέλειες, καλοπεριποιημένα απ' το τυπογραφείο και με καλλιτεχνικό γούστο σπουδαίο, σε μικρότατο όγκω άριθμό αντίτυπων. Συνήθως 200—300 σπάνια πάνω από τα 500.

'Η κριτική υποδέχεται και τα δύο με τον ίδιο τρόπο, — μά είνε φανερό ή προτίμησή της στο πεζογράφημα. Στήλες όλόκληρες αφιερώνονται για το μυθιστόρημα και το διήγημα ενώ για τα ποιήματα μόλις λίγες γραμμές, κί' αυτές περαστικά. Κί' όμως είνε γνωστό με τί δυσκολίες σήμερα γράφεται ένας καλός ποιητικός τόμος, τί απαιτείται και με τί καρδιολογία περιμένει ο ποιητής τον να κριθεί, για να δικαιωθεί ή να τού υποδειχτούν τα σφάλματά του. Κί' όμως ο κριτικός τα διατρέχει, αφιέρωνει μικρές σράδες μονάχα για να πη ώς επί το πλείστον άφοσιότης ή λέξεις σμειθωμένες ή και να χυπτήσιν διαζόμενος να φτάσει εκεί που θέλει και να άνοηλογήσει το πεζοβιβλίο ή κάποιο φίλο τουσυνγραφέα ή το δυστυχώς, βλέπει κανείς τον τελευταίο κομμά να γίνεται στις στήλες των εφημερίδων, των περιοδικών — γενικά του τύπου. 'Όλοι γράφουν, για να παινήσουν τους δικούς τού άφ' έός, και να τους άψάσουν στα ούράνια. — ή να χυπτήσουν έκδικητικά και να χαμηλώσουν ως τη γη, άδικως δεν συμπαθούν. 'Υπάρχουν βέβαια κί' εξαιρέσεις μά είνε τόσο λίγες δυστυχώς, που ούτε φαίνονται. Πινύονται μέσα στον τραχύ άγώνα της ζωής και μένουν έξαιρέσεις.

'Άλλ' ως χυρίσαμε στο θέμα μας. Λέγαμε για το πεζογραφικό και το ποιητικό βιβλίο. Πώς οι κριτικοί μας ένδιαφέρονται φανερά με το πρώτο, ενώ για το δεύτερο λίγο τους μέλλει. Κί' ενώ για το ένα χαλαρόν και χαρτί και μελλών, μελλικό, για το άλλο δε νοιάζονται καθόλου. 'Η γράφουν μό ο για να ειρωνευθούν, άντι να τα φιλώσουν και να τ' άποδείξουν, με επιχειρήματα ότι είναι περιττά ή και θλαστικά βιβλία. Αυτό θα πη κριτική κί' αυτό περιμένει ο άναγνώστης απ' αυτές τις στήλες; 'Άλλωθι, έχει κί' ο ίδιος κρίση, για να τοποθετήσει στη συνείδησή του ένα ποιητικό έργο και να βαθμολογήσει τον ποιητή τού.

Στο μικρό και πολύτιμο χώρο που διαθέτομε σήμερα για τα βιβλία θα προσπαθήσω να δώσω μια εικόνα της τελευταίας ποιητικής συγκομιδής, όπως αυτή ξεπετιέται αυθόμητη και μονάχη της από τα βιβλία που μάς στάλθηκαν έν το μεσοτά για κρίση. Είε ποιήματα νέων, και γεωτέρων κί' αυτό μάς ένδιαφέρει περισσότερο.

Θα τα κρίνωμα μ' επείκεια μ' αυτό δε θα πη πώς δε θα κρατήσω την ασυμπτρότητα που ταμριάζει διαφορετικά και τα δύο, — μά τα τόνα και τ' άλλο έχει καθήκοντα και υποχρεώσεις.

δ' άλλα έκφρασμένα στο είδος αυτό και διατυπωμένα σε τούτον τον τόνο: έλευθερία νοήματος στίχου, άφύπτετες εικόνες ή ήπιχη διάθεση, κ.λ.π. 'Έχοντας υπρόσθη πρόσθη του Σέφερη και των πρώτων του μαθητών που διαβασμένοι οι περισσότεροι θαθεία και ποτισμένοι από τις άρχές των έπων ποιητών που έκαυτοίτησαν στο έλδος τοϋτο κί' επέβαλλαν μια καινούργια ποιητική μανιέρα που την άνήγγισαν σε σ χ ο λ ή, έδωσαν άλλεπάλληλα δείγματα κοριτών, που συγκεντρώνοντο σήμερα σε βιβλία ήμπορούν να ύποστούν το άνατομικό μαχαίρι για να κοιθούν σύμφωνα με τη: άξία τους. 'Η άλήθεια είνε πώς ή τεχντροπία αυτή πνεονάζει και λίγα είνε τα σοβαρά της δείγματα. Οι όδοποι της αρχής και των θεωριών τού Αντρέ Μπρετόν, τού 'Έλλιοτ και τού... Μαρινέτι, γράφουν ότι τους κατέβει άβασάνιστα σε σημείο που να θλάτουν και τους θα σκάλους κί' άρχηγούς των. 'Όλα τα νέα ποιητικά βιβλία που έχω μπρος μου έχουν στίχους της τεχντροπίας τούτης, που οι περισσότεροι καταδικάζουν άλόκληρο το έργο τους.

Λιγοστοί είνε οι καλοί, κί' άνάμεσα σ' αυτούς μάς ίκονοποιεί ή νέα ποιητική έργασια τού Μ ή τ σ ο υ Λ ο υ γ έ ζ ο υ. Οι «Θαλασσιές Καμπάνες» είνε ένα έργο με κάποια εξέλιξη και ώριμότητα. Πολύ πιο μπρος από την παλιά έργασια του, δίνει μια εικόνα με χαρακτηριστικές γραμμές μιας νέας τέχνης που δε μάς άπαθεί. 'Εχει λογιική, έχει λιρισμό, ποιητικά στοιχεία, διάθεση χροσός και γενικά σημεία λειτουργικό από τ' άνέφοκτο. 'Απογυμνωμένη από κάθε ρητορεία και ρομαντισμούς έκφραση κοφτή διανοάφει τόσαμ άσυνήθιστη τεύττη και έκπληκτικές εικόνες. Γιη, ούρα ός, άλασσα, έρωμένα σε εικόνες που σού δίνονται με λιρικές περιγραφές άγκαλιάζονται μέσα στην ποίηση τούτη τη γεμάτη από δασερό ξανάκωμια.

'Ο Λυγίζος κινητά κάτι που αυτό είνε πολύ πλησιο του. Γρήγορα θα το κερδίσει και θα το κόνη δικό του και χτίμα του. 'Αντίθετος στις επιδιώξεις του, μά γεμάτος από ώριμότητα και ίκονοποίηση στο δράμα του, ο Γιάννης Ρίτσος με τη «Δοκιμασία» του, έσιν άγκυρόη τόμο της τελευταίας του ποιητικής έντονασής ζητά να δώσει μίον άλληλ κατεύθυνση της τεχντροπίας του, που τη θέλομαμε να θγαίνει κάπως από τον προσομοίη της. Αυτός ο τόμος φαίνεται πως όπήρε πολύ άτυχής. Μπορεί να μην άντιπροσωπεύει δ'άτελα τον ποιητή, μά τον δικαιοσύνη όμως. Είνε καρπός της μεγάλης δοκιμασίας που πέρασε από που πέρνα, κί' είνε ύφασμένος με τη ζωή του. Τα στοιχεία τού έργου τούτου, είνε τα ίδια έκείνα που γνωρίσαμε στο «τραγούδι της άβελφής», στην «Εσρινή Συμφωνία», στο «Εμψάθηριο τού Ωκεανού». Τραγουδά με τον ίδιο τρόπο, με τα ίδια μέτρα, με τον ίδιο ρυθμό. 'Ισως μόνο ν' αλλάζει το περιεχόμενο. 'Άλλά πώς έχει τη σφραγίδα του ποιητή των. 'Η στροφή τού Ρίτσου στην άκρατη αυτή μυστικοπάθεια, στη φυσιοκρατία, στο θρησκευτισμό είνε μια άνάγκη θαθεία, που θα ήταν μενάλω κέρδος άν την έννοιαν κί' όσοιγράφουμα συγγένεια μαζίτου. 'Η «Δοκιμασία» άν σκεφτόμαε τη σημερινή θέση τού ποιητή της, είνε ένας νέος σταθμός της ποιητικής που έθασται.

'Ενας νέος ποιητής (κί' ένας νέο του ποιητικής έδωσε πάλι τώρα ένα νέο του ποιητικό έργο, — τις «Εναλλάγες». Πριν από λίγους μήνες ήταν ή «Πενθεσεία», μεγάλο λιρικό ποιήμα του. 'Ο καινούργιος τόμος περιέχει αρκετά μικρά ποιήματα γραμμένα σε νέο τόνο και με διάθεση άναμωμένη. Επηρωασμένος από τις νέες θεωρίες της ποίησης άγγίζει, άλλα με τέχνη όμως, τα σύνορα τού... σουρεαλισμού. 'Ελαφρά και με το δικό του τρόπο. Διοφορετικός στις εικόνες και στις έκφράσεις του, ζωντανεύει γύρω του μια λιρική άτμοσφαιρα μέσα στην όποια το θέμα του κυριαρχεί και κινείται. Και κερδίζει τη συμπάθεια

μας. 'Η ποίησή του με λογικότητα εκφράζει λιρικές καταστάσεις της ψυχής και της φύσης που τις ζούμε και μεις με το διάβασμα. 'Ο κ. Βιλιέρης, έξελειγμένος φανερά, κερδίζει έδαφος μπρος του με το νέο του βιβλίο. Με τους «Πυράκαυθούς» της ή Τίλλια Μπαλή μάς άπλώνει πλούσια τα αισθήματα της και μάς άπογυμνώνει τον έαυτό της. Τα ποιήματά της έχουν τη θαρεία γυναικεία κληρονομία και τη σφραγίδα τού τάθους. 'Ενός άλλοιότικου πάθους που τη συγκλονίζει και μάς το δίνει άνάγλυφο με το μεστό και δικαιμικό της στίχο. Ποιήτρια με γήσιο ταλέντο ή κ. Μπαλή τραγουδά τις χαρές και τους πόνους της και μάς δίνει σε τρυφερός ή τραγουκός στίχους που προδίνουν ταλέντο καλλιερημένο που το ώβει νέος άνεμος στο λιμάνι που θα της δώσει τη μεγάλη δικαιοσύνη της. Ποιήτρια όμοια και ή κ. Μαρία Ράλλη. Κανείς δεν της το άμφισβητεί για το μαουτρον τα 3 παλαιότερά της βιβλία με τους άέρους και τρυφερούς στίχους των, που τους άποκαρφώνει πλατύτερα και τους δίνει το διασπών, το καινούργιο της ποιητικό βιβλίο: «Λόγια σε Νεκρό». Στίχοι που έγήκαν όχι μόνο απ' τα στήθα μιας πονεμένης μέτρας, μά και μάς πληρωμένης ποιήτριας. 'Εδώ συναντήθηκαν κί' έδωκαν τα χέρια κί' ένωσαν τον πήνο της κί' ποιήτρια και ή μάνα. Δοκιμασμένες κί' οδυρό με ξεχειλισμένη τη ψυχή απ' το αισθητικό τους μάς άπλώσαν τους πόνους των σε στίχους που ή τραγικότητα τους μάς συνταράσσει πολλές φορές. Δυστυχώς ο σπαργαλιός αυτός έσομένος ύποκειμενικά είνε τις περισσότερες φορές έξω από τη νόηση της ποίησης. 'Η κ. Ράλλη που με το βιβλίο της αυτό μάς ύπεκθυμίζεται ύστερα από τόσο χρόνο σιωπής, άν ήμπορούσε να πιεί, να ύποτάξει, να πειθαρχήσει το άντικειμενικό στοιχείο τού θρήνου στη έργασία της αυτή, θα έδινε πέρα ως πέρα ένα βιβλίο που θα θυμίζε τον «Τάφο» τού Παλαμά, και θαίμεν μνημείο στο είδος του. 'Όμως και τα ποιήματα αυτά τού ξεφυγόν του προσομοίη χαραχτήρα το ίδιο δεν κάνουν; Κί' εύτυχώς που δεν είνε και λίγα...

ΑΝΤΙΚΡΥΣ στα πρώτα βιβλία που άνω. Άφέρομα στέκουν τα παρακάτω βιβλία για τα όποια μάς μένει να πούμε: 'Ο «Νυχτερινός Διαβάτης» τού Σπ. Παναγιώτου Λου ο «Άλλος Δρόμος» τού 'Απ. Μαγγανάρη και ή «Συμφωνία της Ζωής και τού Θανάτου» τού Γ. Σπαμπίλη.

'Εξω από τις γνωστές συνταγές της ποίησης και πρώτα, νέα τέχνη, — κανονικά μά νοικοκυνημένα με πολλούς όμως γνωστούς μας ρυθμούς έσοτα. 'Ο «Νυχτερινός Διαβάτης» τού Σπ. Παναγιώτου που λυό κί' είνε μια έπιλογή ποιήματα που έχει τυπωμένα από τα 1920 κί' έδω ο ποιητής των. Παλλά του δηλαδή. Αυτό δε θα πη πώς δεν έχουν και άξία. Είε άνοσσία καλής τεχντροπίας μά ή τεχνική των είνε άρτια κί' άληθινή κί' άποπνεύει όλη την ώριμότητα μιας τέχνης που δεν σβένεται εύκολα. 'Ο άμμος στίχους τους με την εκδοσμένη τεχνική του, ή καλή έκτέλεση της συνταγής που ζητά το τέτοιο είδους ποίημα άποδεικνύουν την ύπαρξη ταλέντου στον ποιητή τους που τόσο καλά και πηγάτα τραγουδά στο βιβλίο του στη άνθρόπνη χαρά και τις λύπες σε κάθε είδους ρυθμό και μέτρα. Το ίδιο γίνεται και με τον 'Απ. Μαγγανάρη: Κλασσικός κί' αυτός και ρομαντικός μαζί με καινούργια ένδιαφέρουσα δίνει έλο το μέτρο τού λιρικού ταλέντου τού του γιγν έκφραση τα σναυσθήματά του στον «Άλλο Δρόμο». Οι στίχοι τού κ. Μαγγανάρη δεμένει και με παιχνιδίσματα μετρικά σπάνια, εικόνες, ήχηρή όμοιοκαταλήγια κ. ά. προωθούν τον ποιητή μπροστά — μά τί κέρδος δεν άναί (και για τον κ. Παναγιώτου που το ίδιο) έδωσαν πριν από μερικά χρόνια, όταν ήταν ή έποχή τους και γνώρισμα τού καιρού ταν... Σήμερα με την άνησυχία που μάς περιτυλίγει, ή νέα τέχνη, καλή — κακή, δίνει πιο ίκονοποητικά άποτελέσματα και συγκινεί θαύτερα. 'Όμως ο «Άλλος Δρόμος» μένει σαν ένας τελευταίος σταθμός από τον όποιον θα ξεκινησει ο ποιητής για ένα νέο του ταξίδι...

'Η «Συμφωνία της Ζωής και τού Θανάτου» είνε ένα ποίημα που διαπνέεται από φιλοσοφικές και κοινωνικές θεωρίες κί' άρχές. Μάς το δηλώνει ο ποιητής του και στον πρόλογο του καθαρά, άλλα και κάπου άλλου νομίζω, πώς κάτι έγραψε. 'Εδώ θα κωτάξει κανείς μόνο την τεχνική τού στίχου του και την τέχνη τού άφν άποτέλεσμα γήσιου ταλέντου. Κί' αυτό ύπάρχει μά ύπάρχει έκδηλωμένο στενά. Στενά για τί το έργο είνε καλό (α' έκδοση στα 1931) — κί' είνε πολύ κακό το ό.τι οι νέοι μάς άντι να δώσουν τη νέα τους έργασια μάς ξαναδίνουν πολλά. Καινούργια τραγούδια τού ποιητή διαβάσαμε πολλά που μάς ίκα ποίησης περισσότερα κί' είνε όμως εκεί τόσο παρακαλούθει την έποχή του. Πού είνε, έκείνα; Κάθηκε ένας τόμος με καινούργια ποιήματα; 'Όταν το ταλέντο ύπάρχει και ή έμπνευση δεν είνε στερημένη όλα είνε ίκονοποητικά. 'Ο κ. Σπαμπίλης μπορεί να μην είνε μοντέρνος άλλα ποιητής είνε, — γνώριμα και τού 'Ελύτη και τού Κουκόλα, και τού 'Αγρα και τού Σπ. Παναγιώτου. κ. ά. 'Υπολείπεται να ριζώμα ένα θέλημα από μάς κάποια άλλα βιβλία και να πούμε δυό λόγια και γι' αυτά: 'Η «Άγροτική Συμφωνία» τού κ. Φ. Δέλλοφ η δε μάς λέει πολλά πράματα. Δεν πρέπει μόνο να έξυπηρετείται μια ιδέα (= άγροτισμός) έπιλοιπή, άλλα και ή τέχνη. Και τόσα τελευταία δυστυχώς μόνο το πρώτο θέλομα στο έργο του. 'Η «Αυτοβιογραφία» τού κ. Μπουφίδη δίνει ποιήματα που θυμίζουν τον ποιητή στα πολλά καλά του τραγούδια. Εν τούτοις ο κ. Μπουφίδης που ύπήρε από τους πρώτους της ποιητικής έπαύστασης γιατί μένει στάσιμος κί' αυτός; Κί' όμως ή «Αυτοβιογραφία» έχει στίχους που μπορούν ν' άποτελέσουν τη βάση για μια καινούργια έξέλιξη προς το Άδριο, που πάντα ήταν ή σκέψη τού ποιητή της.

'Ο Λίνος Καρζής θυμήθηκε ύστερα από τόσο χρόνο ποιητική παράδοση τα τραγούδια του και τα πώσως έφέτος με τον τίτλο «Προσέλιμα». Είνε στίχοι μεστοί, δυνατοί που έρχομύον πώς έγήκαν απ' το χέρι κατόλληρο μαστόρου. Το τομίδιο είνε άνάμεσα απ' άλλα και μερικά που ή άρχαιότητα τους προσδίδουν την προέλευσή τους. Μια πρόσλευση από δυνατο τεχνίτη, που ξέρει από τεχνική, από στίχο από τέτοια. Μά χαρακτηριστική έδώ σε λίγες άράδες, θα ήταν άδικια, — άπωσθήποτε νομίζουμε πώς μπορούμα να πούμε πώς ίκα νοποεί σε όλα και δικαίωμα ο σκαπός του την όλη έργασία τού δημιουργού των που άποδεχόμαστε — έτσι έναρμονωμένο — με σκοπούς και άρχές τις όποιες ύπηρετεί.

'Ο Β. Λαμπρολάσσης με τη «Φωνή τού Φάνου» και τα «Τραγούδια τού Αιμνίου» άποδεικνύεται πραγματικός ποιητής προχωρημένος. Κυρίως με το πρώτο τομίδιο όπου βρίσκει κανείς στίχους γεμάτους λιρισμό, συγκίνηση κί' άληθινό ταλέντο τεχνική δοκιμασμένο. 'Ολόκληρη ή άλλη λογή στέκει σαν δείγμα δυνατού και γερού μά και γήσιου ταλέντου.

'Η α' συλλογή των «Παιδικών Τραγουδιών» τού Β. Ρώτα είνε μια έκκληση για τη λογοτεχνία μας. Για πρώτη φορά θγαίνον στον τόμο μας άφ' ότου ξέρω, τραγούδια με παιδικότα γραχατήρα, τόσο καλοδουλεμένα και ένδιαφέροντα που είνε και για τους μεγάλους. 'Εχουν στίχο άρτια, που πουθενά δε σκαντάφει, τεχνικά, λιρικά τραγούδια που θα τα ζήλωμα και θένασ απ' τους ποιητές μας. Και βοηθούν άχ, μόνο το παιδί στο να κάνει δική του βιβλιοθήκη, άλλα και τους μεγάλους γιατί έχουν τα παιδιά τους ένα εχάριστο και κατάλληλο για την ηλικία τους βιβλίο χαράς και τέχνης μαζί.

Με τα «Τοπία με έμμοσο φωτισμό» ο Κωστής Κοκρόβιτης κερμει άπόπειρες να ξεφύγει από την παλιά τεχνική τού στίχου του και τα παμπάλαια καλοτύπια που μάς εχε συνείθισει ως τώρα ή Ποίηση και οι ποιητές μας. Το ζήτημα αυτό είνε ένδιαφέρον, μά το άποτέλεσμα δε δίνει δικαιώματα πολλά. Στον τόμο τούτον κερμειόνται νέες τεχντροπίας, τραγούδια που έχουν όμως μονοτομία και δεν παρουσιάζουν μεγάλη εξέλιξη. Τα χαμετούμε όμως σαν μά άπολύτρωση τού ποιητή των άπ' την παλιά τεχντροπία.

Τού Χριστ. Λυκίδη οι «Μαυροί στα λαχίτες» είνε ένα ποιητικό βιβλίο άξιο προσοχής. 'Ανάμεσα στα τραγούδια της συλλογής αυτής ξεχωρίζει ο καλλιτέχνης που πάει να γίνει ο δημοτικιστής. Μερικά μά λιστα δίνονται με όλοκληρωμένη διάθεση και με πλούσιο περιεχόμενο. Μά είνε λίγα δυστυχώς — είνε όμως σπορά για το μέλλον. Τού Δημ. Γιατράκου τα «Ποιήματα τραγούδια» έχουν κί' αυτά καλή διάθεση. Ξεχωρίζει ο πόνος, έχουν άρθρωτισμό, διακρίνει σ' αυτά τον άνθρωπο που ύποφέρει. 'Ο,τι περιγράφει σ' αυτά είνε ποίηση που άρχίζει να φανερόνεται και γι' αυτό έπιζόμε για ένα καλό βιβλίο μέλλον. Το ίδιο και για τους «Καύτους» τού κ. Ν. Παπαγεωργίου ο υ ο υ. 'Ο τόμος τούτος κλένει τραγούδια που δεν ύπερούν άλλοτελα άν και φαίνονται πρωτόεια. Κί' ο στίχος τους είνε καλός, κί' οι εικόνες, κί' οι ιδέες κί' ο λιρισμός τους πηγάος. Κάτι όμως τους λείπει για ν' άντεθούν και να πάρουν μια θέση. Γιατί δεν είνε ο λόγος γάχι ο ποιητής μόνο τούτα τα προσέπτα. Χρειάζονται κί' άλλα — προ πάντων έκείνα που τον συγκροτούν και τον κάνουν να είνε και τα έποχή του, και μέσα στις άνησυχίες της. Για πιο καλλίτερα πάλι να μην παρεννοούνται αυτές ή άνησυχίες όπως συμβαίνει με τους περισσότερους σήμερα που μάς τις δίνουν χωρίς άλλο περιεχόμενο και χωρίς άλλα βασικότερα στοιχεία. 'Οπότε είνε σαν να μην ύπάρχει τίποτα — γιατί όλα είνε μόνον, κί' όλα σβένουν.

Και κλείνω το σημείωμα τούτο που πολυλόγως με τις «Τραγούδια ένδοξες» τού 'Ανδρ. Παναγιώτου ο υ ο υ. Είνε βιβλίο που είνε την τύχη να βγη σε β' έκδοση, μέσα σε λίγους μήνες. Σε σηματά άρχη άρχη ή έργασιαμωτικότητα των τραγουδιών του, οι άμορφές τους εικόνες και άλλα προσετα τεχνικά που κινούν την προσοχή και κόουν τη συλλογή εκ πρώτης όμεις ένδιαφέρουσα και συμπαθή. 'Ανήκον στη σχολή τού ρομαντισμού και της φυσιοκρατίας, ποναι γενιέτη χυμούς και περιγραφικότητα. Κάποια τεράστια άπ' αυτήν έχουν πολύ ένδιαφέρον γιατί γενιέται με τη δονητικότητα τους και πλαταίνουν την ποίησή του, κί' άκόμα γιατί δείχνουν, έδω την προσομότητα τού ποιητή των. 'Αν όπότε ένα καλό γέννημα κί' ένα καλό δουλέμα όπως σ' άλλα τότε θα ήταν άλλοιότικα.

— 'Ισο ένας μικρός άπολογισμός της τελευταίας ποιητικής παραγωγής των νέων έν όμει του Παλαμά και Κουκούλα. Είνε όμως πώς ύπάρχει πολύ ύλειο για την έκλογή — κί' ύποψήφει συναγωνιστήμα.

A. B. Γ.

Τ Ο ΘΕΑΤΡΟ θέλει έξελίγασθ και ή «Ε.Ι.Ι» ταίρια Θεατρικών Στιγγραφών έκαθάρισμα. Διαβάσαμε κάθε μέρα στις εφημερίδες και στα περιοδικά όνόματα θεατρικών συγγραφέων (και των δύο φίλων) που... έβη τα έζωμα. Τε να συμβαίνει άραγε μ' αυτά; Μήπως δεν έδωσα τα έζωμα τους; Μπορεί, άλλα θα θέλαμα τη σχετική κίνηση στις εφημερίδες, που αυτές τοϋλάχιστο τις παρακαλούθουμε όσο και νάσαι. Σ' έκεινομα που καταφερόμαμε — πύ ελκίους άπ' όλους μας — μάς πρόσφρασαν πώς πρόκειται γά... συγγραφέας δι... άγνωσμένους, που προ άμνημονεύτων χρόνων έσοσαν ένα... μονόπρακτο, ή ένα δράμα σε μά-δου καταστάσεις (κί' είνε θέματα που αυτές τις χρηματοδοτούν οι Ιδίοι) για να πηχούν τα ώφελή τού θεατρικού συγγραφέα που σήμερα είνε κάπως άξιόλογο. Κί' έτσι αυτό που δεν έχουν καμιά σχέση με το θέατρο, το έπαγγελματικό, έχουν τα ίδια δικαιώματα (άτέλεια, πρόφωμα, οικονομική ένίσχυση και πολλά άλλα) και τις ίδιες έξυπηρετήσεις μ' έκεινους που έργαστηκαν και έργάζονται για τού άπολοτιστικό αυτόν κλάδο της πνευματικής μας ύπστάσης. 'Ο κοινός νοήτω. Άλλά πώς ε' άκοναι είνε; Μόλις:

ΧΙΟΥΜΟΡΙΣΤΙΚΑ ΣΚΙΤΣΑ ΑΠ' ΤΟΝ ΚΟΣΜΟ ΤΗΣ ΤΕΧΝΗΣ ΚΑΙ ΤΟΥ ΠΝΕΥΜΑΤΟΣ

Ο ΓΕΡΟΣ μας :
"Ένα μπαστουνακι που προηγείται. Κι' έπειτα ο ίδιος. Μάλλον φιλάς. Σκυφτός από τα χρόνια. Λιγνός. Περπατά σιγά σιγά. Προσεκτικά. Με τα γυαλάκια του. Το μπαστουνακι του. Και τα μεράκια του. Μορφή πανελλήνια.

Κοσμογάπητος. Το πρόσωπό του γεμάτο καλωσύνη. Η φωνή ζεστή, καθαρή με μακρινές και έλαφρότατες άπηχσεις ζακουνθινής υπόκρουσης. Βάζει το τοιγάρο του στην πίπα. Σιγά-σιγά. Και σε κυττά πάντα μ'ένα αινιγματικό χαμόγελο κάτω απ' το μικρό μουστάκι. Στα νειάτα του είχε μεγαλύτερο. "Απλός Φυσικός. Άγαθος και πονηρός. "Όταν τον πειράξεις τσουχτερός. "Έχει μια τέχνη τρομακτική να σφάζει με βαμβάκι. "Η παραγωγή του ;

"Απέραντη. "Έχει γεμίσει "δολόκληρη βιβλιοθήκη. Και γεμίζει. Γνώρισε δόξες. Και γνωρίζει. Στόν πεζό λόγο και στο θέατρο —παντού. "Ακούρατος. Γράφει από δεκάδη χροών και πλησιάζει τα έβδομηντα. Κέντρο της πνευματικής ζωής μισού αιώνα, έχει συνδεθί μ' όλες τις πνευματικές μας εκδηλώσεις. Γι' αυτό για όποιον γράφει, για ό,τι γράφει αρχίζει απ' τον... εαυτό του. Μνημονεύει την ζωή του. Τα έργα του. Τις συμπάθειές του. Τους καυγάδες του. Τις αντιπάθειές του. Τις δόξες του. Τις συμπάθειές του — ο' ένα άρθρο που φέρνει τόν τίτλο, άς πούμε, Παλαμάς. Τα ξαναμνημονεύει : Τις συνθήειές του. Τις δόξες του. Τις αντιπάθειές του. Τους καυγάδες του. Τις συμπάθειές του. Τα έργα του. Την ζωή του— ο' άλλο άρθρο που φέρνει τόν τίτλο, άς πούμε Μαλακάσης. Και ξανά και δόστου : Τις συνθήειές του, την ζωή του, τις συμπάθειές του, τα έργα του, τις δόξες του, τις καυγάδες του, τις αντιπάθειές του — ο' άλλο άρθρο που φέρνει τόν τίτλο, άς πούμε, Ναβουχοδονόσωρ. "Όσο καταφέρνει αυτό το θαύμα. Νά μην είναι ποτέ κουραστικός. "Έχει ένα ακαταμάχητο ταλέντο να σου κινεί το ενδιαφέρον για ό,τι τόν ενδιαφέρει.

"Η ζωή του ;
"Απλή. Μεταλλείο του ή Ζάκυνθος. Άγνοει τά ταξίδια. Πρώ έτων όμως θάρρη πώς πήγε στη Θεσσαλονίκη. "Αμφίβολο άν ειδη κινηματογράφο. Φαντάζεται ότι οι γυναίκες φορούν άκόμα μεσοφόρια κατά προτίμηση μαλιτζανιά. Κι' όμως ξέρει τί ζωή καλύτερα απ' τους -κοσμοπολίτες-. "Έχει φανατικούς θαυμαστές και έχθρους φιλολογικούς. Δέν χαρίζει κάστανά. "Άγαπά τους νέους μέχρι καταστροφής. Γράφει καμιά φορά άρθρα έγκωμιαστικά κι' είναι εγάρα του να βλέπει νέα ταλέντα. Πήρε έχατάς στον λαϊμό του έναν νέο ποιητή. Νομίζω δικηγόρο Αλιάνος.

Με τα γυαλάκια του. Το μπαστουνακι του. Και τα μεράκια του. Σταθμός μεγάλος στην πνευματική ζωή μας. Τους «μοντέρνους» τους αντιπαθεί.

— Ποιός είναι ;

Δ ΣΚΗΜΗ.
Κι' όμως γοητευτική. "Αιθαλής. Και δόξα της σκηνής μας. "Ανάστημα μέτριο. "Η μήτη τεθλασμένη. Σερακιανή. "Από... αρχαιοτάτων χρόνων εξακολουθεί να θέλγει τα πλήθη των Έλλήνων. "Ακατομάχητη σε όλα. Στην τραγωδία πρό πάντων. Την θυμάσαι ; Για πρόσεξε να την γνωρίσης : Σφίγγεται.

Τα χέρια τενωμένα. Και... παρντόν, μαντάμ,— μουγγρίζει. Σφιγμένες οι γροθιές. Τα μάτια γουρλωμένα. Οι ώμοι σηκωμένοι. Το κεφάλι καρφωμένο εκεί. Βαδίζει τενωμένη. Μονοκόματη. Με βήματα μικρά και στέρια σαν να μετρά το πάτωμα. Φωνή υπόκωφη, σαν βόμβος — παρντόν—μουγγρισμα πού σου φέρνει τους. Σηκώνει κάτι χέρια λιγνά, με δάχτυλα λιπόσαρκα, σαν να πρόκειται να γδάρη με τα νύχια της το πρόσωπο. Χτυπιέται. "Ανατριχιάζει. Κι' από μέσα της κοροϊδεύει καθώς σε βλέπει, φουκαρά μου, να μουσκεύς τα μαντήλια. Τα πάντα παίζει.

Χθές έπαιξε «Ηλέκτρα». Σήμερα παίζει κάποια σουρλουλού. Και ο' αποζημιώνει για τά δάκρυα που έχυσε. Τύπαρος. Γλώσσα άκόλαστη. Το λεξιλόγιό της πλουσιότερο απ' του "Αριστοφάνη. "Ονομάζει όλα τά πράματα με τά όνόματά τους και δέν σκοτίζεται για τις αντιποιητικές εκφράσεις. "Έξυπνη. "Επιγραμματική. "Εφωρητική στις παρομοιώσεις, θεακτική στην άθυροστομία. Σαρκαστική. "Επείσεσε στη γλώσσα της ; Κλάφτα.

Η ζωή της είναι θέατρο. "Έχει μεγάλους ένθουσιασμούς. Μικρές κακιές. Συγκινείται εύκολα. "Η κάνει πώς συγκινείται. "Ενθουσιάζεται εύκολα. "Η κάνει πώς ένθουσιάζεται. Παίζει συνεχώς και σε παίζει από πέντε δάχτυλά της. Σε θαυμάζει. "Η κάνει πώς σε θαυμάζει.
— Σπύρο μου !
Κι' άνοίγει τις άγκάλες.
— Γιάννη μου !...
Κι' είναι κατασυγκινημένη.
— Κώστα μου !...
Κι' είναι έτοιμη να σε φιλήση. Τα μπράτσα της είναι πάντα άνοιχτά — σαν τις πύλες του θεάτρου της— κι' όταν αρχίζει να σου πλέκει το έγκωμίο σου μόνο πού δέν τρέχουν τά δάκρυά της. "Αν τό κρίνει πρόπον τρέχουνε κι' αυτά.

Φυσικά δταν έσαι όπο ευμένειαν — αυτά. "Αλλοίμονό σου όμως όταν θά φτάσει ό καιρός να πέσης στη δυσμένειά της. Γιατί σίγουρα θά φτά-

ση. "Απ' τις συμπληγάδες πέτρες της ευμένειας και της δυσμένειας της έλχουν περάσει όλοι οι άνθρωποι του θεάτρου και της τέχνης. "Όλους έφίλησε. Και όλους έβρισε. Δέν έμεινε άνθρωπος πού έβρισε δίχως να τόν φιλήση και άνθρωπος πού φιλήσε δίχως να τόν βρική. Κι' όσοι έφιλήθηκαν ή βρίστηκαν έμειναν γοητευμένοι. Αυτό είναι το μυστήριο ! Είδωλο του κόσμου. Δεκάδες χρόνια τώρα τ' όνομά της βρίσκεται σε διαρκή επικαιρότητα. Το κοινό δέν την βαρέθηκε ποτέ. Μάλλον εκείνη, τελευταία, έχει βαρεθί. Την βλέπεις τώρα-τώρα να παίζει στη χασή και στη φέξη.

— Ποιά είναι ;

ΓΥΑΛΙΑ.
Μπερέ. "Ανάστημα μέτριο. Τραπεζιτικός. Λόξα καμιά. Βίδα καμιά. Μανία, τίποτε. Ούτε καυγατζής. Ούτε φουσκωμένος. Ούτε τρελλός. "Απλός σε όλα του. "Ισορροπημένος. "Απορείς πώς τόσο φλογερο τόλάνο κατοικεί σε μια κατοικία τόσο ήρεμη. Γλυκύτατος.

Δέν κρίνει κανένα. Δέν κατηγορεί κανένα. Δέν τάχει με κανένα. Γιατ δέν έχει να ζηλέψη τίποτε από κανένα. "Εγνώρισε. "Αγαπητός σε ό. λους. Τρόπιό του Γιαννακό-Μπιμπέλα Ψυχή Παγίδα. "Ανθος άκριβό της αλολικής γής. "Η ζωή του μυθιοτόρημα. Τα μυθιοτόρηματά του ή ζωή του. Και ποιητής. Μικρή του λόξα : Βάζει τά ποτάμα και τά βουνα και τά τσακάλια και τις άρκούδες να μιλούν. — "Άλα σιμαραλάντι. — "Ογούρολα !

— Ποιός είναι ;

ΛΙΓΝΗ.
Σερακιανή. Κρατάει ψασμαίν. Σουσού ; Δέν είναι. Ντύνεται άπλά. Στο κεφάλι κάτι σαν μαντήλι πού δέν νεται μπροστά σε φιδόκο. Γυναίκα ; ναί. Κοκέττα όχι. Πλούσια, ναί. Ξιπασμένη, όχι "Υπόθεσις λίγο μεπερδεμένη. Μιλάει σαν γυναίκα. Περπατά σαν άντρας. Αισθάνεται σαν γυναίκα. Σκέπεται σαν άντρας. Γράφει θηλυκά— έξιμα κουρασμένη— και υπογράφει άρσενικά. "Ο άμήτορας θά την έβρισκε... οόκιν.

Σάν τύπος και διανοούμενη. Μορφωμένη. Κρίνει ζώντας και νεκρούς. Οι νεκροί δέν άπαντούν. Τρίχουν άπλώς τά κόκκαλά τους. Οι ζωντανοί την βρίζουν. "Επιθετική, ναί. Μαχητική όχι. "Αξιοπρεπής. "Έχει δημιουργήσει έχθρες και αντιπάθειες ανάμεσα σε συγγραφείς, σε ποιητές — στο θέατρο, πρό πάντων. Πολλοί της έχουν λυσώδη περιφρόνηση γεμάτη

— ΠΟΙΟΙ ΕΙΝΑΙ ; ;

όργιλο θαυμασμό. "Έχει λόξες. Σάν κάθε γυναίκα. Και άμαρτίες. Σάν κάθε κριτικός. "Επαρση, όχι. Εικρινείσα, ναί. "Έχει μανία με τό «μόνημα». Ζητάει «ανάταση». Την νομίζεις κακιά δταν σε κατηγορεί. Βλέπεις όμως, ότι θαυμάζει κάποιον άλλον. "Αν έχης μυαλό συμπεραίνεις, ότι δέν είναι κακιά. Μύωψ άρκετά. "Από μακριά αντιπαθής. Συμπαθέστα τη από κοντά. Ευγενική. Τελευταία έδειξε συγκινητική «ανάταση». Χαιρέτησε τόν Βενέζη, όπως τού άξιζε. "Αδίκησε τόν Μυριβήλη. "Ανάμεσα στα «ψηλάματα» και στα «ισιώματα» έχσε τόν μπουσούλα. "Ασχέτως αυτού άξία ύπολογισμού.

Ο ΜΑΡΤΙΟΣ είναι ό πρώτος μήν της άνοιξας. Τουτό πιστοποιείται και έμπραγματικά από τά παπούτσια των ανθρώπων των γραμμάτων, πού έορτάζουν πανηγυρικάς την αωνίαντων ά ν ο ι ξ ι ν. Μερικά δάκτυλα μερικών συγγραφέων και ποιητών φαίνονται μελανωμένα. Τουτό όφείλεται εις τό πολύ γράψιμο. Αί πνευματικά άξία του τόπου ζητούν από τό Κράτος να λάβη μέτρα ύπερ των συγγραφέων και ποιητών. Το Κράτος όπόσχεται, ότι θά λάβη μέτρα, άλλα μόνον ύπερ των ποιητών, ό όποιοι άκολουθούν τό μέτρον εις τά ποιήματά των. Οι άλλοι άποκλείονται. Κατόπιν τούτου όλοι οι ποιητά επανέχρονται κατεπευσμένως εις τους κανόνας του μέτρου και ή ποιήσις εις τόν εαυτόν της.

Περί τά μέσα του μηνός δημοσιεύεται ένα μανιφέστο των γνωστών ποιητών της Χώρας, τό όποϊον προκαλεί άναστάσιον μεταξύ του κόσμου των διανοουμένων. Το μανιφέστον ύπογράφουν οι κ. κ. Σικελιανός, Τέλλος "Αγρας, Ρίτσας, Ούρανής, Καζαντζάκης, Μυριβήλης, Θρόλος, οι όποιοι δηλούν, ότι άπεφάσισαν να γίνονν πε ζ ο ι, διότι δέν βρίσκουν τράμ να πάνε στα στίπια τους. "Ο κ. Καζαντζάκης εκδίδει 58 άκόμη όκάδες "Οδουσειάς, οι δέ άγρασται του έργου ζητούν μεταφορικά μέσα από τάς άρχάς δια την μεταφοράν του.

Εις πέισμα των κριτικών, ό κ. Μουζενίδης αναβιβάζει εις τό «Πάνθεον» και πάλιν τόν «Σοβαρόν κ. "Ερνέστον», με νέας σκηνάς, ελλημένας από άλλα έργα του Ουάιλντ. "Ο κ. Καραγάτης καλεί εις παλαιστικόν μάτς τόν πρωταθλητήν της πάλης Καρπόζηλον. Το μάτς δίθεται εις τό Στάδιον, ό δέ κ. Καραγάτης ρίχνει νόκ άουτ τόν αντίπαλον του εις τόν πρώτον γύρον. "Ο κ. "Αγγελος Δόξας, ό πλέον σύγχρονος συγγραφέας, εκδίδει εις νέαν έκδοσιν τό παλιόν του έργον «Γκαρόν ένα ούτσου» με νέον τίτλον, συγχρονισμένον με την καταστάσιν : «Γκαρόν μια μακαρονάδα».

Σοβαρόν έπεισόδιον γίνεται εις την όδον Σταδίου. Κατά μοιραϊάν σύμπωσιν συναντώνται, βαδίζοντας αντίθετως οι κ. κ. Μελδς και Παλαιολόγος. Οι συνοδεύοντες αυτούς προσπαθούν να τους συγκρατήσουν, άλλα ματαιώς. Οι δύο αντίπαλοι όρμουν έναντιον άλλήλων, ύψωνουν τάς χείρας και... έναγκαλιζονται, ανταλλάσσοντες θερμόν άσπασμόν. Καί τό γνωστόν έπεισόδιον θεωρείται λήξαν.

Κατά τόν μήνα Μάρτιον εκδίδονται πολλά νέα λογοτεχνικά έργα, εις τά όποια εφαρμόζεται πλήρης συσκοτισμός. Γνωστός σουρρεαλιστής ποιητής, φονεύει έν πλήρη μεσημβρία ένα θαυμαστήν του, ό όποιος του έδήλωσεν ότι κατάλαβε ένα ποιήμα του. "Ο δρσάτης όδηγείται εις τόν άστυνομιαν, όπου έρωτάται δια ποίον λόγον προέβη εις τόν φόνον. "Ο ποιητής άπαντά ότι δέν θέλει να ύπάρχη κανείς ό όποιος να τόν

Συνήθως γκρινιάρια. "Όχι πάντα. Με δύο λόγια : Φουστάνια φορά, δεσποινίς δέν είναι, κριτικές γράφει, συγγραφέας δέν είναι άνδρικό όνομα έχει, άντρας δέν είναι.

— Τι είναι ;

ΝΕΟΣ.
Της δεύτερης νεότητος. Βαρύς. Περπατά σαν να καρφώνει τις πλάκες του πεζοδρομίου. Παπούτσι τρισόλο. Κεφάλι ίσια, βλέμμα καρφωμένο έμ πρός. Στοχαστής λαμπρός. Τετράγωνος. Και μυθιοτογράφος. Θαυμάστηκε πολύ στη... Σουηδία.

Πλούσιος. Φαναριώτης. Λένε ευγενικός. Δείχνει άκατάδεχτος. Περιφρονεί τους δημοσιογράφους. Θαυμάζει τόν Σικελιανό. Οι έχθροί του λένε, ότι πάει για Θεός. Δέν άπαντά παρ' όλο ότι έχει άρες άργίας. Στέκεται σε περιώπη. Του άρέσει φαίνεται. Στην διάνοιξη μπήκε με νέο πνεύμα. "Εφ' ό και τόν έχαιρέτισε ό Μελδς. Λατρεύει μόνο τά ύψηλά και τά μεγάλα. Τόν εκτιμούν πολυ. Κι' όλοι συμφωνούν πώς σίγουρα έχει κάποιο δαιμόνιο. Περισσότερο δέν τόν ξέρω.

— Ποιός είναι ;

Δ. ΨΑΘΑΣ

καταλαβαίνη... Ζωηρά ζωγραφική κίνησις παρατηρείται επίσης κατά τόν μήνα αυτόν. "Ανοίγουν δώδεκα νέαι εκθέσεις, δ... που εκτίθενται πολλοί ζωγραφικοί πίνακες. Παρατηρείται όμως ότι λείπουν πίνακες νατύρ-μόρτ, ήτοι ψάρια, φρούτα και άλλα φαγώσιμα. Οι ζωγράφοι έρωτώμενοι σχετικώς, δηλούν, ότι έχαν παρομοίους πίνακας, άλλα τούς έφαγαν. "Επίσης οι κριτικοί γράφουν εις τάς έφημερίδας, ότι οι πίνακες του ζωγράφου κ. Μπουλά έχουν πολύ φώς. Κατόπιν τούτου έμπεμβαίνει ή "Ηλεκτρική "Εταιρεία και ύποχρεώνει τόν ζωγράφον να τό σβύση.

Π. ΠΑΠΑΔΟΥΚΑΣ

Μ Α Ρ Τ Ι Ο Σ

(ΠΡΟΒΛΕΨΕΙΣ ΚΑΙ... ΠΡΟΓΝΩΣΤΙΚΑ)

ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΣ

— ΒΙΟΓΡΑΦΙΑ —

ΗΡΘΕ και τοστος, δισετος, στα δισετα τα-χρονια, κοιτος, με καρρο πη κοιτος, μίσ' σε βροχες και χιονια. Πάει να μη στο γκαζοζην, με πλάνοντας σιγά, πέφτει και σκαταεύεται για δεύτερη φορά. Ψάχνοντας άβρη κλική ενος γιαιροθ δινοσφ τραβάει σιόν "Ασκληπίου τον Σικελιανου... Βγαίνει αρχαίος από κατ-άγνωστος ή αίτια— και για λιγάκι θ έ ρ μ α ν ο η τραβά στη Ν έ α " Ε σ τ ί α Μ' αντι να ζουαθη έκεί, πλάνοντας να διαβάση, πέφτουνε... χιονια στα βουνα και πέρδικες στα δάση. Παίρνει μια Πέρδικα απ' αυτές, για συννεγάτιδα καλή αλλά καθό άνάπηρος, βγαίνουν κι' οι σίχι το χωλιό. Στόν Καζαντζάκη τον εύθους κατηγορά τά ίσα και γράφει δράμα τρίτομον, όγκώδες, την "Οδύσειας, με ό θαρσόμοιρος κοιτος κι' έδώ τά κάνει ρωδι γιατι τό έργο τώγραψε, ως λέγεται, στο πόδι. Τότε για βοηθή ζητά τόν Καλομοίρη παρακεί για να του βάλη μουσική, αλλά χωλαίνει ή μουσική μέσα στα νιές και στα μπυρόλ και λόγω της χωλότης το έργο βγαίνει... μιούζικ-χωλό. "Εν τούτοις έχει γκράν σουζέ, αν κι' έμεινε στη εμπάντια και μένει ό Φλεβάρης μας μονοκάλι ως τις τριάντα. Τότε, με μέρα του Μαρτιου δανείζεται, με οι κριτικοί λένε πως του Τριστιαν Μπερνάρ την έχει πάρη δανεική... Μόλις πού τάμαθε ό Μελδς, άδικώς δίχως λόγο πλάνει κανα και καρκαλιές με τόν Παλαιολόγο κι' άρπα με καρκαλιό ό κοιτος στην κριτική της μόδας πού φεύγει με τά τέσσερα... αν και χωλιός τους πάσας.

ΛΑΙΑΙΟΣ ΚΑΡΑΚΑΙΗΣ

ΔΙΩΝ Ξενοπούλου; Γιατί όχι; Νομίζουμε πως είναι κέρδος του τάπου μας και της Τέχνης, αυτό το ερώς οι εκδηλώσεις προς ένα τεχνίτη που άφιξε στην ζωή του γι' αυτήν και της πρόσφερε όλη είχε καλύτερο. Γι' αυτό συγκαίρωμε θερμά κέλευς που είχαν την πρωτοβουλία ν' ανοίξουν αυτήν την «αίθουσα» το καλοκαίρι και να πρωταπεβάσουν το έργο του «Αφαινή Σάντορ». Τώρα, ύστερα από το «Δεν είμαι έγω», τον «Ποσειάδα» και τη «Στέλλα Βιολάντη» αναγγέλλεται η «Πολυγαμία», που θα τη διαδεχτεί άσφαλώς άλλο έργο του σεβάστου συγγραφέα κ' «Ακαδημαϊκού». Άλλα που να άφείλανε άραγε ή τόση άμνη αυτή τη προσέτιση που του γίνεται; Μόδα άραγε; Μίσηση, — έπειδή ανέθεσαν ένα—δύο θέατρα άπ' το καλοκαίρι έξογα του; Ούτε το ένα ούτε το άλλο. Το θέατρο είναι πώς ένας μεγάλος συγγραφέας σαν τον Ξενοπούλο είναι πάντα νέος κ' έπισημος που να μην έχει σημασία το ότι τα έργα αυτά γραφτήκαν πριν από 20 και 30 χρόνια...

ΔΥΝ ΑΦΟΡΜΗΣ του υποψήφιου που έγινε πριν ήμερών στην άμείλιστο ποιητή και μουσομυό Α.Ι.μ. Ριάδη και για το όποιο άξιζουμ κάθε συγχρητήτρια οι πρωτοστατήσαντες, — νομίζουμε πως δικαίο είναι να θυμίσουμε σε φίλους και θαυμαστές του την άνεκδοτη έργασια, που άφισε ο άεχαριστός αυτός καλλιτέχνης. Μιά «Επιτροπή» που να συγκεντώσει για να έγδλη άνωτέρω έργο το έργο του, δέ θα ήταν έπιβέβλημένη; Δέν ασθάναται την άνάγκη ο καλλιτεχνικός μας κόσμος της περυσιας άσπης της πλούσιας, πολυχηθής και τόσο καινούριας έργασιας του άληθινού αυτού άρουματιστή;

*

Ίανουαρίου 3: Έπανόληψη του «Ποσειάδα» του κ. Π. Ξενοπούλου από το θέατρο Κρατικού (ρόλους σημαντικούς έγινον οι: Μήτρος και Δ. Μανώλης, Βλαχόπουλος, Πόπη Κοκκινακί, Ρίτα Μυράτ, Έλένη Χαλκούση κ. ά.). — 4: Πρώτη του θέατρου της κ. Άντιρόδη με το έργο «Ο κ. Πέρας δέν θέλει να ένοχηθή». — 6: Έπίβληση της Σχολής Κλασσικού μελόττου Α. Μανώλη (θέατρο «Ρέξ») σε άξιόλογο παράσταση. — 8: «Ο ποιητής Νασ. Λαπαθιώτης εύθέτη νεκρός στο κρεβάτι του μετ' ένα σφαίρα στην καρδιά του. — 9 και 10: Άναστροφές του «Συμβόλιου Λογοτεχνών». Το νέο Δ. Συμβόλιο έξελέγη από τους: Γ. Στρατιώλη πρόεδρο, Σπύρος Παλαιολόγος άντιπρόεδρο, Γερ. Άλιπότη Γεν. Προμοστέα Ήσ. Μάλλωση ταμία, Γ. Στεφανίδη έσοκο και συμβούλους: Στ. Σπυριδάς, Θ. Μουσοπούδη, Ν. Παπαΐ Μηνιωνάκη και Κ. Βελώρα. — 10: Φίλολογισμικό μ' ημετέρο εις ημετέρο Α.Ι.μ. Ριάδη (1886—1935) στην άδουσα του «Ώσειου Άθηνών (όμιλία: η ζωή και το έργο του Ριάδη) από τον κ. Σάτο Βασιλειάδη, άπανήλιες ποιημάτων του «Το πέρας των δύο άναστροφών» από την κ. Πόπη Κοκκινακί, προαούδα του «Το τραγούδι του Γέρο—Μπέτο» τραγουδιμένα από τον κ. Ν. Π. Παπαρηστο και την κ. Μαρίκα Καλφεπούλου, χορωδία που τρανούδης άποσπάματα άπ' τα άνεκδοτα έργα του «Βυζαντινή Λειτουργία» και «Έλληνική χορωδία» κλπ. Είς το πάνω ή δία «Η. έη Πανά». — 11: Κριθεία του ποιητού Λαπαθιώτη με τα συμπετοιή των λογοτεχνικών μας σωματείων και του πνευματικού

Ο ΜΗΝΑΣ

* ΣΧΟΛΙΑ, ΝΕΑ, ΕΙΔΗΣΕΙΣ *

κόσμου της πρωτεύουσής και των φίλων του.— 13: Άναγγέλληκε ο θάνατος του άρχιολόγου και καθηγητού του Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης Νικ. Κυπαρίση, ύστερα από πολυήμερον άσθένεια. — 14: Πρώτη του θέατρου Μαυλιώδη — Βεάκη — Παπα — Δευδοσιμή (θέατρο «Πάνθεος») με το έργο του Μάξ Χόλμπερ (1865—1918): «Νείδατα». — 15 και 16: Άρχιαιρέσιες και έκλογη Δ. Συμβουλίου της «Ενώσεως Συγκρατών» άθηναικών έφημερίδων: (Γ. Καράντζας πρόεδρος, Δ. Ποιμανάς άντιπρόεδρος Γ. Βούρος νεν. γραμματέας, Φ. Κρυοναυρίτης ταμία, και συμβούλοι οι: Ηλ. Μπεδής και Γ. Βαβαρέτος). — 18: Πρώτη του θέατρου Μαιώςης Άρώνης Κώστα Μουσοπούδη (θέατρο Άδελφής) με το έργο του Άντρέ Μπισσόν: «Όταν οι γυναίκες άγαπού» (παίζουν: Κ. Μουσοπούδη, Μαιών Άρώνη, Θ. Άρώνη, Α. Κωνσταντόπουλος, Μ. Παπαδάκης, Ν. Βλαχόπουλος, Μ. Φιλίππιδη, Γ. Γεωργιόπουλος κ. ά.). — 26: Πρώτη του θέατρου Κατερίνης Άνδρεάδη (θέατρο «Βρετανία») με το έργο του Γάλλου Άκαδημαϊκού Ρομπέρ ντε Άλβερ: «Ρωμάντος» (παίζουν: κ. Κατερίνα, ο κ. Άντ. Γιαννίδης, Δ. Χόν κ. ά.). — 27: Μηνιάσμο στον ποιητή Μ. Μαλακίση άπ' τους οικείους του άπ' άφορμής γράνου άπ' το θάνατό του.— 31: Άναγγέλληκε ο θάνατος του Γάλλου θεατοκού συγγραφέα Ζόν Ζιραντού (γεν. στα 1882) συνεπέως δηλητηρούσεως από ούρια.

* Άλίγες ήμέρες μετά το θάνατο του Λαπαθιώτη και σύμφωνα με τα κεκαυομισμένα άνοίχθηκε ή διαθήκη του ποιητού στο Πρωτοδικείο. Σύμφωνα με τις έγγραφες μεταβλητίες θελήσεις του καθίσταται γενικός κληρονόμος της περιουσίας του (κινητής κ' άκίνητης: βιβλίων, χειρογράφων, άυτογράφων κλπ.) ο φίλος του Κ. Χριστοδούλου, ο όποιος και παρέλαβε όλη του άνηκε σύμφωνα με αυτήν — Το «Έθνικό Θέατρο» ανέβασε στις 13 Δεκεμβρίου την «Έκάθη» του Εύριπιδου κατά μετάφραση Νικ. Ποριώτη, μουσική Άντ. Εύαγγελιάτου και σκηνοθεσία Α. Κασαντινού. Τόν κύριο ρόλο έπαιξε ή δία Έλένη Παπαδάκη που άνεβέβηθη ως ή μεγαλύτερη «Έλληνίδα προαούδα του καιρού μας κ' έδικαίωσε για μια άκόμα φορά τη φήμη της μεγάλης καλλιτέχνιδας. — Το «Θέατρο Τέχνης» του Κ. Κούν ανέβασε στις 17 Δεκεμβρίου τον περίφημο για το ρεαλισμό του γαλλικό έργο του Έ. Καυτέλ «Πιά ένα κομμάτι γής» που κράτησε το παράξέμο του καιρού κ' έδικαίωσε σε το πρόγραμμα και τους σκοπούς του. Έπαιξαν στους κύριους ρόλους ο ίδιος ο Κούν ο Ά. Διαμαντόπουλος, ή Β. Εμμανουήλ, ή Μεταξά, Α. Καλλιόνης κ. ά. — Έπίσης το «Θέατρο Άδελφής» ανέβασε στις 21 Δεκεμβρίου, το έλληνικό έργο «Μέρος που ζούμε» του Δημ. Ίωαννινοπούλου. Τους πρωτεύοντες ρόλους είχαν έκτός από την Άφρώνη και το Μουσοπούδη ο Θ. Άρώνης, Α. Κωνσταντόπουλος, Ν. Βλαχόπουλος, Μ. Παπαδάκης, Π. Χριστοφορίδης, Διαμαντιώδη, Γ. Γεωργιόπουλος κλπ. * Τυπώνονται για να κυκλοφορήσουν των άλλω μήνα, «ά έξης άξιόλογα βιβλία: Γ. Θεοτόκα: «Θέατρο» (περιέχονται τα θεατρικά έργα: «Πέπει το έρωτα», «Άντάρσος Άνάπλι», «Το γεφύρι της Άρνας»). Για πρώτη φορά, ύστερα από τις γνωστές πεζογραφικές του έπιτυχίες ο Γ. Θεοτόκας παρουσιάζεται και θεατρικός συγγραφέας. — Θάνατος Καστανίκη: «Επιλόγη». Δέκα διηγήματα διαλεγμένα άπ' την έργασια της τελευταίας 15τίας του συγγραφέα κ' από τόμους έξοσπλημένους από καιρό έκδοση καλλιτεχνική, με έυλογραφίες του Ζωγράφου Γραμματόπουλου. — Μεν. Ακυτέμη: «Πυροκόσμος». Τόμος από καινούρια διηγήματα του συγγραφέα της «Έκστασης» — του βιβλίου που έβειβειών άλλων πνευμάτων πεζογραφικού ταλέντου του Ακυτέμη μπρος στο όποιο ή κριτική χαρίστηκε. άφου συμφώνησε όμως πως είναι ένα έυστό και γερό βιβλίο.— Π. Χόρη: «Μακρινά Κόσμος» (5 διηγήματα συγκεντρωμένα ύστερα από «αυτοπόδα», όπως μετ' πληροφεί, ο συντάκτης τους έκλογη από το διηγηματογραφικό του έργο), και: «Κριβίση έρω», σελίδες σεμιάσμο και περιούλογης (5 δοκίμια κριτικά άπ' την πνευματική μας ζωή). * Άναγγέλλεται άκόμα ή επανέδοση του «Πέτρο Κάζα» του ιδιότυπου αυτού πεζογραφιστού του Φ. Κόντογλου, του μεγάλου αυτού σπληνίου της λογοτεχνίας μας. Με την έκδοση τούτου το βιβλίο αυτό άφει μετ' ή του τύπου, μέσα σ' έλάχιστα νόδια, άφ' ότου έβηκε για ά' φορά στο Παρίσι. Ο Άπέσο Κάζας τυπωμένος με κάθι πολυτέλεια και καλλιτεχνία θα άποτελέσει στοθού στα έκδοτικά χρονικά του τόπου — άφου κοπέι δέν του άμφισβητεί ότι είναι η α τ α υ δ ε και στα λογοτεχνικά: Λέ Εγγάσση μετ' ή το έργο έκείνο που έτάσσε τα νεκρά νερά της λογοτεχνίας κ' έδωσε ένα νέο τύπο, μωθιστόρμη, ύστερα από το όποιο βήκα τόσα και τόσα χρόνια να το ξεπηθήσουν, ή να του μωθώσουν.

ΠΡΑΚΤΟΡΕΙΟ ΠΝΕΥΜ. ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑΣ,
ΥΠΗΡΕΣΙΑ: ΤΥΠΟΥ, ΓΡΑΜΜΑΤΩΝ, ΕΠΙΣΤΗΜΟΝ ΚΑΙ ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΑΣ

- **ΑΝΑΛΑΜΒΑΝΕΙ:** την έπιμέλεια περιοδικών, και βιβλίων, την εκμολογήση έκδοτικών και κειμένων, την προμήθεια και περυσιας έργασιας ή περυσιας έργασιας ή άλλω τι, πνευματικού περιεχομένου κλπ.
- **ΠΡΟΜΗΘΕΥΕΙ:** στις έφημερίδες των έποχών, στα περιοδικά και γενικά στον τύπο ό,τι όλη τους χρειάζεται για τη συμπλήρωσή τους (άναπόκριση χρονογράφημα, τηλενοσηφία, άρθρα και ρεπορτάζ, μωθιστόρμη, διηγήματα) ως και κάθε είδους συνεργασίες.
- **ΔΙΑΦΗΜΙΖΕΙ:** βιβλία και περιοδικά, διαλέξεις έκθέσεις, συναυλίες και έν γενεί κάθε πνευματική δημιουργία — άργανώνει καλλιτεχνικά προγράμματα και στέλλει άποκόμματα για κερφή ζητήματα που θα του ζητηθή από το παρακαλούση.

Ρωτήσέτε μας για ό,τι ενδιαφέρεστε και ζητήσέτε μας πληροφείες γράφοντας μας: Άκαδημίας 34, Άθήνα.

ΟΡΙΖΟΝΤΕΣ:

Μηνιαία τεύχη Γραμμάτων και Τέχνης που βγαίνουν από ομάδα κ' είναι έκδοση του «Πρακτορείου Πνευματικής Συνεργασίας». * Διευθυντής: ο Μάριος Βαϊάνος, γραφεία: Άκαδημίας 34, Άθήνα. * Τ' άνυλόγραφα κείμενα άντιπροσωπεύουν

το περιοδικό τ' άλλα εύθύνουν έκείνους που τα ύπογράφουν. * Τυπογραφείο: «Έργαστάσιο Γραφικών Τεχνών Π. Α. Διαλημά» (Καρόρη 11) * Άντίτυπα: 3.000. Διαφήμιση: ή στήλη: 750.000, δραχ. — μικρότερες αναλόγως * Το τεύχος τούτο: Δραχ. 30.000. * Copyright: 1944 *